

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİMDALI
YÖNETİM ve ORGANİZASYON BİLİM DALI**

**GİRİŞİMCİLİĞİN BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİSİ: ŞANLIURFA
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Müslüm SÖNMEZ

ŞANLIURFA - 2017

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİMDALI
YÖNETİM ve ORGANİZASYON BİLİM DALI**

**GİRİŞİMCİLİĞİN BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİSİ: ŞANLIURFA
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Müslüm SÖNMEZ

**Danışman:
Doç. Dr. Nihat GÜLTEKİN**

ŞANLIURFA - 2017

T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz İşletme Anabilim Dalı 145217003 numaralı Müslüm SÖNMEZ'in hazırladığı "Girişimciliğin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Şanlıurfa İli Örneği" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili tez savunması, 13/04/ 2017 tarihinde, saat 11:00'de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABUL (başarılı) olduğuna oybirliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

14/03/2017

(Danışman)
Doç. Dr. Nihat GÜLTEKİN

Üye
Prof. Dr. H. Mustafa PAKSOY

Üye
Prof. Dr. Murat DEMİR

Bu tezin İşletme Anabilim Dalında Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım.

20...106/2017

Prof. Dr. Abdullah GÜLTEKİN
Müdür

Not: a) Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntıların, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

b) Tez, HÜBAK'tan Bilimsel Araştırma Projesi mali destek Almıştır Almamıştır.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORJİNALLİK RAPORU VE BEYAN BELGESİ

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı..... Müslüm SÖNMEZ
Öğrenci Numarası..... 145217003
Enstitü Anabilim Dalı.... İŞLETME
Programı..... Yüksek Lisans (Tezli)
Başlık (Türkçe)..... GİRİŞİMCİLİĞİN BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİSİ: ŞANLIURFA
ÖRNEĞİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen TEZ çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 123 sayfalık kısmına ilişkin, 26/03/2017 tarihinde şahsım/ danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, benzerlik oranı % 25'tir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 6 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen tezli/tezsiz lisansüstü programlarda seminer, dönem projesi, tez vb Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen lisansüstü orijinallik raporu alınması uygulama esasları ile belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve bütün bilgilerin, akademik kurallara uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı, blok şeklinde alıntılar yapmadığımı ve tüm alıntılarının bilimsel atıf kuralları çerçevesinde kaynağını gösterdiğimi, Yükseköğretim kurulu bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesi ile Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesinin 8. maddesinde yer alan etik ihlallerden her hangi birisinin yer almadığını, etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

19/06/2017
Hazırlayan Öğrencinin
İmzası

Yukarıda yer alan raporun ve beyanın doğruluğunu onaylarım. 19/06/2017

Doç. Dr. Nihat GÜLTEKİN

ÖNSÖZ

Girişimci kişi, içinde yaşadığı toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerinden etkilenmekte ve bunların doğrultusunda girişim faaliyetlerinde bulunup onları etkilemektedir. Kişini ailesi ve gelir düzeyi, aldığı eğitim, deneyimleri, içinde yaşadığı kültürel ortam ve sosyal sermaye kapasitesi, girişimcilik faaliyetlerini yönlendirmektedir. Girişimci üretim kaynaklarının bir araya getirip bu etmenleri de göz önüne alarak belirli bir riski alıp girişim faaliyetlerini gerçekleştirmeye çalışır.

Girişimci kendi yaşadığı bölgenin ve ülkenin ekonomisine büyük oranda katkı sağlamaya çalışır. Ülkesindeki bölgelerarası sosyal ve ekonomik gelişmişliğin ortadan kaldırılmasında öncü bir motor görevi görür. Bölgelere arası dengesizliğin kaldırılması ve kalkınmanın dengeli bir şekilde oluşmasını sağlar.

Tez çalışmamda planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın hocam Doç. Dr. Nihat GÜLTEKİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışma aşamasında bana yardımcı olan, bana her türlü desteği sağlayan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Müslüm SÖNMEZ

ŞUBAT, 2017

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ

İÇİNDEKİLER i

KISALTMALAR..... vii

TABLolar LİSTESİ..... viii

ŞEKİL LİSTESİ.....xii

ÖZET.....xiii

SUMMARY..... xiv

GİRİŞ.....1

I. BÖLÜM 6

GİRİŞİMCİLİK KAVRAMINA GENEL BAKIŞ 6

1.1. Girişim / Girişimci / Girişimcilik Kavramları 6

1.1.1 Girişim Kavramı 6

1.1.2. Girişimci Kavramı..... 7

1.1.3.Girişimcilik Kavramı..... 9

1.1.3.1 Girişimcilik Türleri 11

1.1.3.1.1 İç Girişimcilik 11

1.1.3.1.2 Sosyal Girişimcilik..... 12

1.1.3.1.3 Sanal Girişimcilik (E-Ticaret)..... 12

1.1.3.1.4 Fırsat Girişimciliği 12

1.1.3.1.5 Küresel Girişimcilik 12

1.1.4.Girişimci ve Girişimcilikle İlgili Benzer Kavramlar 12

1.1.4.1 Yönetici 12

1.1.4.2 Teşebbüs, İşletme ve Ticari İşletme Kavramları Arasındaki Farklar..... 13

1.2. Girişimciliğin Önemi.....	14
1.2.1 Girişimciliğin Sosyal Hayattaki Önemi	14
1.2.2. Girişimciliğin Ekonomik Hayattaki Önemi.....	15
1.3. Girişimcide Olması Gereken Özellikler	16
1.3.1. Kişisel Özellikler.....	16
1.3.2. Davranışsal Özellikler	16
1.3.3. Sosyal Özellikler	17
1.4. Girişimci Olma Sebepleri	17
1.4.1 Birey için Önemi.....	17
1.4.2 Toplum için Önemi.....	17
1.5. Girişimcilikte Başarı / Başarısızlık Faktörleri.....	18
1.6. Girişimci Kişiliğin Oluşumuna Etki Eden Faktörler.....	18
1.6.1. Ailenin Etkisi.....	19
1.6.2. Eğitimin Etkisi.....	19
1.6.3. Kùltürün Etkisi	19
1.6.4. Çevrenin Etkisi	20
1.6.5. Diğer Faktörler	21
1.7. Girişimcilik Seçimi ve Girişimcilik Eğilimi	21
1.7.1. İsteklilik.....	21
1.7.2. Fırsatları Değerlendirme	22
1.7.3. Risk Faktörü ve Girişimcilik Tercihi	22
1.7.4 Kadın Girişimciliği.....	23
1.8. Girişimciliğin Ekonomik Kalkınma Sürecindeki Rolü.....	24
1.8.1. Girişimcilik ve Ekonomik Kalkınma	24

1.8.2. Bölgesel Kalkınmada Girişimciliğin Önemi	29
1.8.3. Türkiye’de Girişimciliğin Geliştirilmesi: GAP ve GAP- GİDEM Örnekleri ..	31
1.8.3.1. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)	31
1.8.3.2. GAP Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri (GAP-GİDEM)	31
1.8.3.2.1. GAP-GİDEM (I. Aşama)	32
1.2.3.2.2. GAP-GİDEM(II. Aşama)	32
1.8.4. Yerel Yönetim ve Bölgesel Kalkınma İlişkisi.....	33
1.8.5. Ekonomik Gelişmede İnovasyon ve Girişimcinin Önemi.....	34
1.8.6. Girişimciliğin Ekonomik Kalkınmaya Etkileri	34
1.8.7. Kalkınma Temelinde Girişimci	36
1.8.8. Girişimcinin Bölgesel ve Sektörel Gelişmelere Etkisi.....	37
1.8.9. İstihdam ve Girişimcilik.....	38
2. BÖLÜM.....	40
BÖLGESEL KALKINMA	40
2.1. Bölgesel Kalkınma Kavramı	40
2.2. Bölgesel Kalkınmanın Ortaya Çıkışı	40
2.3. Bölgesel Kalkınma	41
2.4. Bölgesel Kalkınma Politikaları	42
2.4.1. Bölgesel Kalkınma İlkeleri	44
2.4.1.1. Sosyal Kârlılık İlkesi	44
2.4.1.2. Kalkınma Kutbu İlkesi	44
2.4.1.3. Halkın Katılımı İlkesi	45
2.5. Bölgesel Kalkınmanın Araçları.....	46
2.6. Kalkınma ve Girişimcilik İlişkisi	47

2.6.1. Girişimciliğin Ekonomik Kalkınmaya Etkileri	47
2.6.2. Girişimciliğin Sosyal Yapıya Etkileri	48
2.7. Bölgesel Kalkınma ve Girişimcilik.....	48
2.8. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Sorunları, Çözüm ve Öneriler.....	49
2.9. Bölgesel Plânlama ve Kalkınma Anlayışının Temelleri.....	51
2.9.1. Ekonomik Coğrafya ve Bölgesel Kalkınma	51
2.9.2. Bölgesel Kalkınma ve Plânlama	52
2.9.3. Bölgesel Plânlama Modelinin Amaçlanan Özellikleri	53
2.9.4. Bölgesel Plânlama Modelinin Teorik Temelleri	54
2.10. Bölgesel Kalkınma Politikası ve Amaçları	55
2.11. Bölgesel Kalkınma ve Güneydoğu Anadolu Projesi.....	56
2.11.1. Bölgesel Kalkınma Politikalarının İlke, Amaç ve Araçları Açısından GAP	56
2.11.2. Kalkınma Kutupları Yaklaşımı ve GAP.....	58
2.11.3. Sürdürülebilir Kalkınma Modelleri Açısından GAP.....	59
2.11.4. Güneydoğu Anadolu Projesi.....	61
2.11.4.1. GAP Bölgesi.....	63
2.11.4.1.1. Nüfusu	63
2.11.4.1.2. Göç.....	69
2.11.4.1.3. İşgücü.....	73
2.11.4.1.4. Ekonomik Yapı	74
3. BÖLÜM.....	75
GİRİŞİMCİLİğİN BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİSİ: ŞANLIURFA ÖRNEğİNİN	
İNCELENMESİ	75
3.1. Araştırmanın Metodolojisi	75

3.1.1. Araştırmanın Amacı	75
3.1.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	75
3.1.3. Araştırmanın Konusu ve Alt Problemler	75
3.1.4. Araştırmanın Önemi.....	76
3.2.1 Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri	76
3.2.2 Araştırmanın Hipotezleri.....	77
3.2.3 Katılımcıların Demografik Özellikleri	79
3.2.4. Puan Skalası	81
3.2.5 Güvenilirlik Skalası.....	81
3.2.6 Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Güvenilirlik Analizi.....	81
3.2.7 Risk Alma Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Güvenilirlik Analizi.....	83
3.2.8 Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Güvenilirlik Analizi	85
3.2.9 Faktör Analizi.....	88
3.2.10 Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Faktör Analizi	89
3.2.11 Risk Alma Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Faktör Analizi.....	91
3.2.12 Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Faktör Analizi.....	92
3.2.13 Normallik Testi.....	94
3.2.14 Başarma İhtiyacı Puanının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması	95
3.2.15 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	96
3.2.16 Başarma İhtiyacı Puanının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması	96
3.2.17 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının Eğitim Durumlarına Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	97
3.2.18 Başarma İhtiyacı Puanının Yaşam Alanı Değişkenine Göre Karşılaştırılması	98

3.2.19 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının Yaşam Alanı Değişkenine Göre Karşılaştırılması	99
3.2.20 Başarma İhtiyacı Puanının "Anne ya da babanız kendi işine sahip mi?"Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	99
3.2.21 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının "Anne ya da babanız kendi işine sahip mi?"Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	100
3.2.22 Başarma İhtiyacı Puanının "Aile bireylerinin toplam sayısı" Değişkenine Göre Karşılaştırılması	101
3.2.23 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının "Aile bireylerinin toplam sayısı" Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	102
3.2.24 Başarma İhtiyacı Puanının "Yetiştirilme tarzınız" Değişkenine Göre Karşılaştırılması	102
3.2.25 Başarma İhtiyacı Puanının "Yetiştirilme Tarzınız" Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları.....	103
3.2.26 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının "Yetiştirilme Tarzınız" Değişkenine Göre Karşılaştırılması	104
3.2.27.Başarma İhtiyacı Puanının "Annenizin Eğitim Düzeyi"Değişkenine Göre KarşılaştırılmasıS Sonuc.....	105
3.2.28 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının "Annenizin Eğitim Düzeyi" Değişkenine Göre Karşılaştırılması	105
3.2.29 Başarma İhtiyacı Puanının "Babanızın Eğitim Düzeyi" Değişkenine Göre Karşılaştırılması	106
3.2.30 Korelasyon Katsayısı ve Yönü.....	107
3.2.31 Ölçekler Arasındaki İlişki	108
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	112
KAYNAKÇA	115

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
Bkz.	Bakınız
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DSİ	Devlet Su İşleri
ÇATOM	Çok Amaçlı Toplum Merkezi
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GEM	Global Girişimcilik Platformu
TRC 1	İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırılması Tanımları Arasında Gaziantep, Adıyaman ve Kilis İllerini Sınıflarını Kod
KOBİ	Küçük ve Orta Ölçekteki İşletmeler
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
KAGİDER	Türkiye Kadın Girişimciler Derneği
KEDV	Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı
KİAD	Mardin Kadın İstihdamını Arttırma Derneği
KMO	Kaiser -Meyer -Olkin Örnekleme Yeterliliği
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MAKİDER	Mardin Kadın Eğitim ve İstihdamı Destekleme Derneği
TKV	Türkiye Kalkınma Vakfı
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TDK	Türk Dil Kurumu
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Girişimcilerin cinsiyete göre oranları(%).....	24
Tablo 2: Yıllara Göre Şanlıurfa Nüfusu.....	64
Tablo 3: Yıllara Göre Batman Nüfusu.....	64
Tablo 4: Yıllara Göre Gaziantep Nüfusu.....	65
Tablo 5: Yıllara Göre Siirt Nüfusu.....	65
Tablo 6: Yıllara Göre Mardin Nüfusu.....	65
Tablo 7: Yıllara Göre Şırnak Nüfusu.....	66
Tablo 8: Yıllara Göre Diyarbakır Nüfusu.....	66
Tablo 9: Yıllara Göre Kilis Nüfusu.....	67
Tablo 10: Yıllara Göre Adıyaman Nüfusu.....	67
Tablo11: GAP Bölgesi İllerinin Nüfus Yoğunluğu.....	68
Tablo 12: 1927’de Güneydoğu Anadolu Bölgesi Nüfusu.....	70
Tablo 13: Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin 2013 Nüfusu.....	71
Tablo 14: Bölgesel İstatistikler, Göç İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu Tablosu.....	71
Tablo 15: Bölgesel İstatistikler, Göç İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu tablosu	72
Tablo 16. Demografik Değişkenler.....	79
Tablo 17. Ölçeklere Ait Puan Skalası.....	81
Tablo 18. Güvenilirlik Skalası.....	81
Tablo 19. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Güvenilirlik Analizi.....	82
Tablo 20: Güvenilirlik İstatistikleri Gösteren Tablo.....	83
Tablo 21: Ölçek İstatistiklerini Gösteren Tablo.....	83
Tablo 22. Katılımcıların Risk Alma Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Güvenilirlik Analizi.....	82
Tablo 23: Güvenilirlik İstatistikleri Tablosu.....	83
Tablo 24: Ölçek İstatistikleri Tablosu.....	85
Tablo 25. Katılımcıların Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Güvenilirlik Analizi.....	85
Tablo 26: Güvenilirlik İstatistikleri Tablosu.....	88

Tablo 27: Ölçek İstatistikleri Tablosu.....	88
Tablo 28. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik ölçmede KMO ve Bartlett's Küresellik Testi.....	89
Tablo 29. Başarma İhtiyacına yönelik Ölçeğin Toplam Varyans Açıklanma Oranı.....	90
Tablo 30: Başarma ihtiyacına Yönelik Ölçmede Maddelerin Faktör Yük Değerleri.....	90
Tablo 31. Risk alma eğilimine Yönelik Ölçeğin KMO ve Bartlett's Küresellik Testi.....	91
Tablo 32: Risk Alma Eğilimine Yönelik Ölçeğin Toplam Varyans Açıklanma Oranı.....	91
Tablo 33: Risk Alma Eğilimine Yönelik Ölçek Maddelerin Faktör Yük Değerleri.....	92
Tablo 34. Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye YönelikKMO ve Bartlett's Küresellik Testi Tablosu.....	92
Tablo 35. Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yöneli Toplam Varyans Açıklanma Oranı.....	93
Tablo 36. Maddelerin Faktör Yük Değerleri.....	94
Tablo 37. Normallik Testi.....	94
Tablo 38. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	96
Tablo 39. Katılımcıların Risk Alma Eğilimini ve Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilerine Ait Puanların Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	96
Tablo 40. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	97
Tablo 41. Katılımcıların Risk Alma Eğilimini ve Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilerine Ait Puanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	97

Tablo 42. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının Yaşam Alanı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	98
Tablo 43. Katılımcıların Risk Alma Eğilimini ve Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilerine Ait Puanların Yaşam Alanı Değişkenine Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	99
Tablo 44. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının "Anne ya da babanız kendi işine sahip mi?" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	100
Tablo 45. Katılımcıların Risk Alma Eğilimini ve Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilerine Ait Puanların "Anne ya da babanız kendi işine sahip mi?" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	100
Tablo 46. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının "Aile bireylerinin toplam sayısı" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	101
Tablo 47. Katılımcıların Ailedeki Toplam Birey Sayısına Göre Risk Alma Eğilimleri ve Girişimcilik Potansiyellerine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	102
Tablo 48. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının "Yetiştirilme Tarzınız" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	103
Tablo 49. Başarma İhtiyacı Puanının "Yetiştirilme Tarzınız" Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları.....	103
Tablo 50. Katılımcıların Yetiştirilme Tarzına Göre Risk Alma Eğilimleri ve Girişimcilik Potansiyellerine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	104

Tablo 51. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının "Annenizin eğitim düzeyi" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	105
Tablo 52. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Risk Alma Eğilimleri ve Girişimcilik Potansiyellerine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	106
Tablo 53. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Risk Alma Eğilimleri ve Girişimcilik Potansiyellerine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	107
Tablo 54. Korelasyon Katsayısı ve Yönü.....	107
Tablo 55. Başarı İhtiyacı, Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Spearman'srho - Korelasyon Analizi.....	108

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Türkiye ve GAP Bölgesi'nin Konumu (GAP İlleri)	63
Şekil 2: Araştırma Modeli.....	77

ÖZET
GİRİŞİMCİLİĞİN BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİSİ: ŞANLIURFA
ÖRNEĞİ

Bu çalışmanın konusu, Şanlıurfa ilindeki girişimcilerin, girişimcilik potansiyeli ve risk alma eğilimlerini ortaya çıkarmaktır. Amaç, girişimciliğin Şanlıurfa ilinin kalkınmasına etkisini araştırmaktır.

Araştırmada anket yöntemi kullanılarak Şanlıurfa ilindeki girişimcilerden veriler toplanmış ve SPSS 20 ve Excel 2010 versiyonu kullanılarak verilerin analizi gerçekleştirilmiştir.

Yapılan bu çalışmada girişimcilerin, demografik değişkenlere göre yöneticilerin girişimcilik potansiyellerinin, risk alma eğilimlerinin ve başarıma ihtiyaçlarının farklılık göstermediğini, yani birbirleri ile oldukça benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz. Risk alma eğilimi ile girişimcilik potansiyeli arasında yapılan Spearman'srho sonuçlarına iki değişken arasından orta kuvvette ve anlamlı bir ilişki var olduğu ve Başarma ihtiyacı ile risk alma eğilimi ve girişimcilik potansiyeli arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan Spearman'srho-Korelasyon Analizi sonuçlarına göre orta kuvvette pozitif yönlü bir ilişkinin var olduğu saptanmıştır. Yani bir girişimci başarıma arzusu içerisinde ise aynı zamanda risk alır ve girişimcilik faaliyetlerinde bulunur. Risk başarıma arzusuyla doğru bir orana sahiptir. Ya da bir girişimci girişimcilik faaliyetlerine başladığı zamanda başarılı olabilmek adına gerekli tüm riskleri alır.

Anahtar Kelimeler: Şanlıurfa, Girişimcilik, Bölgesel Kalkınma.

SUMMARY

EFFECTIVENESS OF ENTREPRENEURSHIP REGIONAL DEVELOPMENT: CASE OF SANLIURFA

The theme of this study is to reveal the entrepreneurial potential and risk taking tendencies of the entrepreneurs in Şanlıurfa province. The aim is to investigate the effect of your entrepreneurship on the development of the province of Sanliurfa.

Data were collected from entrepreneurs in Şanlıurfa province by using survey method and data analysis was performed using SPSS 20 and Excel 2010 version.

In this study, we can say that entrepreneurs' entrepreneurial potentials, risk taking tendencies and achievement needs do not differ according to demographic variables, that is, they are very similar to each other. According to the results of Spearman's-Rho-Correlation Analysis, which is made to determine the relationship between the tendency of risk taking and the potential of entrepreneurship, it is found that there is a significant relationship between Spearman'srho results between the risk taking tendency and the entrepreneurial potential and the middle quartile positive correlation A relationship exists. In other words, an entrepreneur takes risks and entrepreneurial activities at the same time in the desire to achieve. Risk has the right place in the desire to achieve. Or when an entrepreneur starts his entrepreneurial activities, he takes all the necessary risks to be successful.

Key words: Şanlıurfa, Entrepreneurship, Regional Development.

GİRİŞ

Girişimci üretim faktörlerini bir araya getiren ve kâr elde etmek amacıyla hareket eden kişi olarak bilirse de önemli bir ekonomi motorudur. Bölgesel ve ulusal bakıldığında en orijinal fikirlerle hareket edip bölge ve ülke ekonomisine yönelik faaliyetleri sonucu büyük katkı sağlar. Yani ekonominin itici bir gücüdür. Girişimcinin ekonomiye somut olarak katkı sağlaması ve sürekli bir yenilik oluşumunu takip ederek hareket etmesi, daha çok ürün ve hizmetin oluşmaya başlamasına, istihdamın yaratılmasına, refahın artmasına en önemlisi de ülke ekonomisinin büyümesine ve dinamik bir yapı kazanmasına katkı sağlar.

Bütün ülkelerin ulusal ve bölgesel kalkınmasında ekonomik, sosyal vb. unsurlar aynı anda gerçekleşmemektedir. Bu ülkelerin gelişmişlik düzeyleriyle paralel sonuçlar doğmaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde dengeli kalkınmanın ülke geneline yayılması amacı ile çalışmaların yapıldığı, gelişmemiş ülkelerde ise kalkınma ve gelişimin dengesiz olduğu görülmektedir.

Günümüzde bölgesel kalkınmalarda; yerel iş imkânları, yerel siyasi destekler, bölge halkının desteği ve etkisi, bölgenin sahip olduğu imkânlar doğrultusunda girişim düşüncesinde olan girişimcilerin projelerinin ve fikirlerinin uygulanacağı uygun ortam sağlanırsa; bölge açısından dengeli, kaliteli, sürekliliği sağlama, etkin bir kalkınma bölgenin kalkınmasında büyük bir etki oluşturabilir. Çünkü bölgesel kalkınmada girişimciler öncü, itici bir rol oynarlar.

Girişimcinin girişim faaliyetlerinde bölgenin kalkınmasında bölge analizini iyi bir şekilde çalışıp, bölgenin en temel ihtiyaçları doğrultusunda hareket etmesi sonucu bölgesel kalkınmanın daha hızlı, kapsamlı, memnuniyet derecesinin yüksek, refah seviyesinin yüksek, bölgenin olumsuzluklarının yenilmesinde ve ülke genelinde bölgeler arası dengesizliğin giderilmesinde büyük etki yaratan bir bölgesel kalkınma politikası kurmasıyla bölgesel gelişimi ve kalkınmayı gerçekleştirebilir. Yani bölgesel kalkınmalarda müteşebbis önemli bir faktör olarak rol oynayabilir.

Ülkemizde bölgesel kalkınmalarda girişimciliğin öneminin vurgulanmasında ve girişimciliğin desteklenmesindeki çalışmalar kamusal desteklemelerle girişimciliğe daha çok yoğunlaşmakta ve popüler bir yapı kazandırılmaktadır.

Girişimcilik, bir değer olarak her toplumda farklı ifade edilmektedir. Herkesin kendi beklenti ve algılarına göre anlam taşımaktadır. Bireyin kişilik özellikleri, yaşadığı toplum, aile yapısı, değerler ve kültürel izdüşümler sonucu oluşan girişimcilik kültürel ve sosyal bir olgudur. Bu sebeple çeşitli sosyokültürel özelliklere sahip toplumlarda çeşitli girişimcilik özellikleri ehemmiyet kazanmaktadır.

İnsanları belli bir harekete yönelmeye iten güdülerin çeşitliliği ve şiddeti açısından farklılık gösterdiği bilinmektedir. Her birey duygu ve düşünceleri bakımından diğer bireylerden farklı özelliklere sahiptir ve bu özellikleri onu diğerlerinden ayıran farklılığı oluşturur. Mesela bazı bireyler risk ve sorumluluk almaktan çekinmeyip cesaretle yükümlülüğün altına girerken kendi öz güvenlerinin yüksek olmasının farkındalığı ile sürekli dinamik bir faaliyetin oluşmasını sağlamak için çaba harcarlar. Öz güveni düşük bireyler ise çekinip belirli mevkilerle yetinmeye çalışırlar.

Küreselleşme ile birlikte ekonomik faaliyetlerin gelişmesi ülkelerin büyümesine olanak sağlamıştır. Fakat ülke içindeki bölgelerin bu büyüme olanaklarından aynı oranda yararlanmaması temel sorunların başında gelmektedir. Bu anlamda bölgenin ve ülkenin ekonomik lokomotifleri olarak tanımlanan girişimci birey ve kurumlar devreye girerek bu farklılıkları ortadan kaldırmak, kalkınmanın ülke genelinde dengeli bir biçimde yaşanmasını sağlamak için girişim faaliyetlerinde bulunmaya girişirler. Girişimciliğin önemli etken olduğu bu eylemlerin sonucunda anlaşılır.

Küreselleşen dünyada işletmelerin devamlılığını sürdürebilmeleri için, büyük bir hızla ilerlemekte olan teknolojiye ve zorlu rekabet koşullarına uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu uyum ekonomik gelişim ve kalkınma ile yakın ilişkiindedir. İşletmelerin bu süreçte en önemli unsuru girişimcidir. İş hayatını, toplumsal yapıyı harekete geçiren, değiştiren girişimciler, ihtiyaç ve talepler doğrultusunda faaliyetlerde bulunup işletmenin devamlılığını sağlamakla birlikte istihdamı sağlamayı, işsizliği azaltmayı, toplumun refah düzeyini yükseltmeyi sağlar.

Ekonomik kâr elde etme, başarıyı yakalama artık bir işletme için yeterli değildir. Bilginin şeffaf olması, gelişim ve teknoloji ile birlikte girişimcilerin farklı özelliklere sahip olması, girişimciliğin artmasına yönelik politikaların önem kazanması işletme için daha çok önem arz etmektedir.

Girişimci sürekli dinamik bir yapıda olduğu için yenilikçi yetilerin ve fikirlerin oluşturulması, uygulanması ve yayılmasını hızlandırır. Sektör çeşitliliğinin artmasına ve yeni endüstrilerin doğmasına imkân tanır. Girişimci yeni teknolojileri kullanarak sektörlerde verimliliği artırır, hızla büyüyen sektörler üzerinde ekonomik büyümeyi ve kalkınmayı hızlandırır. Bu nedenle girişimci istihdam oluşturulmasında, üretim faaliyetlerinde ve ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesinde önemli bir rol oynar.

Farklı bir açıdan ise yeni bir tarzla üretim kaynaklarını birleştirerek atıl durumdaki üretim faktörlerin kullanılmasına imkân sağlayıp, ekonomik kaynakları düşük üretkenlikten ve verimsiz alanlardan daha verimli yüksek alanlara taşımayı sağlar. Bütün bu açılardan bakıldığında sosyal faydanın oluşması ve ekonomik kalkınmanın oluşmasında girişimcilik önemli rol oynamaktadır.

Girişimcilik iktisadi bir faktör üretimi olmakla birlikte, olduğu ortamla birlikte değişimci hareketlilikle toplumsal, kültürel ve politik dinamiklerle yakından ilişkilidir. Bu nedenle son senelerde girişimcilik araştırmalarında sosyokültürel boyut önem kazanmaktadır ve girişimciliğin dinamik bir sosyolojik içerik kazandığı dikkat çekmektedir. İşletme, yönetim, ekonomi, finans ve eğitim gibi alanların girişimciliğe yönelik eğilimi devam etmekle birlikte davranış bilimleri ve özellikle sosyoloji biliminin girişimcilik araştırmalarında, faaliyet ve girişimlerinde farklı bir boyut kazandırdığı gözden kaçmamaktadır.

Küreselleşmenin getirdiği sonuçlarla birlikte yerel üretim sistemleri ve politikaları bölgelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasında önemli bir nokta haline gelmesine hız kazandırmıştır. Bu hızın yaşanmasında bölgelerin sosyal, ekonomik ve politik bağlamda yeniden önem kazandığı bir gerçek haline gelmiştir. Yaşanan bu sürecin arkasında ekonominin küreselleşmesi rekabet kavramının yeniden tanımlanması gibi faktörlerin yanında ulus devletin değişen rolü önemli rol oynamaktadır. 1980'li senelerin sonlarına doğru geleneksel üstten alta doğru politikaların yerini alttan üste gerçekleştirilen bir politika almış

ve bölgesel kalkınma politikalarında bu farklılık kendini göstermiştir. Dünyanın ekonomik düzey ve yapılarındaki değişimler, yerel ve bölgesel ekonomilerin de küresel etmenler arasında yer almasına fırsat oluşturarak, bu etmenler arasında rekabeti artırmıştır. Yaşanan bu gelişmeler kentleri, illeri ve bölgeleri yeni kalkınma anlayışına dahil edecek şekilde sürükleyici hale getirmektedir. Böylece yerel ve bölgesel gelişme unsuru, diğer milletlerde olduğu gibi, artık ülkemizde de önemli gündem faktörleri arasında yer almaktadır.

Girişimci bölgesel politikaların gelişmesinde, önem kazanmasında önemli rol oynamaktadır. Girişimci bu bölgesel kalkınma politikasının devamına, düzenli ve planlı bir şekilde sürdürülebilirliğine katkı sağlayacak ve o bölgeyi iyi tanıdığı için bölge açısından eksiklikleri nokta atışı yaparak gidermede kolaylık sağlar. Bununla birlikte bölgesel kalkınmada yerel kurumların, kalkınma ajanslarının önemi ve rolü de artmaktadır. Bu sonuçlar girişimcinin girişim faaliyetlerinin uygulanmasında kolaylık ve devamlılık sağlamaktadır.

Girişimciler, yaşadığı toplum için hayatı kolaylaştıran yenilikleri faaliyetleriyle sundukları ölçüde önemli bir role sahiptirler. Bu yenilikler ürün, hizmet, pazarlama ve finans gibi etmenlerin daha etkin ve verimli kullanılmasına imkân sağlamasını kolaylaştırır. Kolaylaştırılan bu yeniliğin boyutu ne olursa olsun insanların hayatı daha anlamlı, kolay ve rahat sürmelerini ve iş birliğini amaçlamaktadır. Her bir girişimci bulunduğu bölge ve ülkede beraber hareket ve temel amaçla ülkenin kalkınmasına, refah düzeyinin artmasına yardım etmektedir. Ülkede bulunan işsizlik, dengesiz kalkınma, eksik istihdam gibi sosyal ve ekonomik kalkınma etmenlerinin ortadan kalkmasına daha etkin kolaylık sağlar.

Ekonomik kalkınmayı ve büyümeyi amaçlayan ülkelerde, bölgeler arası hem ekonomik hem de sosyal refah açısından uyumlu bir dengenin sağlanması hedeflenmiştir. Fakat neredeyse her ülkede sosyal ve ekonomik faaliyetler belli bir merkezde toplanmakta, bölgeler arası dengesizliğe yol açmaktadır. Bu dengesizliğin giderilmesinde ya da en aza indirilmesinde bölgedeki yerel yöneticilerin ve girişimcilerin bir uyum içinde hareket etmesi çok önem arz etmektedir. Bölgesel kalkınmada elde edilecek başarı, girişimlerin planlı bir politika izlenerek ve yerel aktörlerin katılımı ve taşıdıkları rol ile sistematik hareket sonucu başarı hedefine ulaşmada kolaylık sağlar.

Bölge içindeki yerel aktörler yani girişim potansiyeline sahip kişiler bölgenin kalkınmasında ve diğer bölgeler arası dengesizliğin giderilmesinde önem arz etmektedirler. Bu kişilerin yetenekleri bölge içindeki atıl olan kaynakların verimli hale gelmesine büyük katkı sağlar. Bölgenin sadece ekonomik değil sosyal, eğitim, kalkınma, istihdam, işsizlik gibi geri kalmış alanlarını da olumlu hale dönüştürme çabasına sahiptirler.

Gelişmiş ülkelerde bölgeler arası dengesizlik gelişmekte olan ya da gelişmemiş ülkelere oranla azdır. Ekonominin dinamosu olarak adlandırılan girişimci bu dengesizliğin azaltılmasında büyük bir faktördür. Küreselleşmenin etkisiyle beraber hızla gelen rekabeti takip ederek ülke kalkınmasında önemli bir katkı sağlar. Ülke içindeki ekonomik zenginliğin artmasına, ülke kaynaklarının minimum zararla maksimum fayda elde edilmesine fırsat verir. Merkez yönetiminden bağımsız bölgedeki kalkınmayı yerel aktörlerin katılımı ile gerçekleştirme potansiyeline sahiptir.

Son yıllarda ülkemizde girişimcilik faaliyetlerine büyük önem verilmektedir. Merkez ve yerel yönetimlerin iş birliğiyle bölge içindeki girişimcilere çeşitli imkânların verilmesi ve desteklenmesi sonucu tümünden kalkınmanın daha hızlı ve etkili gerçekleşmesinde önemli bir katkı sağladığı görülmüştür.

I. BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

1.1. Girişim / Girişimci / Girişimcilik Kavramları

1.1.1 Girişim Kavramı

Girişim kavramı Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre “Bir işe girişme, teşebbüs” şeklinde tanımlanmaktadır. Girişim sözcüğünün ifade ettiği anlam birçok yazarın çalışmasında tanımladığı ekonomik ya da güncel hayatta ifade etmekle beraber esas amaç olarak ticari faaliyetleri gerçekleştirmek için kurulan ekonomik amaçlı birimi tanımlamaktadır. Bu kelimenin TDK tanımından yola çıkarak daha soyut olarak girişimci tanımının anlamı ise girişim, işin baş öznese olan girişimcinin bir işi gerçekleştirme ya da hizmeti sunmadaki süreçte ortaya koyduğu çaba, üstlendiği risk, zorlukların bütünü olarak tanımlanır. Günlük kullanımda girişim ve işletme sözcükleri birbirleriyle olan bağlantıdan dolayı çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılır. Ancak bu iki kavram arasındaki kapsayıcılık ilişkisi arasında farklılık vardır. Girişim kavramı; ekonomik, idari, belirli bir finansal yapı, işleve sahip olan sistematik bir örgütlemeyi ifade etmektedir. İşletme ise girişimin teknik açısından faaliyetlerin belirli bir politika dahilinde yürütülebilmesi için kurduğu ekonomik birimi ifade etmektedir (Serhat, 2015: 3).

Girişimci sermayedarların, kendine özgü fikir ve görüşlerini, hayallerini gerçekleştirmeyi veya yeteneklerini kanıtlamayı ya da yaratıcılıklarını ortaya koymayı amaçlamaları ve bu amaçları gerçekleştirmek için de işletme kurmaları bir girişimde bulunmayı zorunlu kılar. Ve bunun sonucunda kurulan her işletme bir girişimin sonucudur ve girişim (teşebbüs) niteliklerini taşır (Yıldız, 2007:4).

Teşebbüs sürekli ve dinamik bir faaliyettir. Üretim faktörlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mal ve hizmetlerle başkalarının ihtiyaçlarını karşılar, üretilen mal ve hizmetlerin sunumunun bir pazarı vardır ve bunlar birer bedele(fiyata) sahiptirler. Amaçları girişimci ya da sahiplerine kâr sağlamaktır. Girişim ekonomik amaç ve işlevi olan, risk alınarak kâr sağlama politikası doğrultusunda, kârının maksimum seviyeye(en üst düzeye çıkarma) çıkarılmasıdır. Bununla birlikte maksimum kârın yanında maksimum zararın da olabileceği öngörüsüne sahip olunmalıdır (ordergi.duzce.edu.tr, 20.12.2015).

1.1.2. Girişimci Kavramı

Üretim faktörlerini (doğa, emek, sermaye ve teknoloji) bir araya getirip kâr amacı güderek mal ve hizmet üretimi ya da satışını yapan kişiye girişimcidenir. Girişimci, kendi öz güven ve cesaretiyle yapmış olduğu girişimde, faaliyetlerinin sonucunda doğabilecek olan risklere katlanmayı göze alan kişidir. Herhangi bir üretim faktörünün eksikliği durumunda girişimcinin amaçladığı ürüne mal ve hizmetlerin dönüşebilmesi mümkün değildir (Ataseven, 2014: 19).

Girişimcinin çağdaş toplumlardaki temel görevi, ardı arkası kesilmeyen yenilikleri gerçekleştirmek amacındır. Bu görüşe göre modern girişimcinin kuvveti, yenilik yapma ve yaptığı yenilikleri iş dünyasına arz edip ticari ürünlere dönüştürebilme kapasitesine dayanır. Buna göre girişimci tanımı, devamlı yenilik yapan kişi veya kişiler manasında kullanılmaktadır. Girişimciye yakıştırılan yenilikçi sıfatı ise piyasaya yeni ürünlerin arzı, yeni bir üretim tekniğinden faydalanma, yeni pazarlar elde etme, hammadde ya da yarı mamul madde kaynağın bulunması ve hali hazırda yeni bir organizasyon şeklinin gerçekleştirilmesi konularını kapsar (Çelik ve Akgemci, 2007: 17).

Girişimci insanlar devamlı olarak potansiyel bir düşünce ile hareket ederler. Girişimciler için fikirler önemli olup kişisel geçmiş, davranışlar ve isteklendirme girişimcinin fikri kadar önemli değildir (Luecke, 2008: 4).

Girişimci, üretim öğelerini en iyi koşullar altında bir araya getirerek ekonomik mal ve hizmet üretimi için gerekli girişimi başlatan, kâr amacı güdüp riski üstlenerek ayrıca üretim için gerekli ekonomik kaynakları ve üretimin sunulacağı pazarları bulan kişi olarak tanımlanabilir (Gözek, 2006:4).

En genel ifade ile girişimci, kâr sağlamak amacıyla riski göze alarak girişim faaliyetinde bulunan kişidir. Girişimci üretim faktörlerini bir araya getirip girişimde bulunacağı mal ve hizmetin üretimini yapabilmek için, üretim öğelerini en optimal şekilde bir araya getiren, riski üzerine alarak, başkalarının taleplerini, ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, edindiği birikim ve eğitimle, örnek alma, çevre, kültür ve diğer faktörleri göz önünde bulundurarak üretim öğelerini bir araya getirip, amacı doğrultusunda hizmet sunumu ve ürün üretir. Bütün bu faaliyetleri sadece kâr gütmeye amaç olarak görmek, yanlış amaçların

saptanmasına neden olur. Çünkü bir girişimci uzun vadede düşüncelerinin sürdürülmesini, istekli olmayı, ekonomik değer kadar yeni fikirlerinin de değer oluşturmasını ister. Girişimci için bütün maddi imkân ve kaynaklar amade, erişilmesi kolay olsa bile yapısındaki yetenek, cesaret ve bilginin süslemesiyle girişim amacına uygun olarak yapılır (mugim.maltepe.edu.tr, 15.01.2016).

Müteşebbis bir bilgi veya karar mekanizması olarak çalışan, işletmelerde işi organize eden kişi olarak da belirlenebilir. Bu sebeple girişimci işletmenin hedefleriyle, hedeflere ulaşmak için kullanılacak araçların sevk ve yönetimini yürütmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğü yerine getirirken de iş gücü isteği, çalışanların işlerinden beklentileri gibi, işletmeye göre maliyet demek olan sosyal zorunlulukları, pazar ve rekabet gibi ticari zorunlulukları, örgüt yapısı ve etkinliği gibi yönetsel mecburiyeti sistemli bir şekilde koordineyi sağlamalıdır. Girişimci her şeyden evvel bir insandır. Bu sebeple müteşebbisler, yaşadıkları sosyoekonomik çevrenin ürünüdürler. Ama girişimciyi diğer insanlardan ayırt eden, kaynaklar hakkında tahminde bulunmak, işi planlamak, insanlar ile etkin iletişim kurarak, onları örgüte göre almaya ikna etmek, girdiler sağlamak, sağlanan girdileri işleyerek tekrar kullanıma arz etmek; kâr sağlamak, gibi birtakım özellikleri mevcuttur (Çelik ve Akgemci, 2007: 17).

Girişimciler, hangi ülkeden ve ırktan, kültürel birikime sahip olursa olsunlar, bazı genel değerleri paylaşırlar. Bu anlamda girişimcilik iş ve meslekten çok bir yaşam biçimidir. Müteşebbisler, sağlam mantaliteye ve mesleki davranışlara sahip, evrensel düzeyde ekonomiyi rasyonellik sınırlamasına yönlendiren kişilerdir. Girişimciler değişimi, kârlı bir çıkar kapısı biçiminde görürler, onun için de oluşacak somut geleceği, toplumun ihtiyaçları yönünde şekillendirmek için hazırda beklerler. Görüldüğü gibi girişimcileri bu faaliyetlerinden dolayı tanımak kolay olmasa gerek. Fakat girişimcilerin geniş bir kesiminin ortak bir paydada anlaştığı üç esas nitelik mevcuttur. Birincisi, kendi yaşam biçimlerini değiştirme tercihini kendi ellerinde tutarlar ikincisi, kendilerine veya çevrelerine ait kaynakları etkili bir şekilde organize ederek farklı ve etkili bir değer oluştururlar üçüncüsü ise düşünce güçlerini kullanarak sorunları çözüp fırsata çevirerek, bunların karşılığında getiri ve riske talim olurlar. Yani müteşebbisler gerçek yaşamın, değişimin, işin, zenginliğin, kişisel ve toplumsal gerçekçiliğin, beklentinin geleceği esası ve kendisidir (Ertürk, 2013: 14).

Asıl olarak Latince kökenli olan girişimcilik kavramı aynı noktada yer alan İtalyanca(intraprendere) ve Almanca(unternehmen)'da benzer şekillerde ifade edilmektedir. Girişimci kavramının ortaya çıktığı dönemde Avrupa'daki sanayi devrimi, üretim kültürünün sosyal ve ekonomik hayatın içerisine girişi ile önem kazanmış, özellikle üretim odaklı hale gelmeye başlayınca girişimcilik zaman içinde sosyoloji, ekonomi, psikoloji, antropoloji gibi bilim dallarının inceleme alanında yer edinmiştir (Hanusch ve Diğerleri, 2003: 493-514).

Girişimci veya müteşebbis, işletme tanımının karşılığıdır. Dolayısıyla girişimcilik dendiğinde ilk anda işletmecilik akla gelir. Lâkin girişimciliğin aynı zamanda bir yenilikçilik anlamı da vardır ve kavramı ön sıralara çıkaran da yüklü olduğu bu anlamdır. İşletmelerin eylemlerine girişebilmesi için üretim faktörlerinin temin edilerek, belirli bir düzen içinde yönlendirilmesi gerekir. Neyin, nasıl, ne zaman ve niçin üretileceğine karar veren ve bu kararları sistemli bir şekilde uygulayan kişiye işletmeci veya girişimci denir. Bu tür eylemler ise işletmecilik veya girişimcilik olarak ifade edilir (Küçük, 2014: 22).

Girişimci karaktere sahip kişiler, çıkarlarını takip ederken, birçok şeyin sorumluluğunu üstlenirler. Serbest hareket etmeyi sever, başarı için gayret sarf ederken umutsuzluktan umut etmeyi öğrenirler, umutlarına hayal güçlerini ve öngörülerini de katarak hedeflerine ulaşmaya çabalarlar. Müteşebbisler yüksek kabiliyet, yetenek, kapasite, tecrübe, bilişsel algılama ve fırsatı kollama, hızlı ve esnek hareket etme, kendi kendini motive etme, kaynaklarının yeterli olup olmadığına bakmaksızın fırsatları takip etme, riski doğru görme, tartma, tolere etme, belirsizlik ve kriz ortamında iş yapmaya meyilli olma vb. gibi özellikler taşırlar. Bir diğer tanım ile maceracıdırlar. Kendilerine güvenleri yüksektir (Ertürk, 2013: 14).

1.1.3.Girişimcilik Kavramı

Küreselleşen dünyada tüm dünyanın bütünleşme hareketini içine alan bir süreci yaşaması ile birlikte artan rekabet, girişimcilik ve girişim kavramları üzerine daha çok yoğunlaşmayı gerektirmiştir. Girişimcilik kavramı çoğunlukla bireyin girişimci olarak belirtildiği bir kavram olmakla birlikte Schumpeter tarafından "yeni bir organizasyon kurarak veya faaliyet halindeki bir organizasyon içerisinde risk alarak pazar fırsatlarını avantaja çevirmek için yenilik düşüncesinin yeni bir ürüne, hizmete veya işe dönüştürülme süreci" olarak tanımlanmıştır (Kurt ve Diğerleri, 2006; 90-100).

Girişimcilik, müteşebbisin gerçekleştirdiği faaliyetin ismidir. Girişimcilik işe, yaşama değer katma, umut ve beklentilerle diğer insanlar arasında kişisel bir ayırt ediciliği yaratmaktadır. Stratejik rekabet bakımından geleceği oluşturmak için eyleme geçen, kaynak ve yetenekleri inşa ederek değer oluşturan bir faaliyettir. İş, mevcut ve olası kaynakların, sermayenin, iş gücünün, bilginin, teknolojinin, riske bağlanmasını zorunlu kılar. Bu açıdan girişimcilik bu iki esası uygun bir şekilde birleştirerek, uygulanması yorucu, zevkli, gerilimli, heyecanlı, huzursuz edici, fakat umut vadeden bir faaliyettir. Girişimcilik müteşebbisin kişiliğini, saygınlığını, sosyal konumunu, parasını riske atarak gerçekleştirdiği bir faaliyettir. Sonunda kişisel özgürlük, tatmin, haz, zevk vb. psikolojik; kazanımlar, deneyim, para, servet, gelir vb. bir ödül olan ekonomik; konum, itibar, kuvvet vb. sosyolojik sonuçlara yol açan tehlike, tuzak, gerginlik dolu ve yoğun bir çalışma gerektiren değer oluşturma ve birçok şeyden fedakârlık yaptıran sürecin etabıdır (Ertürk, 2013: 15).

Teşebbüs ekonomik büyüme ve kalkınmanın temellerinden biridir. Yeniliği, yaratıcılığı ve fırsatları değerlendiren dinamik bir kaynaktır. Bir ülkede özgür girişim olarak ifade edilen rekabete dayalı girişimcilik ne kadar gelişirse o ülkedeki ekonomik refah o oranda yükselir. Girişimcilik faaliyetlerinin olmadığı ya da girişim için gerekli destek ve alt yapılarının olmadığı ülkelerde ekonomik refah seviyesinin düşük olduğu aynı zamanda yerel ve küresel bazda da geri kalındığının gerçeği günümüzde herkes tarafından çok iyi bilinmektedir (Yıldız, 2007:4).

Girişimcilik, öz güven ve cesaretin tetiklemesiyle, girişimcilerin risk alma, fırsatları kovalama, öngörüye sahip olma gibi etmenlerle faaliyetlerini hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümüne verilen addır (Cansız, 2007:8).

Girişimcilik; un, şeker ve suyun hazır olduğu bir ortamda bunların ne şekilde ve nasıl kullanılması gerektiğini bilip helvayı yapan usta gibidir. Eğer bunu yapacak usta olmazsa girdiler üretime dönüşemez. Bu bağlamda girişimciler, üretim organizasyonunu bir araya getirip sistematik şekilde çalışmasını sağlayan ve etkin bir şekilde sunan unsurlardır. Girişimcilerin girişimde bulunması için onlara gerekli alt yapı sağlanarak ve çeşitli desteklerle donatılarak sayılarının artırılması sağlanmalıdır (Berber,2015: 38).

Girişimcilik, parasal ve kişisel tatmin ödülü karşılığında, finansal, psikolojik ve sosyal riskleri üstlenerek gerekli zaman ve çabayı harcayıp farklı değerde mal ve hizmet yaratma süreci olarak tanımlanabilir (Kesim, 2010: 7-10).

Kendi gayelerini gerçekleştirmek, ulaşılabilir kaynakların yenilikçi birleşimlerini gerçekleştirmek, belirsizlik ve risk alan davranışlarını gerçekleştirmek, riskten kaçış veya riski en alt düzeye indirmek ve pro-aktif fırsat arama davranışlarını gerçekleştirmek de girişimcilik olarak belirlenebilir. Bir diğer tanımda girişimcilik şöyle tanımlanmıştır: Yeni ya da var olan bir organizasyon içinde, yaratıcılık ve yenilik yapma vasıtasıyla değer yaratma gayesi bir fırsatın ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi, bu fırsatlardan faydalanma aşaması olarak belirlenmektedir. Bu açıklamada müteşebbis kişisel bir işletme bazında ele alınmıştır. Girişimcilik açıklamalarında oluşturulan boyutlar şu şekilde çerçevelendirilebilir: Başlatma, bulma, yönetim, oluşturma, yeni işletme, yenilik, yeni üretim, yeni pazar, fırsatların peşinden koşma, risk alma, risk yönetimi, kâr arzusu, üretim, değer yaratma, büyüme arzusu, girişim, değişim yaratma, sahip olma, sorumluluk ve yetki üstlenme, strateji oluşturma, belirsizlik (Akdemir, 2015: 7).

Girişimcilik, temel amaç olarak para kazanmak demek değildir. Bu nedenle, bir girişim sonucu kazanılan paranın nasıl ve hangi yollardan kazanıldığı kıstas olarak ele alınmamalıdır. Lâkin başarılı müteşebbis, devlete veya başka ekonomik birimlere ait kazancı, gerekli külfete katlanmadan çeşitli yollardan kendisine transfer edebilme kabiliyetini gösteren kimseler değildir. Tam aksine başarılı girişimci ekonomik değerler oluşturarak para kazanan kişidir. Bir sanayicimizin de bu konudaki görüşü şu şekildedir: Tahmin ettiğim kadarıyla yatırım yapılmasında ön şartlar, girişimci ruhun yanı sıra iyi bir liderlik ve yönetim yeteneği olsa gerek. Bunlar olunca finans ikincil duruma düşer ve nasıl olsa bulunur (Çelik ve Akgemci, 2007: 17).

1.1.3.1 Girişimcilik Türleri

Girişimcilik türlerini şu şekilde açıklayabiliriz (Koçyiğit, 2013,10-11):

1.1.3.1.1 İç Girişimcilik

Büyük bir firma içinde bir fikri, risk alma ve yenilik yapma yoluyla karlı hazır bir ürüne dönüştürme yükümlülüğünü üstlenen kişi olarak tanımlamaktadır.

1.1.3.1.2 Sosyal Girişimcilik

Sosyal girişimcilik, kâr-amacı gütmeyen organizasyonların gelir elde etmek için yenilik üretmekte faaliyetine denir. Sosyal değerlerin daha çok üretilmesini temel alan bir kavramdır.

1.1.3.1.3 Sanal Girişimcilik (E-Ticaret)

Telekomünikasyon ağlar üzerinden mal ve hizmetlerin satışı, reklamı ve dağıtım faaliyetlerine denir.

1.1.3.1.4 Fırsat Girişimciliği

Geleceğe ait tahminlerde bulunarak girişim faaliyetlerinde bulunma durumudur. Pazar ve ekonomik durumlardan çıkarım yaparak faaliyetlerini bu hedefler doğrultusunda yönlendirme sürecidir.

1.1.3.1.5 Küresel Girişimcilik

Güçlü finansal ve insan kaynağına sahip, iş yapma yeteneğini yüksek kişilerin uluslar arası alanlarda hedeflerini gerçekleştirme girişimlerine denir. Daha çok Pazar alanlarına sahip olma, rekabetten kopmama, reklam v.b etmenlerden daha çok faydalanma isteği içindir.

1.1.4.Girişimci ve Girişimcilikle İlgili Benzer Kavramlar

Girişim ve girişimci kavramları pratikte yönetici, işletme ve ticari işletme kavramları ile birbirlerine karıştırılmaktadır. Bu kavramlar arasındaki farklılıklar ve bu kavramların ayırt edici yönlerini belirtmek gereklidir. Girişimci-yönetici kavramları arasındaki farklar aşağıda şu şekilde sıralanmıştır (Yıldız, 2007:5):

1.1.4.1 Yönetici

Yönetici kendi ile birlikte çalışabilme durumunda olan kişileri bir araya getiren, bu ekibi, fazla sürtüşmeden koordine eden, insanın zaaf ve davranışlarını bilerek, komutasında olan kişilere hedef ve görevlerini anlatan, iş yapma hevesine kapılmadan işleri sistematik bir şekilde yapan ve bu doğrultuda insanları yöneten kişidir (Türkmen, 2007:6).

Girişimcileri diğer iktisadi aktörlerden ilk ayıran 18. yüzyılda Richard Cantillon olmuştur. Cantillon'a göre girişimci, bir metayı belirsiz bir fiyatla satmak üzere belirli bir

fiyattan alan kişidir. Belirsiz fiyat ile belirli fiyat arasında girişimcinin kâr veya zararı olur (Hébert ve Link, 1989,42).

Yönetici de girişimci gibi üretim faktörlerini uygun zeminde bir araya getirerek onları başkalarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere iktisadi mal ve hizmet üretimine dönüştüren aktördür. Fakat yönetici bu etapta risk üstlenmez. Kendi hesabına çalışmaz. Profesyonel olarak bir ücret karşılığında başkası adına faaliyette bulunur. Her ne kadar kâra ve zarara iştirak etmese de işletme kâr elde ettiğinde bu kendisinin, başarı zarar ettiğinde de başarısızlık karnesine yazılacağı için girişimci kadar olamasa da yöneticide kâr ve zarardan etkilenir, doğacak sonuçlardan rahatsız olur (Ertürk, 2013: 15).

Yönetici, kârı ve riski başkalarına ait olmak üzere mamul veya hizmet üretmek için üretim etkenlerinin bir araya getirip, bunları belli gereksinimleri karşılama amacına yönelten, işletmeyi işletme sahibi adına çalıştırma sorumluluğu olan kimsedir. Yöneticiyi girişimciden ayıran fark, sadece görevi doğrultusunda hareket edip faaliyetler sonucu ortaya çıkan riske katlanmaması, başka bir ifadeyle kâr veya zararın sorumlusu olmamasıdır. Yönetici emeği karşılığı ücret, prim ve/veya kârdan pay alarak işletmeyi hedefleyen ve sistematik olarak çalışmasını sağlayıp, amaçlarına ulaştırmaya çalışandır. Yönetici, güdümündeki çalışanlarının işlerini plânlar, görev dağılımını, eş güdümlenme ve kontrol araçlarını öngörür. Yönetici görev olarak sadece emir vererek değil, komutasındaki kişileri seçerek, onlara işlerini öğretmek ve onları her bakımdan en iyi verimi alma konusunda geliştirerek teşvik eder ve onlarla gönülden bir işbirliği yapar. Yönetimi altındaki bireylere konumunu belirleyip onlara; neyi, nasıl ve kiminle yapacağını koordine ederek, yetki ve sorumluluklarının ne olacağını açık ve kesin olarak bildirir (Yıldız, 2007:5).

1.1.4.2 Teşebbüs, İşletme ve Ticari İşletme Kavramları Arasındaki Farklar

İşletme ve teşebbüs sözcüklerinin genel anlamda anlamdaş olarak kullanıldığını bilmekteyiz. Her ne kadar kelime olarak birbirine yakın olsalar da farklı görevlerinin de olduğunu ifade ederler. İkisinin ortak paydası, her ikisinin de insan istek ve ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte mal ve/veya hizmet üreten ekonomik ve teknik faaliyetlerin sunumu olmasıdır. Ancak, teşebbüs ile işletmeyi birbirinden ayıran önemli ayırım, teşebbüsün bir

piyasaya sahip olması ve bu piyasadan gelir elde eden bir işletme olmasıdır. Bu açıklamalara göre, teşebbüs işletmeden daha dar bir kapsamda anlam ifade eder. Her teşebbüs bir işletmenin sahip olduğu tüm özelliklere, işletme politikası sistemine sahipken, her işletmenin teşebbüs özelliklerinin tamamını taşıması mümkün değildir. O halde, her teşebbüs bir işletmedir ancak her işletme bir teşebbüs değildir. Teşebbüsler genel anlamda sadece kâr elde etmek için kurulan ekonomik ve teknik birimler değildir (Yıldız, 2007:7).

1.2. Girişimciliğin Önemi

Girişimcilik, işletme ve toplumun yapısında bir değişimin öncüsü olup bunları geliştirir. Bu değişim, istihdamı sağlar, büyümeyi ve üretimi artırır işsizliği azaltır. Küreselleşmenin etkisiyle değişim ve gelişmeyi gerekli kılan faktör ise yenilikçiliktir. Yenilikçilik; hem pazar için yeni mal ve hizmetlerin kalitesini, memnuniyet derecesini geliştirilmesini sağlamakta, hem de kurulacak yeni işletmelere en uygun imkanların bir şekilde oluşmasını sağlayarak yatırıma ilgi çekmektedir. Girişimci bu yenilikçilik yetileri ile yeni fikirlerin oluşturulmasına zemin hazırlayarak, bunların daha ivedi bir şekilde yayılması ve uygulanmasını hızlandırır. Ayrıca yeni sektör ve endüstrilerin doğmasına olanak sağlar. Yeni teknolojileri kendi işletme politikalarına uygun bir şekilde benimseyip kullanan sektörlerde verimliliği artırır ve hızla büyüyen sektörler üzerinden ekonomik büyümeyi hızlandırır. Bu sayede girişimci ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesi, geliştirilmesi, tabana yayılması, istihdamın oluşturulmasında ve üretim faaliyetlerinde önemli bir faktördür. Başka bir açıdan ise; üretim kaynaklarını yeni bir şekilde birleştirerek atıl olan üretim faktörlerinin kullanılmasını sağlayıp, ekonomik kaynakların zayıf, verimsiz, niteliksiz ve düşük üretkenlik alanlarından daha verimli yüksek alanlara taşınmasına olanak sağlar. Bütün bu faaliyetlerin sonucuna bakıldığında girişimcilik, kalkınmanın ve sosyal yarar oluşturmanın temel alanı olarak öne çıkmaktadır (oran. org.tr, 14.01.2016).

Girişimciliğin ekonomik ve sosyal hayat üzerindeki etkisi ile ekonomik fonksiyonların dâhilinde aşağıda gösterilen maddeler halinde sıralanmıştır. Bunlar (Kalkan ve Diğerleri, 2012:233):

1.2.1 Girişimciliğin Sosyal Hayattaki Önemi

Toplumun ekonomisinde dinamik bir etken olarak rol oynar. Toplumdaki işsizlik seviyesinin azalması, refahın toplum geneline yayılması, dinamik iş gücünü oluşturarak yeni

sanayi kollarının açılmasına olanak sağlaması, yerel ve ülke düzeyinde ekonomiyi canlandırıp bölgeler arası gelişmişlik düzeyi farkının azalmasını sağlar. Toplum içindeki sosyal iletişim ve aile yapılarını da olumlu şekilde etkiler. Ayrıca kadın girişimciliğinin son zamanlarda teşvik edilmesi topluma ayrı bir ekonomik değer katmıştır.

Müteşebbis ülkenin ya da o ülkede bulunan toplumlar için çok önemli bir dinamik unsurdur. Girişimcilerin karakterlerinde dinamik bir yapı olduğu için devamlı olarak mal ve hizmet üretirler. Bu üretimden değişimi temel alarak bunları topluma daha kaliteli, faydalı bir şekilde sunup toplumun memnuniyetini üst seviyelere çıkartıp hem kâr marjını artırırılar hem de toplum tarafından tutunmaları daha kolay sağlanmış olur. Bu sayede toplum için yeni üretim yöntemlerini sürekli takip edip, bunları uygulayıp hizmet seviyesinde daha çok iyileştirme meydana gelir. Ülkede yeni hammadde ve kaynakları kullanma imkânı ve pazarı ortaya çıkar. Toplum tarafından atıl ve işlenmemiş kaynakları üretime ve hizmete dönüştürür.

1.2.2. Girişimciliğin Ekonomik Hayattaki Önemi

Üretim faktörlerinin etkin bir şekilde kullanılarak ülkede veya bölgede istihdamı oluşturarak işsizliğin azalmasına, ekonomik kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasına, teknolojinin sunduğu imkânların etkin bir şekilde kullanılıp yeni düşüncelerin oluşturulması, yayılması ve uygulamasını hızlandırır. Üretim kaynaklarından en düşük maliyetle maksimum düzeyde üretim yapmayı amaçlayıp rekabeti daha fazla oluşturarak hizmet, kalite gibi etmenlerin daha iyi seviyede olmasını sağlar.

Riskin üstlenilmesiyle, toplum yenilikçi yapıda olduğundan ürün ve hizmetlere uluslararası düzeyde pazarlardan pay alıp rekabet etme olanağı sunar.

Girişimciler tarafından küreselleşmenin etkisiyle oluşan ekonomik arz ve talebin hızlı dinamizmine ekonominin uyum sağlamasını olanak tanıyıp gerek ülke içinde gerekse ülke dışındaki pazarlara girmesini ve pay sahibi olmasını amaçlar. Üretim ve hizmet üzerinden çalışmalar yaparak bunlara küresel pazarlarda rekabet ve tutundurma olanakları sağlar.

Girişimci sadece ekonomik gelişmeye odaklanmaz; istihdam veya gelir oluşturma katkısının yanında biraz daha detaylı düşünerek, toplum ihtiyaçlarını belirleyip, bunları gidermek amacıyla yatırım ve üretim faaliyetlerinde bulunarak, toplumun genel refah

düzenini yükseltir. Toplumda olumlu yansıması ekonomide daha aktif bir hareketliliğin oluşmasını sağlar.

1.3. Girişimcide Olması Gereken Özellikler

Herkesin birtakım kabiliyetleri vardır ama girişimcilerin diğerlerine göre daha fazla önem verdiği ve girişimde bulunurken izleyeceği politikaları vardır. Bunlar aşağıdaki özellikler olarak sıralanabilir (Ataseven, 2014: 52):

1.3.1. Kişisel Özellikler

Kişisel özelliğin en başında, kişide bulunması gereken özellik olan cesaret vardır. Ve ondan sonra da öz güven, isteklendirme, kendine güvenirliliği, kararlılığı, ileri görüşlülüğü, planlı hareket etme, kabul edilebilir riskleri göze alma, finans, yöneticilik, atılcılık, çok yönlülük, zaman yönetimini iyi değerlendirme, iş bitiricilik, uyumluluk ve liderliktir, iş ahlakına sahip olma gibi özellikler vardır.

1.3.2. Davranışsal Özellikler

Güçlü ikna yeteneği, bağımsız, girişken, yaratıcı, çalışkan, hayal gücü, liderlik yeteneği, esneklik, hırslı olma gibi özelliklerdir. Öz güven sahibi olma, iletişim becerisini güçlü tutma, sorumluluk duygusu, sorunları hızlı şekilde çözebilme, işletmecilik konusunda teknik bilgi, yazılı ve sözlü iletişim kaynağı, azim gibi bu etkenleri sistematik bir şekilde işletme faaliyetlerine yansıtması da diğer davranışsal özellikleridir.

Girişimcilik kendine özgü bir anlayış, davranış ve öngörü biçimidir. Girişimcilerin bu özelliği; girişimci olmayan kişilere göre cesaret, beceri, yetenek, kapasite, deneyim, bilişsel algılama ve fırsatı kavrama yönünden güçlü, hızlı, sistematik ve esnektir. Girişimci eyleminde; hızlı, esnek, fırsatları keşfetme, kaynakların yeterli yetersiz olup olmadığına bakmaksızın fırsatları kovalama, yakalama, oluşturma yönünden farklı, özel, uzman, kabiliyetli, deneyimli, atik, aktif girişken biridir. Bütün bunlar gerçekleşirken girişimci devletin, çalışanlarının, toplumun, müşterilerinin çıkarlarına uygun şekilde uygulayıp, korumak zorundadır (hbogm.meb.gov.tr, 10.12.2015).

Motive olma, fırsatları keşfetme, kaynaklarının yeterli olup olmadığına bakmaksızın fırsatları kovalama, yakalama ve uygulama yönünden farklı, özel, uzman, becerikli, aktif,

yöneten, esnek ve eylemci kişilerdir. Ancak işini yaparken devletin, toplumun, müşterilerin ve çalışanlarının çıkarlarını koruyan kişidir.

1.3.3. Sosyal Özellikler

Toplumla iyi bir iletişim sağlayıp değer ve toplum farklılıklarına saygı çerçevesinde hareket etmesidir. Girişimcinin toplumun istek ve ihtiyaçlarını gözetenek bu doğrultuda mal ve hizmet üretip, kaliteyi maksimum seviyede sunup ucuza sağlaması, müşteri memnuniyet derecesinin yükseltilmesi, çevre bilinciyle hareket edip tahrip ve zararı minimum seviyeye indirgemesidir. Çalışanlarının iş gördükleri alanlarda onların o alanda daha etkin ve verimli çalışması için hizmet içi eğitim almalarını sağlaması imkânını vermektir.

Toplumda var olan davranışların durağan, eskimiş olan durumunu değiştirerek dönüşümlere yol açar. Toplumda neyin eksik olduğunun bulunmasını ya da yolunda gitmeyen bir şeyin tespit edilip değişim yapılarak toplumun kabul etmesini, değişimi benimsemesini sağlamasıdır. Böylelikle toplum küresel bazda değişimi takip etmiş olur, bilginin şeffaflığından daha etkili bir şekilde faydalanır.

1.4. Girişimci Olma Sebepleri

Girişimci olmanın sebepleri iki yönlü olarak aşağıda verilen maddeler halinde düşünülebilir (Güreşçi, 2014: 26):

1.4.1 Birey İçin Önemi

Bireyin kendinde bulduğu cesaret ve girişimciliğin özellikleri politikası doğrultusunda düşüncelerini uygulayacak faaliyet alanlarının oluşumunu sağlayıp hedefe ulaşmada daha sağlam adımlarla ilerleme imkânını vererek bireyin daha çok atılım yapmasına ve memnuniyet derecesini arttırmasına olanak verir. Toplum ve kendi çevresinde prestijinin olumlu yönde yükselmesini sağlar. Fikirlerinin pratik olarak değer yarattığının farkında olması ve yarar sağlaması açısından tetikleyici bir güce sahip olur.

1.4.2 Toplum İçin Önemi

Küreselleşen ve kapitalist sistemde toplumun hızlı bir tüketim alışkanlığına sahip olmasıyla değişimin hızlı oluşu toplumu geride kalmaktan kurtarıp girişimcinin değişimlere hızlı adapte olmasını sağlayarak bunu avantaja çevirebilir. Öte yandan toplumun gelişmesine, bölgeler arası gelişmişlik düzeyi seviyesinin azaltılmasına, refahın tabana yayılmasına,

işsizliğin azaltılarak özellikle günümüzde yeni mezunlara ve genç çalışanlara iş imkânları sunma, yerel ve uluslararası rekabet edebilme avantajı sağlar.

Toplum kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasına olanak sağlayıp toplumun sahip olduğu değerleri zenginleştirir.

1.5. Girişimcilikte Başarı / Başarısızlık Faktörleri

Müteşebbisin işletmeyi kurarken göz önünde bulundurması gereken başarı unsurlarını şöyle sıralayabiliriz (Bozkurt, 2011: 16):

- İş olanağının yüksek olması, kararlılık, azim, başarmak ve büyümek için güdülemek,
- İşe başlamak için uygun zamanın seçilmesi, fırsat ve hedeflere yönlendirme,
- Yönetim ve yeteneğin tecrübesi, inisiyatif ve kişisel yükümlülükleri bilme,
- Güçlü bir öz sermaye ve kredi olanakları, içsel kontrol mekanizması,
- Riskin önlenmesinde sigortayı kullanma, olası riskleri hesaplama,
- Güvenilir olması, iş ahlakına sahip olması, toplum bilinci ve yararını gözetmesidir.

Girişimcinin bulunduğu girişimde başarısız olma faktörlerini aşağıdaki şekilde sıralaya biliriz (www.blog.miiliyet .com, 19.02.2016):

- Belli bir iş planı politikasının olmaması ya da uygulanmaması,
- Belirsiz bir gelir modeline hitap etme, riskleri bölememe,
- Kısıtlı iş imkânlarının olması, sermayenin yetersizliği,
- Tecrübesiz iş görene sahip olunması, işletme politikasının benimsetilememesi,
- Teoride oluşturduğu fikirlerini pratiğe uyarlayamaması, işe konsantre olamaması,
- Değişime uyum sağlayamaması, teknolojiden yeterince faydalanamaması,
- Yaptığı işin yükümlülüğünü bilerek başarısız olma korkusu,
- Ülke içinde siyasi istikrarın olmaması, alt yapı yetersizliği,
- İşletme kuruluş yerinin uygun olmaması ve ulaşım imkânlarının kısıtlı olmasıdır.

1.6. Girişimci Kişiliğin Oluşumuna Etki Eden Faktörler

Girişimci kişiliğinin oluşumunu etkileyen faktörler şunlardır (Cansız, 2007: 40):

1.6.1. Ailenin Etkisi

İstatistiklere göre insanların en büyük başarıları 1-35 yaş arası dönemlerde görülüyor. Aile çocuğun gelişim sürecinde, eğitim ve başarı temelli fikirleri, belli dönemlerde çocuklarına öncü olarak onların edindiği fikir ve görüşleri gerçekleştirme etabında büyük yardım ve desteklerini sunarlar. Aile içinde oluşturulan sinerjik bir ortamda ortak bir kararın alınması ile girişimcinin neyi gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğini kendisine en yakın olan insanlardan alması, girişim politikasını etkiler (Cansız, 2007: 40).

Aile girişimcilik niyetinde olan çocuğunu iki nedenle etkiler. Bunlar rol modeli olma ve aile desteğidir. Birincisine göre girişimci bir ailenin çocuğu olan kişilerin kendi işletmesini kurması daha uygun ve olasıdır. Çünkü aile içinde aldığı eğitim ve tecrübelerden yararlanma hayatı boyunca onu etkileyebilmektedir. Ailede girişimci bir ruhun olması girişimci için bir örnek olup teşvik niteliğindedir. İkincisi ise ailede oluşturulan desteğin(manevi) girişimcide büyük bir olumlu etki yaratmasıdır (Bozkurt, 2011: 20).

1.6.2. Eğitimin Etkisi

Girişimcilik son 3-4 yılda en popüler etmenlerden biri haline geldi. Bunun nedeni ise günümüzde birçok kamu ve özel sektör platformu teşvik ve destekleme mekanizmalarının olmasıdır. Bunlar: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK, KOSGEP gibi devlet kurumları birçok destek ve programlar geliştirerek ve bütçelerini arttırarak daha geniş kitlelere ulaşıyor. Bütün bunlar girişimcilik kavramının niteliğini daha iyi kavratmak, ticari düşünme zihniyetini geliştirme, toplumsal faydayı yükseltme, nitelikli iş gücü oluşturma ve kalite standardını daha yüksek seviyelere çıkartmak, bilinçli üretici bireyler yetiştirme amacını gerçekleştirmektir (www.bilgicagi.com, 19.20.2016).

Küreselleşmenin etkisiyle oluşan hızlı rekabet ortamına uyum sağlanabilmesi için mevcut bilgi ve becerilerin daha üst düzeyde geliştirilip daha bilinçli ve sistematik işleyişe sahip olunarak değişime ayak uydurmak, girişimci için eğitim en önemli etkenlerden biridir.

1.6.3. Kültürün Etkisi

Girişimcinin fikirlerini kurma girişiminde bulunduğu bir toplumun, ülkenin kültürünü göz önünde bulundurması girişim politikasının belirlenmesinde önemli rol oynar. Bu doğal olarak farklı kişilik, benlik ve karakter oluşumuna kaynaklık eder. Her toplumun karakteri farklı olmasından dolayı girişimcinin faaliyette bulunduğu bir toplumda toplum tarafından mal ve

hizmetlerine rağbet ve değer verilirken diğer bir toplumda tam tersi bir durum yaşanabilir. Kùltùr, bir toplumda yaşayanlar için, genel davranış biçimlerini oluşturur; risk almada, belirsizlikten kaçınmada, değişime karşı direnç göstermede, yeniliklere karşı takınılan duruş belirleyici, yönlendirici bir rol oynar. Bunun içindir ki girişimcilik, farklı kùltürler açasından farklı biçimlerde uyarlanır, ùlkeden ùlkeye, hatta bölgeden bölgeye farklılık gösterir (Aytaç, 2006: 153).

Girişimci girişimde bulunduğu eylemlerden kâr gütme amacı olsa da ùlkede yaşayan insanların belli kùltürel değerlerine göre hareket etmek zorundadır. Çünkü girişim; tutundurmasını, pazarlamasını, rekabetini, memnuniyetini büyük ölçüde etkiler. Örnek olarak son günlerde Avrupa pazarına giriş yapan Türk girişimcileri, o pazarlardaki inanç üzerinden girişimi dikkate alıp o toplumda yaşayan Müslùman kişilere et üretiminde helal kesim prensibiyle hareket edip toplumda yaşayan insanların dini inançlarına göre et alıp memnuniyet derecesini arttırmıştır.

1.6.4. Çevrenin Etkisi

Girişimci kişiliğin ortaya çıkışında bireyin içinde yaşadığı, doğup büyüdüğü çevrenin yapısı arasında yakın ilişki bulunmaktadır. Kişi ya da birey içerisinde yaşadığı çevrenin yapısından, teknolojik altyapısından, ekonomik faaliyetlerinden ve eğitim durumundan, pazarlama olanakları, bireyin içinde yaşadığı sosyal yapının yönetim şekli ve politik duruşundan büyük oranda etkilenmekte ve düşünce yapısına bu ortam şekil vermektedir. Çevrenin yapısında girişimci kişilere daha farklı bir saygının verilmesi ve girişimcinin faaliyetlerinin daha etkin, en uygun ve fayda sağlayarak kendisini o çevrenin bir parçası olarak kabul ettirmesidir (www.sobiad.org, 20.02.2016).

Çevresel yaklaşımda en çok dikkat edilen hususlardan biri de kùltürdür. Çünkü toplumun kùltürü; girişimciyi, yöneticiyi, çalışanların tutum ve davranışlarını büyük oranda etkiler. Girişimci toplumda bulunan egemen, baskın kùltürü korumak, saygı göstermek zorundadır. Aynı zamanda çevrenin girişimciye sunacağı olanaklardan, çevrenin gelişmişlik düzeyi de girişimcinin düşüncelerini sunmada etkin rol oynar. Çevrenin kavrayışı, alım gücü, eğitim seviyesi, değişimi kabullenme, esneklik gibi unsurlar girişimciye fikir ve görüşleri uygulamada olanak tanır (Durak, 2011:8-24).

Girişimcilik esasında insan ve insan grupları olması nedeniyle işletme, ekonomi bilimi yanı sıra, sosyoloji, sosyal psikoloji, psikoloji ve antropoloji gibi bilim dallarının da ilgilendirmektedir. Kişinin görüş açısı, hal, hareketleri ve karakteri girişimciliği etkiler. Schumpeter'e göre kişilerin toplumda kabul görme, prestij sahibi olma gibi gereksinimler de girişimciliği etkiler. Girişimcilik toplumun görüş açısıyla, değer yargılarıyla da ilgilidir. Üretim, istihdam, yeni yatırım, vergi ödeme, vb. etmenler ile ekonomik kalkınmayla ilgilidir. İşletme kurma ve işletmeyi yönetme işletmecilikle alâkalıdır. Yaşanılan çevre, kültürel ortam da girişimciliği etkiler (Akdemir, 2015: 7).

1.6.5. Diğer Faktörler

Girişimci kişiliğin oluşmasında aile ve eğitimin yanı sıra kişisel değerler, yaş, cinsiyet(özellikle kadın girişimciliğin popülariterliğinin gündemde olunması), iş tecrübesi, kişinin sevdiği işi uygun ortamlarda yapmak istemesi, yeni mezunların fikir ve görüşleri etkili olmaktadır.

1.7. Girişimcilik Seçimi ve Girişimcilik Eğilimi

1.7.1. İsteklilik

Girişimci olmanın birçok faktörü yanında kişinin sevdiği, hayalini kurduğu tutku ile bağlandığı fikirlerini uygulamada kendi yetenek ve eğilimi arasında bir ilişki vardır. Zanaatkâr; bir işin kopyasını yapar ve ücretini alır, bir usta da kendi işine aklını vererek bir şeyi üretip karşılığını alır, girişimci ise yapacağı işin içine akıl ve ruhunu katarak oluşturduğu işi, ücret olarak en büyük hazzı tadar. Yani girişimci bir nevi sanatçı duyarlılığına sahiptir. Tutku ile yapılan bir işte becerisini en üst seviyede kullanır, girişimci açısından tetikleyici bir güç olur. Başarı, işini tutku ve istekle yaptığında, işine sıkı sıkı sarıldığında, zamanın çoğunu işine harcadığında pozitif bir sonucun oluşacağı ümidini daha çok güçlendirir. Öte yandan risk alabilme, deneyim, iş ahlâkı, kişisel hayat sermaye yönetimi gibi faktörler de belirlemektedir (Türkmen, 2007: 38).

Her insanın hedefleri doğrultusunda yapacağı birtakım projeleri vardır. Ve bunlara öncelik tanıyarak hayata daha erken geçirmeyi ister. Girişimcilikte de kişi yapacağı işten ve hizmetten daha fazla haz alarak, başarısının o oranla artacağını bilerek o işe daha çok yoğunlaşır. Ekonomik olarak getirisi yüksek olan bir işin riski çok olduğu için işe eğilimi olan

girişimci bunu minimum düzeye indirgeyip, kârı maksimum seviyeye ulaştırmak için daha fazla emek harcar.

1.7.2. Fırsatları Değerlendirme

Fırsatları değerlendirme girişimcilik sürecinin hayati bir adımı olarak görülür. Artık büyük balık küçük balığı yemiyor, hızlı balık yavaş balığı yiyor. Yani girişimcinin ekonomik değer oluşturma potansiyeline sahip hâlihazırda yararlanılmayan veya geliştirilmemiş ve toplum tarafından talep oranının yüksek olduğu yeni bir şeyi oluşturma potansiyelini rakiplerinden önce değerlendirip aktif bir süreç olarak derhal işleme koymasındır. Bu süreçte bilgi, beceri ve akıl yönüne dikkat daha çok yoğunlaşır (www.arastirmax.com, 01.01.2016).

Küreselleşmenin, bilginin hızlı bir şekilde yayılması ve değişimin de aynı oranla gerçekleştiği bir durumda inovasyon faaliyetlerine daha çok önem verilip oluşacak durumlardan girişimcinin maksimum fayda sağlaması için fırsat oluşumunu kendi oluşturarak en büyük pazar payı, ilk pazar olma, etkili rekabet, minimum riskle faaliyetlerinin uygulanmasını sağlar.

Fırsatçı girişimci, geleceğe ait tahminlerde bulunarak, kârlı olabilecek alanlara yönelip, yatırım yapan kişidir. Bu ilişkide girişimci, oluşabilecek fırsatları kollar ve kâr elde edebileceği konularda yatırımlar yapar. Bu görüş açısı bizi fırsat girişimciliğine götürmektedir. Bu fırsat, hazır olan bir mal veya hizmetin pazara yeterince sunulmaması veya pazarda yer olmaması, ya da var olan işletmelerin istenen kalitede hizmeti pazara sunmamasının nedeni olarak görülmektedir. Bu çeşit girişimcilik, pazardaki fırsatları değerlendirebilecek bakış açısını ve kâr edebilecek şekilde kaynakları organize ederek, yönlendirme yeteneğini gerektirir (Küçük, 2014: 49).

1.7.3. Risk Faktörü ve Girişimcilik Tercihi

Girişimcinin en büyük özelliklerinden biri de cesaretli olmasıdır. Çünkü cesareti doğrultusunda risk alıp kâr beklentisini o seviyede belirler. Girişimci risk alarak daha çok girişim ataklarına, yeniliklere, rekabet etme gücüne sahip olur. Risk bir nevi de girişimcinin fırsatları daha hızlı ve gerçekleştirmeye yönelik atılımını en hızlı şekilde yapmasıdır (Gedik ve Diğerleri, 2006: 34).

Küreselleşmenin etkisiyle hızla değişen rekabet ortamında girişimcinin varlığını devam ettirmesi ve değişime uyum sağlayabilmesi için ürünlerini, hizmetlerini ve üretim yöntemlerini sürekli olarak değiştirmesi ve yenilemesi gerekmektedir. Bu sürecin sonucunda risk faktörü ortaya çıkar. Girişimci bu riskleri alıp pazar payını ve kâr marjını yükseltmek için aldığı risklerin hesaplamasını, öngörüsünü yaparak yenileme, iyileştirme yaptığı ürün ve hizmetlerin sunumunda ekonomik getirisi henüz olmamış bir getiri için bir şey yaptığı zaman riskle beraber fikir ve kavramları da önem kazanır (www.pasulya.com, 31.12.2015).

Girişimcilik, risk ve belirsizlik şartları altında kâr elde etmek ve büyümek amacıyla sistematik bir şekilde hareket etmesiyle yenilikçi bir ekonomik organizasyonun meydana getirilmesidir (Dollinger, 1994:4).

Girişimcinin diğer belirgin özelliklerinden biri de sorumluluk alması yani risk almasıdır. Riski alırken rastgele ya da işin gereği risk oluşturabilecek olayların olasılıklarını değerlendirmeden ve alternatifler arasında en optimum seçeneği belirlemeden seçim yapmak değildir. Risk, beklenen getirinin en üst düzeyde olacağına inanç ve akıl çerçevesinde karar vererek işin yapılması sürecidir. Girişimci risk ve kâr getirisinin doğru orantılı olduğunu bilerek hareket eder (Busenitz, 1999: 35).

Günümüze kadar girişimci kişilerin nimetliklerini inceleyen araştırmalar yapılmıştır. David McCLELAND, araştırmaları sonucunda girişimci ruha sahip kişilerin başarı arzusunun oldukça yüksek olduğunu ve ayrıca bu kişilerin emeklilikten hoşlanmadıklarını, uzun süreli çalışma saatlerine uyumlu olduklarını ve tekrara dayalı rutin işleri sevmediklerini belirlenmiştir. Girişimcilerin öz güveni kişiler arası ilişkilerinde ihmalkâr görünebilen, kendi değer yargılarına bağlı bireyler olduklarını vurgulamıştır. Başarma isteğinin Alman girişimciler içinde, iş kurma etabında en önemli teşvik edici etken olduğunu belirlemiştir. Ayrıca KLANDT'a göre, Alman girişimciler doğrudan kazanımı olan işlere yönelip orta düzeyde riski tercih etmekte, kontrol edilemeyen, dışsal etkenlere bağlı getiriler için riskten kaçınmaktadırlar (Çetin, 1996: 30-32).

1.7.4 Kadın Girişimciliği

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2014 yılında girişimcilik oranındaki artışı sağlayan erkek girişimciler olmuştur. Kadınların girişimcilik faaliyetine katılımı düşmüştür.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2013 yılında Erkek/Kadın oranı 2,32:1 iken bu oran 2014 yılında 6,69:1 olmuştur. Dolayısıyla, 2013 yılında 10 girişimci kadına karşılık 23 erkek girişimci düşerken, 2014 yılında 67 erkek girişimci düşmektedir. Erken dönem girişimcilerin 2013 yılında % 30,1'i kadın iken, 2014 yılında bu oran %13'e düşmüştür. Kadın girişimci oranı üç alt bölgede de Türkiye ortalamasının (%22,2) belirgin olarak altındadır (www.KOSGEP.tr, 14.04.2017).

Tablo 1. Girişimcilerin cinsiyete göre oranları(%)

	YIL	2013	2014
Gaziantep Alt Bölgesi	Erkek	72,1	85,2
	Kadın	27,9	14,8
Şanlıurfa Alt Bölgesi	Erkek	71,4	90,2
	Kadın	28,6	9,8
Mardin Alt Bölgesi	Erkek	65,1	84,8
	Kadın	34,9	15,2
Güneydoğu Anadolu	Erkek	69,9	87,0
	Kadın	30,1	13,0
Türkiye	Erkek	68,5	77,8
	Kadın	31,5	22,2

Kaynak: GEM Türkiye Yetişkin Nüfus Araştırması

1.8. Girişimciliğin Ekonomik Kalkınma Sürecindeki Rolü

1.8.1. Girişimcilik ve Ekonomik Kalkınma

Girişimci kendi fikir ve görüşleriyle hayata geçirdiği faaliyetlerinde sadece kendi işletmesi çevresinde faaliyet odaklı olarak faaliyetlerini yürütmez aynı zamanda yöresel, bölgesel ve ulusal kalkınmada da önemli bir rol oynar. Girişimcinin kalkınma esaslı faaliyetlerinde oluşturacağı girişim projelerinin kalıcılığını ve bölgesel kalkınma açısından uzun ömürlü olmasını amaçlar. Özellikle geri kalmış bölgelerin sadece ekonomik olarak değil bütün bir kalkınma sürecini yaşamasını amaçlar. Yani girişimci; eğitim, sağlık, turizm, kültür, refah düzeyi, istihdamı artırma, işsizliği azaltma, göçün önlenmesi ve iş gücünün bölgede kalmasını sağlama vb. etmenlerin bölge açısından verimli bir şekilde kalkınmasını amaçlamaktadır (Marangoz ve Diğerleri, 2014: 7-15).

Girişimcinin bölgesel ekonomik kalkınma üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik yapılan araştırmalar, girişimci şahıs ve firmaların yüksek katma değer, yeni iş olanakları,

istihdam oluşturma, işsizliği azaltma ve bölgesel büyümenin oluşturulmasına katkıda bulduklarını göstermektedir. Girişimcilik lke genelinde ve yerel bazda ekonomik ölçülerde olumlu etki yapmaktadır. İlaveten girişimcilik kısa ve uzun vadeli bölgesel istihdam üstünde olumlu bir etki yaratmaktadır. Girişimcilik bölgenin sosyal sorununa önemli çözüm olanağı sunduğu gibi bölgenin ekonomik büyümesinin de dinamosu olup tüm bu gelişmelerin baş aktörüdür (Bozkurt, 2011: 9-10).

Müteşebbis, sınırsız bir Şekilde adanmişlık, fedakârlık ve kararlılık duygusuna sahiptir. Çok sayıda girişimciye başarılarının sırrını sorduğumuzda kaçınılmaz olarak Őundan söz etmektedirler. Girişimcilerin adanmişlık seviyesi, kişisel ekonomik zenginliğini tehlikeye atmaya, işletmenin öncesinden daha düşük bir yaşam biçimine tahammül etmeye ve hatta ailesine ayırdığı zamandan fedakârlık etmeye ne kadar istekli oldukları içinde bulunduğu olumsuz evre ile mücadele ruhu ile ölçülebilmektedir (Pearce ve Robinson, 2015:388-389).

Öte yandan daha mikro düzeydeki faktörlere ek olarak, kimi makro etmenlerin de bir ortamdaki girişimcilik düzeyini etkileyebileceği görülmektedir. Bir ülkedeki kişilerin girişimciliğini müspet ya da menfi anlamda etkileyebilecek makro etmenler arasında, o ülkenin ekonomik ve politik sistemi, dini inançları, tarihsel geçmişi ve coğrafyası da görülebilir. Mesela bir ülkedeki politik sistem ve bürokrasinin işleyişi girişimciliği olumlu ya da olumsuz biçimde etkileyebilir. Girişimcinin heves ve kırılğanlığını belirleyebilir (Eryılmaz ve Diğerleri, 2015: 16).

Girişimciliğin esas temelinde tanım olarak girişimci, kendi sezgi ve tecrübelerinden hareketle, toplumun mevcut ve olası gereksinimleri belirleyerek risk faktörünü göze alıp, geleceğe yönelik kararlar alan birey olarak tanımlayabiliriz. Girişimcilik ülkelerin gelişmişlik seviyelerine göre farklı tanımlar alabiliyorlar. Az gelişmiş ülkelerde yapılanmanın, gelişmekte olan ülkelerde kalkınmanın ve gelişmiş ülkelerde ise dinamizmin, refah ve zenginliğin oluşmasında bir etken olarak tanımlanıyor. Çünkü girişimciliğin başarısı sadece bireylerin kendi işletmelerinde sınırlandırılmıyor; aynı zamanda yöresel, bölgesel, ulusal ve uluslararası kalkınmada da etkin rol oynuyor (Kurt ve Diğerleri, 2006; 90-100).

İşletmelerin esas kuruluş gayesi ekonomiklidir. Her işletme, ortaklarının yatırımları karşılığında gelir üretmek maksadıyla kurulur. Günümüzde artan karmaşık süreçte müşteri

ihtiyaçlarını anlama ve buna uygun hareket etme, satışlarının devamını sağlama ve satışların yükseltilmesinin esas şartı haline gelmektedir. Buna göre hareket eden işletmeler, hem müşterilerin yani toplumun ihtiyaçlarına, taleplerine cevap verir hem de kendi gelişimlerine katkıda bulunurlar. Sonuçta ekonomik sorumluluk iyi, kaliteli bir ürünü uygun fiyata üreterek müşterileri memnun etmek ve bunun sonucunda işletme ortaklarına kazanç getirmektedir (Marangoz, 2012: 65).

Bölgesel kalkınma ve girişimci arasında yakın bir bağın olması bölgenin kalkınmasında çoğunlukla daha olumlu bir etkinin oluşmasına imkân tanır. Çünkü girişimde bulunacak olan girişimci bölgenin nüfusunu, ekonomisini, coğrafyasını ve ihtiyaçlarının neler olduğunu, siyasi sistem ve işleyişini, eğitim seviyesini, doğal kaynakların aktifliğini vb. etmenlerini yakından tanır. O bölgede yaşayan girişimciler tüm bunlar hakkında bilgi sahibi oldukları için girişimleri bölgesel açıdan olumlu bir ilerleme göstermektedir. Bölgenin bir itici gücü olup, ve aynı zamanda bölgeler arasında dengesizlik oluşmasına engel olmaktadır.

Müteşebbisler bir bölgenin sahip olduğu potansiyeli diğer insanlardan daha erken fark edip bunu fırsata çevirmek için girişimde bulunurlar. Fırsat ve hedeflere doğru yönelen iyi girişimciler her zaman bölgedeki müşterileri ve müşterilerinin ihtiyaçları hakkında konuşmaktan zevk alırlar. Onları tetikleyen bu haz onların konuşmalarında şu ifadelerde sıkça geçer: Bu hafta, bu ay ve bu yıl hedeflerinin ne olduğu sorulduğunda hızlı bir şekilde cevap verirler ve sürekli gelişim halinde bulunmaya çaba harcarlar (Pearce ve Robinson, 2015:388-389).

Bölgesel kalkınma ve girişimcilik arasında bazen girişimlerin başarısızlıkla sonuçlandığı durumlar da olabiliyor. Bu da bölgede kullanılan kaynakların boşa gitmesine ve israfın oluşmasına neden oluyor. Girişimcinin girişiminde bölge yapısı ve mozağine uygun hareket edip bölgesel kalkınmanın dış dünyayla bağlanmaması halinde bölge sosyal ve ekonomik olarak diğer bölgelerin gerisinde kalabilir. Bu durum girişimcinin sadece kalkınmayı o bölgeye has tutması, bölgeler arası eşitsizliğe neden olabiliyor.

Girişimcilik faaliyetlerin desteklenmesi ve gelişmesinde, bölge düzeyinde yaşanan işsizlik, yetersiz istihdam, eğitimsizlik, refah düzeyi vb. konularda olumlu gelişmeler yaşanmasına imkân sağlayarak bölge kaynaklarının verimli kullanılmasına ve atıl

durumdakileri aktifleştirerek daha çok yarar sağlanmasına olanak tanır. Bölge kalkınmasında olumlu etkilerin yaşanması aynı zamanda göç faktöründe azalmaya ve iş gücünün bölgede kalmasına ortam sağlar, bölge kalkınmasının ülke ekonomisi açısından olumlu katkılarının oluşmasına zemin hazırlar. Bütün bunlar bölgede girişimciliğin temel kalkınma motoru olarak görülmesi ve yerel yönetimin girişimcilere sunduğu destekler sayesinde gerçekleşir.

Girişimci bölgesel kalkınmada, kalkınmanın tabana yayılması için bölgedeki halkın düşüncelerini de dikkate alarak faaliyetlerinde halkın katılımını sağlamaktadır. Özellikle girişimci geri kalmış bölgelerde toplumsal ve ekonomik uyumu desteklemekte, ekonomik faaliyetlerin canlanmasına, bölge halkının refah düzeyinin artmasına, işsizliğin azalmasına ve özellikle diğer bölgeler arasındaki dengesizliğin giderilmesi amacıyla bölgesel kalkınmaya katkı sağlar.

Müteşebbis faaliyetlerinde büyük sermayelerin mecburi kılınmaması ve yatırım ve üretim etkinliğinin belli merkezlerde yoğunlaşmasını önleyerek, bu etkinliğin bölgesel ölçekte de girişim faaliyetlerinin gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır. Bu da yerel ölçekte kalkınmanın sağlanmasında istihdam olanaklarının artmasına, işsizliğin azalmasına yardımcı olup bölgenin gelişimine katkı sağlanmaktadır. Girişim faaliyetleri bölgesel kalkınmada üretici gücün bölgede kalmasını sağlama ve bölge içinde atıl durumda olan kaynakların üretim ve hizmet için kullanılmasına olanak sağlamaktadır.

Bir ülkede girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi ve bu faaliyetlerin başarılı olmasında hükümetlerin ve yerel yönetimlerin politik kararları etkili olmaktadır. Bölgesel kalkınmada özellikle yerel yönetimlerin kendi bölgelerinde girişim faaliyetlerinde bulunan girişimcilere destek vermesi ile bölgenin o denli hızlı, etkili ve uzun süreli bir kalkınma hamlesi içinde olacağı yapılan çalışmalar neticesinde ortaya konulmuştur. Çünkü yerel yönetim kararları hangi tip girişimcinin faaliyetlerini destekliyorsa bölgenin kaynakları o yöne yönlendiriliyor. Bu da bölgesel kalkınmada temel olarak daha kolaylaştırıcı, hızlı, dengeli ve etkili olmasını sağlıyor. Aynı zamanda yerel yönetimlerin merkezden aldığı desteklerle yapılan bu girişimlerin makro ekonomide de istikrar, denge sağlamada ve rekabet ortamının oluşmasında etkili olmuştur (Marangoz ve Diğerleri, 2014: 7-15).

Girişimcilik faaliyetleri, ülkenin ekonomik büyümesinde ve kalkınmasında büyük bir etken olarak rol almaktadırlar. Çünkü yeni iş ve fikirleri sayesinde birçok yeni ürün ve servis ağları sağlayarak bu rekabetin artmasına olanak sağlar, teknolojik gelişmeleri takip ederek verimliliğin artmasını sağlama, toplum ve bireylerin hayatlarında pozitif bir etki oluşturma vb. katkıları sağlar. Girişimci özgün fikirleriyle, yenilik unsurunu da uygun kullanmasıyla teknolojiden maksimum seviyede yararlanır. Bunun sayede üretim kaynaklarından maksimum seviyede yararlanmayı ve kullanmayı sağlar. Girişimciler, yeni yöntem ve fikirlerle üretim kaynaklarının verimliliğini artırıp sosyal ve ekonomik faydayı en yüksek düzeyde sunmayı amaç edinirler. Bundan dolayı girişimciler toplumun ekonomik kalkınması için önemli misyonlar üstlenirler, bunları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Günel ve Diğerleri, 2014: 4-5):

- İşsizlik az gelişmiş ülkelerde büyük bir problem olup ve bunun üstesinden gelmede girişimci kişilerin girişimine destek sağlanıp, girişimci sayısının artmasına olanak sağlamakla, istihdamı yükseltmek en büyük fayda sağlar.
- Toplumda girişimde bulunma eğiliminde olan kişi sayısı ne kadar fazla ise o toplumda ekonomik ve refah düzeyi de o kadar yüksek olur. Yani girişimci sayısı ve gelişim birbiriyle doğru orantılıdır.
- Girişimci, üretim faktörlerinden biri olan teknolojiyi etkin bir şekilde kullanma ve teknolojinin gelişmesine olanak sağlamada da katkı sağlamalıdır.
- Girişimciler dış pazarlarda kendi ülkelerinin tanıtımına büyük katkı sunarlar.
- Atıl durumundaki kaynakları aktif hale getirerek onların kullanılmasını sağlarlar.

Girişimci toplumun kalkınmasında ve gelişmesinde öncü bir aktif güçtür. Kendine özgü fikirlerini uygulama olanağına sahip olan girişimciler toplumda sosyal ve ekonomik kalkınmada daha hızlı bir evreye geçilmesine ortam sağlar. Yenilik ve teknolojinin etkin kullanımı sayesinde toplumda oluşmuş olan; işsizlik, yetersiz istihdam, eğitimsizlik, geri kalmışlık vb. durumların hızlı ve etkin şekilde büyük oranda oluşmasına olanak sağlar. Bölgeler arası sosyal ve ekonomik farklılığın ortadan kalkmasına yardımcı olmakla beraber ülkenin gelişim ve kalkınmasında denge figürünün oluşmasına ortam sağlar.

Girişimcilik yapısı gereği dinamik bir yapıda olup üretilen mal hizmetler için gerekli pazarların bulunmasında, sunulmasında ve tutundurulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ekonomik kalkınmada pazar etkeni büyük rol oynamaktadır. Çünkü pazar demek ülke ve

bölge içinde üretimin sağlanması, istihdamın, işsizliğin, ekonomik ve sosyal kalkınmanın zincirlerinden biridir ve girişimci bunu sağlayarak bu döngünün oluşmasına, dönmesine katkı sağlar.

1.8.2. Bölgesel Kalkınmada Girişimciliğin Önemi

Bölgesel kalkınma çok boyutlu bir süreçtir. Bunlar bölgenin; sosyal, ekonomik, kültürel, eğitim, sağlık vb. alanlarının dengeli bir şekilde gelişim göstermesine ve bunların sistematik biçimde birbirine bağlı olarak, birbirini tamamlayarak bölgenin kalkınmasına yardımcı olur. Bunların gerçekleştirilmesinde bölge içinde bulunan girişimciler başta yer almaktadırlar. Bunlar bölgenin istihdamını sağlama, işsizliği azaltma, bölgenin rekabet gücünü artırma, endüstriyel yapının iyileştirilmesine olanak sağlama, bölge içinde refah düzeyinin arttırılmasına, ekonomik büyüme ve kalkınmayı sağlama, yenilikçi fikirlerin bölgeye yayılmasına öncülük etme gibi çalışmaları gerçekleştirmektedir.

Girişimciler bölgenin kalkınmasında ülke içinde veya dışında yeni pazar arayışlarına girerek, bölge dışına mal ve hizmet satışlarını artırma yoluna gidebilirler. Müteşebbisler bölgenin sahip olduğu mevcut pazar paylarını genişleterek çeşitli yollarla girişimde bulunurlar. Bu amaçla geliştirilen girişim sistemleri bölgedeki tüketicilerin satın alma güçlerini yükseltici çabalara girerek, bölgede ekonomik kalkınmayı sağlamayı amaç edinirler, bölgedeki gelir dağılımını daha dengeli hale getirmek ve bölgede ticaretin daha serbestleşmesi amacıyla mevcut engelleri kaldırmak için yoğun bir şekilde mücadele ederler (Öncü, 2013: 9-11).

Girişimcilerin bölgesel kalkınma projelerinde hesaplanmış riskleri kabul etme yetenekleri, girişimcileri pilotlara benzettirmektedir. Bölgenin yapısını, kültürünü, gelişim seviyesini, bürokrasisini, hesaplanmış risklerini kabul edip bu doğrultuda faaliyette bulunurlar. Müteşebbis bölgedeki faaliyetleri için riskleri paylaşmak ve azaltmak için mümkün olan her şeyi yapar. Bölgenin sorunlarını önceden görür ve buna göre hareket eder. Başarı için gerekli olanı ve fırsatı destekler, riski; tedarikçiler, yerel yönetimler, müşteriler ve ortaklarla paylaşmak için yollar yaratarak girişim işlemlerinin yürütülmesinde kilit rolleri kontrol etmeyi sistematik bir yapı haline getirmiştir ve yapının işleyişini kontrollü olarak takip eder (Pearce, ve Robinson, 2015:388-389).

Bölgesel kalkınma ve girişimcilik bir kâğıdın iki yüzü gibidir. Çünkü bölgeyi en iyi bilen, o bölgenin ihtiyaç ve gereksinimini öngören, belirleyen ve bunları karşılamada imkânları ne şekilde, nasıl kullanacağını belirleyen kişi girişimcidir. Girişimciyi aynı zamanda ormanlık alanlardan rüzgârla savrulan bir tohumun kurak bölgeye sürüklenerek bölgenin ihtiyacı olan yeşil alanların oluşmasına ve bölgeyi yaşanılır kılmasına olanak tanıyan bu örneğe benzetebiliriz.

Girişimciler, bölgenin bilinen mal ve hizmetlerinin kalitesini yükseltir veya bölgede yeni mal veya hizmetler üretirler. Bu alanda başarılı olan girişimciler çalışmaları sayesinde bölgenin; büyük kazançlar elde ederek gelişmesine, kalkınmasına yardımcı olurlar. Bölgenin sahip olduğu üretim koşullarını değiştirecek hammadde kaynaklarını bulup, daha etkin kullanımını sağlayıp, denetim altına almak girişimcilere bölgeler arası kalkınmada önemli rekabet üstünlükleri kazandırır (Öncü, 2013: 9-11).

Bölgeler arası gelişmişlik düzeyinin kapanmasında girişimciler yerel aktörler olarak büyük rol üstlenirler. Bölgenin sosyal ve ekonomik olarak kalkınmasında dinamik bir etkendirler. Ayrıca bölgeye yenilik ve fikirlerin yayılmasına olanak sağlayarak girişim sayısını artırma çabasında olan kişilerdir. Yerel yönetimlerin girişimcilerle karşılıklı çıkar ilişkisine dayanan hedefleri doğrultusunda girişimcilere verdiği desteğin daha etkin ve yerinde kullanılması girişimcinin bölge kalkınmasını daha etkin ve hızlı bir şekilde gerçekleştirmesi de politik hedefler arasındadır.

Son yıllarda bölgesel kalkınmada, kadın girişimciliği de çok popüler hale gelmiştir. Kadın girişimcilere sunulan bölge imkânlarının ve yerel yönetimlerin desteğiyle bölgede bulunan kadınlara yönelik girişimcilik meslek kurslarının verilmesi ve istihdamın cinsiyet ayrımı yapmamasından artık kadınların da daha çok ön plâna çıktığı görülmektedir. Bölgesel düzeyde girişimcilerin genellikle erkek egemenliğinin baskın olması ve işsizliğin sadece erkek cinsiyetine mal edilmesi önyargısının son zamanlarda yıkılmasına zemin hazırlamış ve bölgesel üretim ve hizmet sektöründe kadınların da artık daha üretken ve aktif rol almasıyla bölgesel işsizliği azalttığı net olarak görülmüştür.

1.8.3. Türkiye’de Girişimciliğin Geliştirilmesi: GAP ve GAP- GİDEM Örnekleri

Günümüzde değişim etabı hızlanmıştır. Değişimin hızı sadece teknolojik alanda değil, ekonomik ve sosyal alanlarda da kendini göstermektedir. Dünyadaki hızlı değişime ayak uydurmak ve toplumsal zenginliği arttırmak sadece ve sadece girişimcilik olgusuna gereken ehemmiyetin verilmesiyle mümkün olacaktır. Çünkü bu süreç kişilerin başarısından ziyade, milli ekonominin gelişmesinde ve başarılı olmasında büyük bir önem arz etmektedir. İnsan, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte en değerli üretim etmenidir. Günümüzde insan etmeninin kas gücü yerine düşünce gücü önem taşımaya başlamıştır. Geniş bir açıdan bakıldığında, Türklerin yerleşik toplumsal düzene geçmeleri ile beraber ticaret ve sanatkârlık konularına giriştikleri: bununla birlikte Osmanlı dönemi zamanında ticaretten uzaklaşarak tarım, hayvancılık, askerlik gibi alanlara yöneldikleri görülmektedir. Osmanlılardan başlayarak ticaretten uzaklaşan Türk toplumu, daha sonraki dönemlerde sosyal ve kültürel alanda ticaretin alt yapısı ve kültürü yaratma açısından gelişme kaydetmiştir. Müslüman Türkler gerçek anlamda ekonomik girişimlere 2.Meşrutiyet’ten sonra alaka göstermeye başlamışlardır. Türkiye’de girişimciliğin yaşadığı bu süreci görmek için, geçmişe göz atmak faydalı olacaktır. Türkiye de girişimcilik temel hatlarıyla; Osmanlı İmparatorluğu dönemi, cumhuriyet dönemi, 1970’li yıllar, 1980’li yıllar ve sonrası olmak üzere dört temel dönemde değerlendirilir (Marangoz, 2012: 22-25).

1.8.3.1. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)

Güneydoğu Anadolu Projesi’yle ilgili gerekli tanım ve açıklamalara çalışmamızın 2. bölümünde geniş bir şekilde yer verilmiştir.

1.8.3.2. GAP Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri (GAP-GİDEM)

GAP kapsamında desteklenen tesisler iki misli artmıştır. Bu artış 1995-2000 yılları arasında gerçekleşmiştir. Türkiye’de sanayi katma değeri içindeki bu artışın payı %2 den %4’e yükselmiş, bölge sanayisinin olumlu etkisi nicel olarak bu etkiyi göstermiştir. Fakat bu artış payı çok sürmemekle beraber ihracatta beklenen artışı sağlayamamış ve belli sanayi ürünleri ve üretimlerinde kalmıştır. Oluşan bu olumsuz durum ileri ve uygun teknolojiden yararlanılarak, katma değeri yüksek yatırımların desteklenmesi, bölgeler arası dengesizliğin giderilmesi, istihdamın daha etkin oluşmasının sağlanması, uluslararası rekabet gücünü artırma gibi temel düşüncelerin ortaya çıkmasıyla bölge insanının bunları sağlamada yetersiz

kaldığı, projenin başarısız olmasında neden olarak sayılmıştır. Bu anlamda pek çok arayıştan ve çalışmadan sonra bölgede girişim ve girişimcilik faaliyetleri üzerinde daha çok yoğunlaşma kararı alınmış ve yönlendirilmesini sağlayacak kamu iş birliği içinde yerel otoritelerle birlikte çözüm için esnek, hızlı ve çözümleyici kurumların kurulmasına karar verilmiştir. Bu kurumları iki alt başlık altında aşağıda gösterildiği gib inceleyebiliriz (Aydoğdu ve Paksoy, 2010: 126-130):

1.8.3.2.1. GAP-GİDEM (I. Aşama)

I. Aşama GAP-GİDEM' lerde verilen hizmetler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Bölge içinde yapılacak faaliyetler için uygun alanların belirlenmesi ve yatırım avantajı sağlanması,
- Yatırımların yönlendirilmesi, finansal ve teknik konuların belirlenmesi, pazar ve etmenlerin araştırılması,
- Yapılacak faaliyetler ile yatırımlar için fizibilite ve çalışmaların yol göstermesi,
- Yurt içinde ve yurtdışında yabancı ortak arama,
- İstihdamın ve yatırımın etkili olması için kadın girişimciliğinin geliştirilmesi ve KOBİ'lerin desteklenmesi,
- Girişimcilerin eğitim ve iş gezileri gibi faaliyetlere katılımını sağlayıp onların ihtiyaçları doğrultusunda yönelmelerine destek verilmesi,
- Halkla bağlılıkların daha çok oluşması için şirketlerin kurulması ve halka açılmasıdır.

1.2.3.2.2. GAP-GİDEM(II. Aşama)

Bu II. aşamada vizyon olarak küçük ve orta ölçekli işletmelerin ve girişimcilerin iç ve dış pazarlarda rekabet güçlerinin arttırılması hedeflenmiş, misyon olarak da GAP bölgesinde girişimcilerin, küçük ve orta ölçekli işletmelerin operasyonel ve girişimci kapasitelerinin geliştirilmesi belirlenmiştir. Bunları gerçekleştirmek için belirlenen hedeflerde bölgesel kalkınmaya yönelik projelerin oluşturulması, iş geliştirilme hizmetlerinin verilmesi, kapasitenin arttırılması, hibe programını uygulama fırsatı yakalama, projelerin ve paydaşların görünürlüğüne sağlama gibi hedeflere yönelim olmuştur.

1.8.4. Yerel Yönetim ve Bölgesel Kalkınma İlişkisi

Merkezi yönetimler bölgesel dengesizliklerin giderilmesinde artık tek faktör olarak görülmemektedir. Yetki ve sorumlulukları artık yeni aktörlerle paylaşma ihtiyacı doğmuştur. Bu aktörlerin en başında yerel yönetimler gelmektedir. Yerel yönetimler bölgelerin sosyal ve ekonomik yönden gelişme ve kalkınmasında esas aktörler olarak yerel topluluklara yakın olup o toplulukların analiz ve yapısını merkezi yönetimden daha iyi belirledikleri için yerel topluluklarda doğabilecek ihtiyaçları karşılamada daha hızlı ve etkindirler. Bölgesel gelişmişliğin, ekonomik ve sosyal kalkınmanın itici gücüdürler (Bilgin, 2002: 313-330).

Bölgesel kalkınma ve yerel yönetim arasında, bölgenin kalkınma ve gelişimi açısından birbirine bir bağlılık söz konusudur. Bu bağlılık bölgedeki girişimcilerin girişim faaliyetlerini gerçekleştirme konusunda başarılı ve etkin olmasında yerel yönetimin destek ve yönlendirmeleri doğrultusunda hareket etmelerini sağlar. Bu da yerel ortaklığın faaliyetleri açısından kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlamada büyük önem taşımaktadır. Oluşabilecek başarısızlıkların üstesinden gelinmede yerel yönetimlerin desteklerinin sağlanması büyük önem arz etmektedir. Burada temel amaç yerel yönetimlerin kalkınmayı sağlamak için girişimcilere politik açılarından ve bölge kaynaklarının kullanımını sağlayıp belirlenen kalkınma hedeflerine daha hızlı ve etkili şekilde ulaşımı hedeflenmektedir (Zengin ve Diğerleri,2014: 14-18).

Bölgesel kalkınma sürecinde etkin olan yerel aktörler yerel bir yönetim kurulu dahilinde hareket ettikleri için seçimle iş başına gelirler ve bölgedeki hizmetlerin yerine getirilmesinde sorumlu olan birimlerdir. Bölgesel kalkınmayla ilgili oluşturulacak projelerin uygulanmasında bölge içindeki girişimcilik girişimlerinde öncü rol oynayıp, uygulanacak olan projelerin merkezi idareye gerekli bilgilerin ulaştırılması yerel yönetimlerin görevlerindedir. Yerel yönetimler kalkınma esasının tabana yayılmasını sağlama ve halkın kalkınma hamlesinde rol almasına olanak tanıyıp gelişimi, refahı ve ekonomik etkinliği sağlama amacı gütmektedir (Bilgin, 2002: 313-330).

Yerel yönetimler kalkınma hamlesinde bazen yetersiz kalabiliyorlar. Bölgenin sahip olduğu kaynak yetersizliği, aşırı nüfuslanma, göç gibi etkenlerle bölge içinde oluşacak kalkınma hamlelerine gerekli altyapı ve desteği sunamayabiliyorlar. Bu durumlar özellikle geri kalmış bölgelerde daha sık görülmektedir. Ve bu durumda yerel yönetimlerin merkeze

bağlılığı daha çok artıyor olması ve merkezin bölgesel kalkınmaya yeterince destek verememesi ve bölgeden uzak kalması bölgesel kalkınmanın oluşmamasına, bölgelerarası dengesizliğin olumsuz sonuçlarına yol açmaktadır.

1.8.5. Ekonomik Gelişmede İnovasyon ve Girişimcinin Önemi

Müteşebbis sürekli dinamik bir düşüncede olduğu için yenilikleri aracılığı ile mevcut durumu bozar yeni bileşimler ile üretim faktörlerinin ekonomik değer katkısını daha çok artırmak için inovasyon faaliyetlerine ağırlık vererek ekonomik gelişmede daha etkili girişimler meydana getirmektedir. Ekonominin küresel bazda standartlara erişebilmesi inovasyon faaliyetlerinin yoğunluğuna bağlanmaktadır. Girişimci açısından hızlı rekabet ortamına ayak uydurmak için üretim ve hizmetlerinde inovasyona daha çok ihtiyaç duyulacağını belirtmektedir (Winata, 2008: 21).

Girişimcinin temel amacı kâr gütmeye olsa da bu kârını en üst seviyede elde etme isteği araştırmasını, geliştirmesini ve dinamik bir yapıda olmasını hem temel hem de küresel koşullar gereği zorunlu kılıyor. Girişimci ekonomik gelişmede yenilikçiliği ve inovasyon faaliyeti doğrultusunda kalkınmanın; hızlı, etkili ve sürekliliğinin sağlanmasında inovasyonun önemli bir etken olduğunu bilmekte ve buna göre hareket etmektedir. Ekonomik kalkınmada girişimcinin değişen yerel ve küresel koşullarla bunlara uyumunun sağlanmasında, yenilikçi bir yapının gereği olması bilinciyle inovasyon faaliyetlerinin onu bu duruma ayak uydurmada önemli bir etken olduğunu kavramıştır.

Müteşebbis ekonomik gelişmede ve kalkınmada bir motor olarak düşünülmektedir. Değişen şartlara ve küresel bazdaki koşullara, dönen bu çarkın içerisinde kâr marjını yükseltmeyi ve hem üretimi hem de hizmeti artırmayı amaçlayarak inovasyon türlerini kullanır. Rekabet koşulları inovasyon faaliyetleri sayesinde ekonomik kalkınmaya, yerel ve uluslararası alanda rekabet etme şansı vermektedir. Bu anlamda girişimci ruha sahip olan kişi ya da kişilerin ekonomik kalkınmaya ve hedeflerine ulaşma süresi inovasyona ayırdığı çabayla doğru orantılı olarak belirlenir (Bal, 2011: 7-14).

1.8.6. Girişimciliğin Ekonomik Kalkınmaya Etkileri

Toplumların ekonomik kalkınmada ve gelişmede elde ettikleri başarılar girişimcibireyin ya da bireylerin girişimlerinin bir parçasıdır. Girişimciler açısından girişimsel

başarının tam olarak gerçekleşebilmesi sadece toplumsal ilerleme ile gerçekleşebilir. Girişimcilik faaliyetleri ve ekonomik kalkınma arasında bir bağ olduğunu ve bu bağın akademik çevrelerce yapılan araştırmalarda ülke kalkınmasında ve bölgesel kalkınmada olumlu bir ilişkinin olduğu gözlenmektedir. Bu ilişkileri şu şekilde sıralayabiliriz (Perktaş, 2014: 472-486):

- Özelleştirme faaliyetleri sadece girişimciliğin başarısı ve etkinliğine bağlı olarak yapılabilir ve girişimcilik başarılı olabilmektedir. Devletin egemenliğinin baskın olduğu bir pazarda rekabet koşullarına uyum sağlamak imkânsız olabiliyor. Dolayısıyla gelişmiş ülke pazarlarında tam rekabetçi bir serbest piyasa ortamının sağlanması devletin bu ortamların kurulmasına olanak sağlaması gerekmektedir. O halde tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi devlet bazı belirli alanlarda özelleştirmeye destek vererek pazardan çekilerek onlara uygun girişim iklimini sağlamış olur.
- Girişimcilik faaliyetleri, kamu kesiminde aşırı istihdamın istenen düzeye çekilerek ücretlerin artırılmasında etkilidir.
- Teknolojik gelişmeler girişimcilerin girişimi ile ekonomik kalkınmayı etkilemektedir.
- Ülke ve bölgelerdeki gelir eşitsizliğinin azalmasına katkı sağlar.
- Bölgelerarası dengesizlikleri azaltır ve kalkınmanın tüm bölgelere dengeli olarak yayılmasını sağlar.
- Ülke kalkınmasında ve bölgesel gelişmede üretim ve sanayileşmeyi yaygınlaştırır,
- Ekonomik kalkınma ve gelişmede girişimciler büyük sanayi işletmelerinin destekleyicisi ve tamamlayıcısı görevini üstlenirler.
- Toplum içindeki bireyin ya da grupların tasarruflarını ekonomiye kazandırır.
- İşsizliğin azalmasını sağlayarak istihdamın oluşmasına imkân tanır.
- Yeniliklere, gelişmelere ve inovasyona teşvik ederler.
- Girişimciler ürün ve hizmet üretiminde yeni bir üretim süreci ile ürün geliştirirler.
- Piyasada egemen tek bir gücün oluşmasını engellerler.
- Sanayi ve endüstrinin esneklik kazanmasını sağlarlar.
- Toplum genelinde refah düzeyinin artmasını sağlayıp refahı toplum tabanına yaymaya ve orta sınıfı güçlendirmeye katkı sağlarlar.
- Bölgesel kalkınma ve gelişmişliği sağlayarak bölgelerarası dengesizliği önlerler.

1.8.7. Kalkınma Temelinde Girişimci

Kalkınma, geri kalmış ülkelerin veya bölgelerin eğitim, kültürel, sosyal ve ekonomik yapının düzenlemelerini yaparak ülke veya bölge içindeki toplumun refah düzeyini artırmayı, işsizliği azaltmayı, bölgelerarası dengesizliği gidermeyi ve diğer ülkelerin gelişmişlik seviyelerine yetişme çabası olarak tanımlanabilir. Bu çabaların sonucunda milli gelirin artırılması, sosyal ve ekonomik yapının değiştirilmesi, toplumun değer yargılarının küresel düzeyde gelişmesinin sağlanmaya çalışılması gibi değişimleri de sayabiliriz (www.dmy.inf, 07.04.2016).

Girişimcilik bölgesel kalkınmada önemli bir görev almaktadır. Bölgesel veri ve analizlere bakıldığında, bölgesel bir kalkınma politikası olarak girişimciliğin teşvik edilmesi gerektiği sonucunu çıkarabiliriz. Girişimcilik eylemleri bölgelerde yeni firmaların doğmasına ve girişimcilerin girişimlerinde cesaretli olmasını sağlamaktadır. Bunların oluşması bölgenin kalkınma stratejisinde, yerel ekonomik kalkınmaya istihdam, vergi, gelir artışı, bölgesel cazibenin yükselmesi, bölgesel canlanma ve en önemlisi hizmet sunumun artışına paralel bölgesel gelirin bölge içinde kalmasını sağlamak gibi önemli alternatifler sunmaktadır. Böylece bölgenin sosyal ve ekonomik olarak canlanmasını hızlandırır (Bozkurt, 2011: 9-11).

Müteşebbis, üretim faktörlerini bir araya getirip kâr sağlama amacıyla riski üstlenerek mal ve hizmet üreten kişidir. Bu bağlamda kalkınma ve girişimcilik arasında, kalkınmanın bir lokomotif olarak düşünülen girişimciyi kalkınmanın temelinde oturabiliriz. Kalkınmada itici bir güce sahip olan girişimcinin toplumun kalkınmasında hem sosyal hem de ekonomik yönden öncülük ettiğini de bir gerçek olarak kabul edebiliriz.

Çalışmamızdaki temel nokta olan girişimcinin bölge kalkınmasındaki yerini ve önemini belirtmek için şunu söyleyebiliriz: Geri kalmış bölgelerde müteşebbisin fikir ile görüşlerini; teknoloji, inovasyon ve üretim kaynaklarını kullanarak bölgedeki sosyal ve ekonomik durumu düzeltme çabası olarak görebiliriz. Kalkınma hamlesinde girişimci bölgenin işsizliğini azaltmak, istihdamı sağlamak, bölgenin sosyal ve kültürel değerini tanıtmak ve geliştirmek için girişim hareketleri kalkınmayı olumlu yönde etkilemektedir.

Girişimcinin kalkınma üzerindeki diğer bir etkisi bölgeler arasındaki dengesizlikleri giderme, gelişimi bölgeler arasında dengeli bir şekilde sağlama çabası sürdürme olduğunu söyleyebiliriz. Bölgenin her açıdan kalkınmasında önemli bir rol oynar. Bölgenin kalkınması,

ülke ekonomisinde katkı payı kalkınma oranıyla aynı seviyede artış gösterir. Yani bölge ne kadar gelişirse katkı payı o kadar artar.

Girişimci çeşitli kalkınma şekillerinde, girişim faaliyetlerinde, bölgenin veya ülkenin dış pazarlarda tanıtımını sağlamada ve teknoloji ile inovasyon çalışmaları sayesinde rekabet etme avantajını sağlayarak, kalkınmanın uzun süreli ve artan değerinde gerçekleşmesini sağlar.

1.8.8. Girişimcinin Bölgesel ve Sektörel Gelişmelere Etkisi

Girişimciliğin bölgesel ve sektörel gelişmelere etkisiyle; her bölgenin üretim ve hizmet sektörlerinde gösterdiği faaliyetler arasındaki büyümeler ve bölge kalkınmaları eşit olmaz ve bölgeler arasındaki dengesizliklerin meydana gelmesinin büyük bir sebebini oluşturur. Bir sistemin büyüme ve kalkınmada bölgelerarası dağılımının, sektörler arasında girdi-çıktı ilişkileri ya da birbirine bağılılıkları önemli etki etmektedir. Girişimci teknolojik gelişmelerle birlikte hareket eder. Bu sadece girişimci faaliyet gösterdiği bölgede üstünlük kazanır. Bu üstünlük sadece bölgeye yatırımları ve iş gücünü çekmekle kalmaz, aynı zamanda bölgede refah düzeyinin ve bölgedeki kişi başına düşen gelirin artmasına olanak tanır (Kasalak, 2014: 262-270).

Girişimci bölgedeki kalkınma faaliyetlerinde, o bölgede yaşayan halkın ihtiyaçları ve istekleri doğrultusundaki girişim faaliyetlerinde sektör gelişmesine önem vererek faaliyette bulunur. Sektörün o bölgede faaliyet göstermesi girişimci açısından başarı olarak görülmekte ve bölgenin gelişmesine olanak sağlamaktadır. Bölge içerisinde gelişen bir sektör olması mevcut ya da farklı sektörlerin gelişmesine yol açar. Çünkü bu faaliyetler o bölgede yaşayan toplumun istekleri doğrultusunda gerçekleştiği için gelişimi daha başarılı, kolay ve hızlı olmaktadır.

Girişimci dinamik bir yapıda olduğu için yeniliklerini ve fikirlerini uygulayacağı alanlarda ilk olmayı ister. Bölgesel açıdan bölgede mevcut olmayan bir sektörde bu fikir ve yenilik düşüncesi girişimci açısından büyük bir heyecan yaratmaktadır. Çünkü bölgenin yapısı, kültürü, inancı, eğitim seviyesi ve ekonomik durumu bu uygulanacak girişimi kabul etmeyebilir. Girişimci bunu analiz ederek bölge düzeyinde fikir ve yeniliğini sektörel bazda faaliyete geçirmek amacıyla hareket eder. Bölge düzeyinde olumlu etkiler yaşanırsa diğer bölgelere oranla bir üstünlük sağlanır. Bu da bölgenin kalkınması ve gelişimi için önemli bir etken olmaktadır.

1.8.9. İstihdam ve Girişimcilik

İstihdam; üretim sürecinin bir sonucu olarak iş gücünün çalışanlar kısmını ifade eder. İnsanların ihtiyaçlarını gidermek için üretim faktörlerinden yararlanan girişimci mal ve hizmet üretme gayretiyle, emeği de faktör olarak değerlendirip, emekten yararlanıp karşılığında oluşan değerden pay vermektedir. Emek piyasasında ihtiyaçlar doğrultusunda emeğini arz eden ve istihdam koşulları içerisinde iş oluşturup, çalışanların bütünü istihdam seviyesini meydana getirir. Yani istihdam; ekonomide belli bir dönemde üretim etmenlerinin günün mevcut teknolojik düzeyine göre ne ölçüde kullanıldığıdır (Güner, 2010: 22-30).

İstihdam, girişimcinin faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ve devam ettirilen bir durumdur. Girişimci bölge içinde fikirlerinin yenilikçi yönleriyle uygulanmasını, yayılmasını hızlandırır. Ve bu da bölgede yeni endüstri ve sektörlerin doğmasına yol açar. Bölge içerisinde yeni teknolojileri kullanan sektörler, girişim faaliyetlerinin daha etkin olması için verimliliği artırarak hızla büyüyen sektörler üzerinde bölgede ekonomik büyümeyi hızlandırır. Bütün süreçte iş gücüne duyulan ihtiyaç bölge içerisinden temin edilip bölgenin sorunu olan işsizlik konusunda çözüm olması için bölge düzeyinde istidamın oluşturulmasını sağlar. Yani girişimci, bölgede ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesinde ve istihdamın oluşmasında üretim faaliyetlerinin önemli bir faktördür.

Girişimcilik ve istihdam arasındaki ilişki başka bir boyutta ise bölge içerisinde atıl durumdaki üretim faktörlerine yeni bir boyut kazandırıp, ekonomik kaynakları verimsiz ve düşük seviyede olan durumu olumluya dönüştürerek, bölgede refah düzeyinin artmasına yol açıp, bu düzeyin devam ettirilmesinde istidamı öne çıkararak bölgenin kalkınmasına ve soysal fayda oluşmasına olanak sağlamaktadır. Girişimci, bölgenin üretim kaynaklarını yeni bir tarzda birleştirerek kullanılmayan üretim faktörlerini üretim faaliyetlerine kazandırmayı hedefler. Ama daha önemlisi bölgede kullanılmakta olan üretim araçlarının ve mevcut girdilerinin farklı şekillerde kullanımı ile bölgede üretimi artırır. Girişimci, yeni düşüncelerin oluşturulması, yayılması ve uygulanmasını çabuklaştırır, dahası yeni endüstrilerin doğmasına yol açar; bölge içindeki girişimcilere ve firmalara, teknolojiyi kullanan sektörlerde verimliliği artırma imkânı verir ve hızla büyüyen sektörlerin oluşturduğu bölgesel ekonomik kalkınmayı hızlandırır (Bozkurt, 2011: 9-10).

Girişimci öncelikle riski göze alarak rekabet gücünü artırma, istihdam oluşturma, girişim ve kalkınma faaliyetlerinin pazarlarda varlığını sürdürerek istihdamın sürekliliğini sağlayarak bölgesel ihtiyaç ve hizmeti nitelikli, verimli derecede üretmek için arasındaki bağı sürekli canlı tutması gerekmektedir. Bununla birlikte rekabetin artışı ve verimliliğin sağlanması girişimcilerin birbirini etkileyen bu döngüde tüketici arzularını daha hızlı daha etkili derecede yanıt vermek için gerekli iş gücünü sağlamada ve işsizliğin azaltılmasında memnuniyet derecesinin artmasını sağlar. Bu süreçte sürekliliği sağlamada, sosyoekonomik canlılığın oluşmasıyla girişimci bu bağlamda istihdamın sürekliliği için daha çok gerekli girişim faaliyetlerinde bulunur (Güner ve Korkmaz, 2011: 44-50).

Ekonomik kalkınmada girişimci; yerel iş imkânlarını işleyerek ortaya çıkardığı istihdamda, bölge halkının üretime yönelmesini sağlamak ve onların kişi başına düşen milli gelirlerini artırmak gibi amaç taşır. Özellikle geri kalkmış bölgelerde hem bölge içindeki dinamik iş gücünün dışarıya çıkmasını engelleme hem de bölgede beyin göçünü önleme gibi amaçlarla sunduğu imkânlar dâhilinde oluşan istihdam, bölgenin daha kapsamlı şekilde gelişimine katkı sunmaktadır. Kalkınma politikası araçlarının değişimi ile istihdamın daha üst seviyelere yükselmesi, bölgenin gelişimi önündeki engellerin kaldırılmasında, en iyi stratejilerin uygulanmasında hedef göstererek istihdamda girişimci daha etkin bir rolü üstlenmiş olur (Güner ve Korkmaz, 2011: 44-50).

Ülkemizde son yıllarda istihdam açısından kadın girişimciliğinin önemi giderek artmaktadır. Geleneksel toplum anlayışında kadının iş yaşamındaki yeri biraz gerideydi. Toplumun bilinç ve bilgi esaslı süreçlere girmesi kadının fikirlerini gerçekleştirmeye zemin hazırlamış ve girişimlerine cesaret kazandırmıştır. Kadının istihdamdaki yeri daha çok yerel bölgelerde etkili olmuş ve istihdam açısından önemli bir gelişme olarak kaydedilmiştir. Kadının emeğinin karşılığını bulması onları daha da teşvik etmiştir. Yerel yönetimlerin plân ve projeler hazırlayarak, kadın istihdamını oluşturarak ve etkin bir şekilde uygulayarak bölgenin kalkınmasına katkısı olmuştur.

2. BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMA

2.1. Bölgesel Kalkınma Kavramı

Bölgenin sahip olduğu yerel potansiyeli harekete geçirerek, bölgelerarası gelişmişlik düzeyi farklılıklarını minimuma indirgeyerek, bölgenin rekabet gücünün artırılması, sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın sağlanması amacıyla yerel etkin aktörlerin de katılımıyla bölgesel politikada amaçlarını uygulanmasıdır (Paksu,2014: 9).

Bölgesel kalkınma ifadesine tanımsal düzeyde bakarsak; bu ifadeye yüklenen anlam, bölge tanımına bağlı olarak önemli derecede farklılaşabilir. Bölgelerarası gelişme düzeyinin meydana getirdiği sonuç dünyada, ülkeler arası, kıtalararası aynı ülkede bölgeler-yörelere ve bir kentin semtleri arasında ortaya çıkabilir. Örneğin; eğer plânlamada ekonomik kriterler ön plâna alınıp, polarize bölge, çevresel ve ekonomik kriterler esas alındığında bölge, coğrafi bir bölge; kültürel-tarihi kriterler esas alındığında ise siyasal bir bölge ile bölge alanı ve sınırı belirlenmiş olur. Bölge sınırı geniş tutulur ise kalkınma çabasının hedefi kalkınma bölgeleri, bölge dar alınır ise bu hedef büyüme noktaları olacaktır. Bölge tanımının, sınırının herhangi bir yörenin kalkınma mücadelesinde önemi çok büyüktür (Arslan, 2005: 278).

Bölgesel kalkınma, sanayileşmenin belli bölgelerde toplanması sonucu ortaya çıkan eşitsizliği ortadan kaldırmak amacıyla, geri kalmış bölgelerin sanayileştirilerek ülke içinde adil bir refah dağılımının sağlanmasıdır. Bu temel amacı gerçekleştirmek için uygulanan bölgesel kalkınma politikaları, bölgeler arasındaki eşitsizlik derecesine göre değişmektedir (www.ekodialog.com,21.01.2016).

2.2. Bölgesel Kalkınmanın Ortaya Çıkışı

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomi literatürüne giren yerleşme ekonomisi, mekân ekonomisi yani alan ekonomisi denilen bölgesel kalkınma ve bölgesel iktisat tanımlamada zorluklarla karşılaşmaktadır. Bazı yazarlar, yapılan bölge tahlillerine; coğrafya, tarih, nüfus bilgisi, sosyoloji gibi bilimlere de katmaktadır. Dolayısıyla çeşitli bilim dallarının yapılan tahlillere katılımıyla bölgesel iktisat farklı bilim dallarından yararlanmayı gerektirmektedir (Saraç, 2006: 30-31).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomik dengelerin değişimi ile bölgelerarası eşitsizlik belirgin olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönemden sonra bölgesel kalkınma kavramı daha çok ön plâna çıkmıştır. Sonuç olarak ülkeler arasında ekonomik farklılıklar olduğu gibi ülke içindeki bölgelerin de ekonomik gelişmişlik düzeyleri farklıdır. Bu farklılıklar ülkenin gelişmişlik düzeyine göre değişiyor. Ekonomisi gelişmiş ülkelerde bölgesel ekonomik farklar az iken, ekonomisi zayıf olan ülkelerde bu fark daha çoktur. Gelişmekte olan ülkelerde bölgesel ekonomik farklılığın oluşumu ise sanayinin belli bölgede yoğunlaşması sebebiyledir. Bu sonuçlar da ülke içindeki birtakım dengesizliklere yol açmaktadır. Sanayi bölgelerinde nüfusun hızla artması, altyapı yetersizliği, çevre kirliliği, çarpık kentleşme gibi sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Ekonomik gelişme farklılığından dolayı bölgeler arasında eşitsizlik olması; gelir dağılımının dengesiz olmasına, kültürel ve sosyal imkânların belirli bölgelerde yoğunlaşmasına neden olup, kırsaldan kente göçün hızlanmasına yol açar. Bu bölgesel ekonomik farklılığın önüne geçmek için bölgelerarası gelişmişlik düzeyi farkının azaltılması hedeflenmekte, bu hedefler doğrultusunda bölgesel stratejiler, politikalar geliştirilmekte ve bölge yapısına göre uygulanmaktadır (Paksu,2014: 11).

2.3. Bölgesel Kalkınma

Ülkedeki bütün bölgelerin, çevre bölgeler ve dünya ile karşılıklı etkileşimi ile meydana gelen bölge vizyonunu esas alarak, katılımcılık ve sürdürülebilirliği ilke edinen amaçları doğrultusunda, bölge refahının gelişimini yükseltme amacıyla insan kaynaklarının da etkin bir şekilde geliştirilmesi amaç edinilen faaliyetlerin bütünüdür. Bölgesel kalkınma, ülkedeki ekonominin hem bir süreci hem de bir dinamik ürünü olarak tanımlanabilir. Ekonomik kalkınmanın bölgesel kalkınma ürünü olarak değerlendirilmesi; refah düzeyinin, yaşam standartlarının, yatırım hacminin, bölgedeki iş olanaklarının ve çalışma koşullarının daha adil olması ve iyileştirilmesini ifade eder. Bir süreç olarak ise emek piyasalarının geliştirilmesi, altyapının iyileştirilmesi ve sanayinin desteklenmesi olarak algılanmaktadır (Stimson ve Diğerleri, 2006:4).

Bölgeler arasındaki sosyoekonomik farklılıkları en az seviyeye indirmek, iki kısımda değerlendirilebilir. Bunlar geleneksel ve modern anlamda bölgesel kalkınma politikalarıdır. Birincisi; bölgenin yerel kalkınma potansiyeli olarak düşünülen Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ)'e yenilikler aracılığıyla beşerî sermayenin ve yatırımın

aktarılmaması yoluyla üretim yapmaya çalışmaktır. İkincisi ise ülke ekonomisinin, temel ülke aktörleri olarak kabul edilen büyük işletmelere yönelik büyük yatırımlar üzerinde yoğunlaşmasıdır (Çetin ve Kara, 2008: 50).

Bölge olarak adlandırılan kavramın bölgesel kalkınmanın merkezinde yer alan homojenik faktörleri baz alınarak aşağıda maddeler halinde kriterlere göre tanımlar yapılabilir. Bunlar (Perktaş, 2014: 476):

- Yer şekillerine bağlı olarak, dağlık bölgeler ve kıyı bölgeler,
- Kültürel bölgelerin kapsadığı din, dil, etnik çoğunluk vb. etmenler,
- Tarihsel bölgelerin kapsadığı eski sınırlar ve tarihteki ortak kökenler,
- Yüksek nüfus yoğunluğuna sahip bölgeler, merkezi bölge ve çevreler, nüfusun az olduğu bölgeler gibi yerleşim ve yoğunluğun etkili olduğu faktörlerdir.

2.4. Bölgesel Kalkınma Politikaları

Bir ülkenin bölgeleri arasında birtakım farklılıkları vardır. Bunlar, sosyal kalkınma düzeyleri, sanayileşme, gelir dağılımı, nüfus bakımından farklılıklar olarak gösterilebilir. Bu etkenler göz önüne alındığında, bölgeler arasındaki gelişmişlik düzeyi dengesini sağlamak için bölgelerdeki atıl kaynakların kullanımına olanak sağlanarak ve geri kalmış bölgelere, ilgili kalkınma politikaları uygulayarak yardım edilebilir. Böylelikle sanayi kollarının ülke içinde dağılımını dengeli bir şekilde ayarlayıp nüfusun da ülke içinde dengeli dağılımına olanak sağlayıp, altyapıyı uygun hale getirerek ekonomik politika uygulamalarına zemin hazırlayarak bölgeler arası kalkınmanın dengeli bir şekilde oluşmasına imkân sağlanır (Saraç, 2006: 34).

Ülkemizde bölgesel kalkınma çalışmaları, bölgeler arasındaki gelişmişlik düzeyini özellikle doğuyu batı seviyesine getirmek için cumhuriyetin kuruluşundan beri süregelen bir süreçtir. Beş yıllık plânlar dâhilinde, ekonomik sanayi kalkınma plânları hedeflenmiştir. Savaşlar ve ülkenin ekonomik kaynaklarından dolayı başarısız olunmuştur. Günümüzde kalkınma modeli olarak bölgesel kalkınma ajansları kurulmuştur. Bu bölgelerin finans kaynakları kamu kesimi tarafından sağlanmaktadır. Bu kaynaklar, AB tarafından fon kaynaklarının oluşumu, belediyeler, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan, genel bütçeden, İl Özel İdareleri'nden sağlanmıştır (Turan, 2005: 155).

Bir bölgenin iktisadi kalkınmasında bölgenin zengin yeraltı kaynaklarına sahip olması, bölgenin bulunduğu coğrafi konum, yeni bir buluş vb. sebepler bölgenin kalkınma politikası açısından önemlidir, bunların bir veya birden fazlasının bir arada olması gerekiyor (Aydın, 2008:304-312).

Bölgesel kalkınma politikalarında en önemli rol Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA)'na düşmektedir. Bunlar 1930'lu yıllardan beri kurulmuş olup hükümetten bağımsız bir yapı olarak sınırları belli olan bir bölgenin içerisinde kurulmuşlardır. Yani BKA'lar, bölgenin gelişmişlik düzeyinin yükseltilmesi ve bölgeler arasındaki farklılıkların en aza indirilmesi için bölge içindeki içsel dinamikleri harekete geçirmek temel amacıyla KOBİ'leri, teknolojik, bilgi ve kaynak paylaşımı yaparak bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan kalkınmasına olanak sağlamaktır (Tutar ve Demiral, 2007: 4-6).

Bölgenin kalkınma politikası ülkenin ekonomik koşulları, farklı politik yaklaşımları, tarihsel süreçleri gibi kalkınma politikası uygulamaları ülkeden ülkeye farklılık gösterir, fakat bazı uygulamalar ortak sayılabilir. Bunların ortak yanları şunlardır (Sevinç, 2011: 41-44):

- Sadece geri kalmış bölgelerin sahip olduğu olumsuz şartlara göre değil tüm bölgeleri amaçlayan bir yaklaşıma önem vermesi,
- Her bölgenin sahip olduğu imkân ve kaynaklarından en iyi şekilde faydalanmasını, potansiyelini artırmayı ve ulusal kalkınmaya katkı sağlayarak bölgeler arası rekabet edilebilirliği sağlama amacının güdülmesi,
- Bölgelerdeki aktörler arası iletişim ağlarını sağlama, kurumsal altyapıyı güçlendirme, bölgenin beşerî ve ekonomik kaynaklarının sistematik olarak işlenmesi,
- Bölgeler arası rekabet edilebilir seviyenin belirlenmesi, geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınması,
- Bölgenin potansiyelinde girişimciliğin ve yenilikçiliğin önemli rol oynayarak, potansiyelin açığa çıkarılmasında temel araçlar olarak kabul edilmesi,
- İş geliştirme, ekonomik altyapı, fiziki alan, ar-ge, insan kaynakları, çevre gibi etmenleri içeren müdahale alanlarının bulunması ve bunların sistemli olarak işleyişinin sağlanmasıdır.

- Politika uygulamalarında sözleşmelere ve işbirliğine dayanan bölgesel kalkınma konusunda bölgelere görev ve yetki veren yerel yönetimler, özellikle KOBİ'ler bölgesel koordinasyon rehberliğinde katılımın sağlanmasıyla yatırım ortamının sağlanması, iyileştirilmesi ve temel altyapının oluşması yaklaşımını benimser.

2.4.1. Bölgesel Kalkınma İlkeleri

Bölgesel kalkınmanın ilkeleri şunlardır (Şahin, 2008: 18-21):

2.4.1.1. Sosyal Kârlılık İlkesi

Yetersiz olan üretim kaynaklarının alternatif olarak kullanımı ve dağıtımı esnasında özel ve toplumsal fayda arasında bir fark oluşturduğu, paralellik göstermediği ortaya çıkmaktadır. Özel sektörler daha çok marjinal kâr prensibiyle hareket ettiği faaliyetlere ağırlık verdiği için kendisi için en uygun şartları, avantajları sağlayan bölgelere yoğunlaşmaktadırlar. Özel sektör, geri kalmış bölgelere yer seçmemekle beraber uzun dönemde verimli olan altyapı yatırımlarından kaçmaktadır. Bu nedenle bölgeler arası ekonomik düzeyleri dengelemek ve istihdamı sağlamak için sosyal kârlılığı yüksek olan yatırımları uzun vadede verimli olacak yatırımları devlet veya devlete bağlı kamu kuruluşları tarafından gerçekleştirilmesi hedeflenerek sosyal kârlılıkta maksimum yarar sağlama hedeflenir.

Bölgenin kalkınmasında işletmeler kendi kâr faydasına göre hareket ederler. Toplumun sosyal faydası ve işletmenin bireysel faydasının çakışma ihtimali yüksek olan bölgelerde işletmeler faaliyet gösterme eğilimine girmezler. Bundan dolayı bölgenin ekonomik düzeyinin olumsuz etkilenmemesi için kısa sürede ekonomik değer yaratılmasa bile uzun vadede ekonomik olabilen sosyal kârlılığı yüksek yatırımların yapılması, devamının sürdürülmesi ve yatırımların kamu tarafından yapılması öngörülür (Perktaş, 2014: 478-480).

2.4.1.2. Kalkınma Kutbu İlkesi

Bu ilke yukarıdaki ilkenin bir sonucu olarak düşünülebilir. Ekonomik kalkınma ve bu kalkınmanın dağılımı ülkenin tüm bölgelerinde aynı anda gerçekleşemez çünkü kalkınma her bölgenin sahip olduğu kaynaklar ve olanaklar dâhilinde geliştiğinden en iyi koşullara sahip bölgeler kalkınmada önceliği alır. Bundan sonra bölge belli bir süre ekonomik yoğunluğa

ulaştıktan sonra bu yoğunluk tüm ekonomiyi olumlu bir şekilde etkiler. Yani ekonomik kalkınma belli bölgelerde meydana gelip tüm bölgelere yayılır. Belirlenen geri kalmış bölgelere bölgenin elindeki imkânlar dâhilinde kalkınma kutbu ilkesi, devlet tarafından öngörülür ve belli plân ve proje dâhilinde bölgesel kalkınmada yapay kalkınma kutbu uygulamaları gerçekleşir.

Bölgelerin sahip olduğu imkân ve kaynaklar dâhilinde ekonomik kalkınması, belli bölgelerin farklı şiddetteki gelişme kutbu veya noktalarında görülür, yoğunlaşır. Belli bir kalkınma seviyesine ulaşan bölgeler geri kalmış bölgelere çeşitli kanallar vasıtasıyla bölge ihtiyacı doğrultusunda destek sunarlar (Saraç, 2006: 34).

2.4.1.3. Halkın Katılımı İlkesi

Bölgesel kalkınmanın başarısında kâr marjından ziyade halkın kalkınma politikasında söz sahibi olması, katılımı kalkınmanın; halkla beraber sosyal ve ekonomik ortamın etkin beraberliği ile gerçekleşir. Halkın oluşturulan faaliyetlere katılımı, ekonomik yaşama katılımı demokratik ilkedir. Halkın katılımı olmazsa, halk soyutlanırsa programlara uygulanan politikalar başarısız olur. Bunları uygulayanlar bir derecede zarara girer ve bunların sürekliliğini sürdürmesi tesadüfi olur. Halkın bölge yönetiminde söz ağırlığı ne kadar fazla ise yatırımlar o kadar başarılı olur. Bölgesel kalkınma politikası uygulanmasında ve hazırlanmasında; belediye meclisi, bölgesel kalkınma komisyonu, ticaret ve ziraat odaları, sanayi odaları, kalkınmayı düzenleyen özel komiteler, yeni kuruluşlar ya da geleneksel kuruluşlar aracılığı ile yetkililerin seçiminde halk doğrudan ya da dolaylı olarak söz sahibi olabilir ve katılabilir. Günümüzde yöresel ve bölgesel gelişmeyi sağlamada Bölgesel Kalkınma Ajansları oluşturulur, bu ajansların yönetim kurulu yerel idareler ya da bölgesel idareler tarafından seçilir. Amaç bölgenin sahip olduğu bölge yatırımlarının yapılması, bölgenin potansiyelinin ortaya çıkarılması, bölgenin tanıtımının yapılması, oluşabilecek her türlü olumsuzluğun önlenmesi bu ajansların ana görevidir.

Bölgesel kalkınma amacının başarılı olabilmesi için, sosyal ve ekonomik ortamın halkla birlikte etkin bir şekilde olması gerekir. Halkın danışman ya da fiilen uygulanacak olan faaliyetlere katılımının gereği savunulmaktadır. Böylelikle halk kendini faaliyetin bir parçası olarak görecektir, motivasyonu artacak, yerel ve merkezi yönetim ekonomik kararlarında, halkın

büyük bir kesimi tarafından genel kabul görülecek ve faaliyetler amacına uygun şekilde yapılıp devamlılığını sağlayacaktır (Güner, 2007: 43-45).

2.5. Bölgesel Kalkınmanın Araçları

Bölgesel kalkınma araçları arasında gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için farklılıklar vardır. Bu farklılıklar bölgesel kalkınmada şöyle sıralanabilir (Kanberoğlu, 2008: 58):

- Ekonomik faaliyetlerin belirli yörelere yönelmesi için vergisel ve mali tedbirler sağlanmalı,
- Kamusal yatırımların gerçekleşmesi sayesinde bölgesel kalkınma sağlanabilir,
- Bölgesel sorunlara, yönetsel örgütün hızlı çözüm adaptasyonunu sağlama,
- Bölgenin coğrafi konum, kültürel ve ekonomik plânlamasının yapılması,
- Aşırı büyüyen metropolitan bölgelerin sınırlandırılmasını sağlama,
- Altyapı ve kamu yatırımlarının oluşmasına zemin hazırlamadır.

Bölgesel yatırımların temel amacı, sosyoekonomik düzey farkının bütün bölgelerde en az olmasıdır ve bunu iki şekilde değerlendirebiliriz. Birincisi; bölgenin sahip olduğu kaynakları imkânları dahilinde bölgeye maksimum fayda sağlamak, cazibe haline getirmek için büyük işletmelerin büyük yatırımlarına yardım olanaklarını sunmaktır. İkincisi ise bölge içinde girişimde bulunan girişimcilere yatırım aktarılması ve beşerî sermayeden faydalanmasını sağlamaktır (Çetin ve Kara, 2008: 50).

Gelişmiş ülkelerde yaşanan teknolojik değişme ve gelişme, ekonomi ile birlikte bilginin daha şeffaf olması ve gelişmesi, paylaşımı, stratejik kaynak haline gelmesi, yerelliğin toplumsal katılım ilkesinin ön plânında yer alması toplumun değişmesine ve bölgesel gelişmelere ortam sağlamıştır. Bunlar (Sarıca, 2001: 154-155):

- Sektörel etkinliklerin kapsamlı olması ve birbirine bağımlılığının vurgulanması,
- Stratejik vizyonların geliştirilmesini sağlama,
- Yerel talepleri ulusal ölçekte ele alma,
- Zamanın değişkenliğine ve hızına uyum sağlama,
- Yerel katılımın sağlanması ile bölge için plân yapımı ve uygulamalarının gerçekleşmesi,
- Mekanizmaları belli bir sistem içerisinde gözden geçirme,
- Esas ilkeleri vurgulama ve öne çıkarmadır.

2.6. Kalkınma ve Girişimcilik İlişkisi

2.6.1. Girişimciliğin Ekonomik Kalkınmaya Etkileri

Girişimci ulusal ve yerel ekonomide büyük bir paya sahiptir. Girişimcinin dinamik bir yapıda olması nedeniyle yenilikçiliği ilke edinip yeni mamul ve hizmetleri piyasaya çıkarması, üretim tekniklerini sürekli geliştirmeyi sağlaması, piyasaya hammadde ve yarı mamul kaynakların girmesini sağlayarak, ekonomik olmasını sağlaması gibi etkenlerle ekonomik piyasanın bir devinim haline gelmesini sağlar. Piyasaya adapte ettiği mal ve hizmetlerin merkezden yerele taşınması bölgeler arasındaki farklılığı da engeller ve kalitenin tüm ülke düzeyine yayılmasına olanak sağlar (Çokgezen, 2012: 17-19).

Girişimcilik ekonominin bir lokomotifidir. Yenilikçi olmayı, riski ve rekabeti göze alarak pazar payının fazla olmasını veya o pazarda tek olmayı ister. Bunun için ekonomik kaynakları doğru bir şekilde ve zamanında kullanarak faaliyetlerinden maksimum fayda sağlamak ve ekonomi döngüsünü hızlandırmak için faaliyetlerini tabana yayarak ekonominin daha aktif olmasını sağlama, toplumda istihdam oluşturma, işsizliği azaltma, atıl kaynakları kullanılabilir hale getirme çabası içinde ekonomiyi canlı tutar. Dış pazarlara açılmada ülke parasının değer kazanmasını sağlayıp, dış yatırımları ülkeye daha fazla çekmeyi sağlar.

Girişimcilik, üretim faktörlerini etkin bir şekilde kullanarak ülkede veya bölgede istihdamı oluşturarak işsizliğin azalmasını, ekonomik kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasını, teknolojinin sunduğu imkânlardan etkin bir şekilde yararlanılıp yeni düşüncelerin oluşturulmasını, yayılmasını ve uygulanmasını hızlandırır. Üretim kaynaklarından en düşük maliyetle maksimum düzeyde üretim yapmayı amaçlayıp rekabeti daha fazla oluşturarak hizmet, kalite gibi etmenlerin daha iyi seviyede olmasını sağlar.

Girişimciliğin ekonomik büyümeyi şu şekilde etkilediğini söyleyebiliriz (Stel, Carree ve Thurik,2004: 5-10):

- Girişimciler orijinal fikirlerle, yeni ürün ve üretim süreçleri ile pazara girerler.
- Girişimcilikte ekonomik etkinlik rekabetin artmasında çok önemlidir.
- Piyasaya yeni ürünleri sürerek ürünün tutunmasını sağlama, tüketici tercihleri konusunda anlayışı geliştirir ve ürüne erişimini kolaylaştırır.

- Harcadığı çaba ve kazandıkları arasında güçlü bir ilişkinin olması daha etkin çalışmasını ve uzun süre varlığını sürdürmesini sağlar.

2.6.2. Girişimciliğin Sosyal Yapıya Etkileri

Sosyal yapı ve girişimcilik arasında yakın bir bağ vardır. Kurumlaşmış sosyal ilişki ağlarına sosyal yapı denir. Sosyal yapıda insan ilişkilerine, davranış kalıplarına, gelenek ve göreneklerine, değerlere ve normlara, o toplumda düşüncenin bu yönde oluşmasına, algılanmasına ve düşünce sistemine yön verir. Her sosyal yapıda insanın kendine özgü yaşam tarzı ve düşünme, nasıl ve ne şekilde davranacağını belirleyen kalıplaşmış olgular vardır. Girişimci bu sosyal yapıda faaliyet alanı oluşturmak istiyorsa bunları göz önünde bulundurup girişimini gerçekleştirme çabasına girer.

Girişimciliğin sosyal yapı açısından avantaj ve dezavantajları mevcuttur. Örneğin cemaat kültürünün baskın olduğu sosyal bir yapıda kişisel değişim ve inisiyatif, girişimcinin değer ve faaliyetleri, bireyciliğin gelişmediği, zayıf olduğu bir sosyal dokuya sahiptir. Bu bir girişimci için dezavantajdır. Girişimci; ruhu özgür düşünen, dinamik bir yapıya sahip, değişimi hızlı takip eden bir ruhu olduğundan, girişim faaliyetlerini gerçekleştirme ortamı bulamaz. Bu durum girişimci için benliğinin, kişiliğinin ve düşüncelerinin önünde bir engeldir. Bu sosyal yapıya geri kalmış ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelerde sıkça rastlanır.

2.7. Bölgesel Kalkınma ve Girişimcilik

Girişimcilik ve bölgesel kalkınma zincirin halkaları gibidir. Girişimci ulaşmak istediği kâr, hedef ve fikirlerini uygulayacağı alanda, bölgeyi araç ve farklı şekilde görür. Bölge ise ekonomisini geliştirme, istihdamı oluşturma, mevcut durumun büyütülmesi, yeni iş alanlarının ve faaliyetlerin oluşmasında girişimciye alanlar oluşturur. Girişimcinin faaliyet ve uygulamaları sonucunda bölgeye sağladığı fayda, birçok yönden görülür. Bunlar kültür, sosyal hayat, yerel ekonominin güçlenmesi, işsizlik sorunun çözümü, göçün engellenmesi, bölgeler arasındaki kalkınma derecesinin az olması gibi etmenlerdir. Bölgesel kalkınma ve girişimcilik arasındaki ilişkinin güçlü olması, ülke ekonomisinin bu bağlamda güçlenmesine katkı sunmaktadır (Gündoğdu ve Yalman, 2014: 43-45).

Girişimci bir bölgenin dinamik motoru gibidir. Bölgenin sahip olduğu kaynaklar, coğrafi özellikler, iş gücü, nüfus vb. gibi etkenler girişimcinin girişimini etkiler. Bölgenin

imkânları ve bölge halkının girişim faaliyetine katılımı, faaliyetlerde söz sahibi olması, girişimcinin amacını daha hızlı bir şekilde gerçekleştirmesine olanak sağlar. Girişimcinin bölgede bulunan kaynak yetersizliğini yerel yönetim aktörlerinin ve kamu kuruluşlarının destek ve teşvikinin de sağlanmasıyla bölgenin daha hızlı bir şekilde bulunduğu konumdan ileri bir konuma geçmesini ve girişimcinin de ulaşmak istediği hedeflerine ulaşmasını, yeniliği ve fikirlerini yayma düşüncesini kolaylaştırır. Bölgeye ekonomik değer kazanılması ve sürdürülmesi girişimciye sunduğu imkânlarla doğru orantılıdır.

Girişimcilikte özel sektör, daha çok kâr marjına bakarak girişimlerde bulunur. Bölgenin ekonomisi, sosyal yapısı, eğitim durumu, sahip olduğu kaynakları vb. etmenler girişimcilerin bölgeye girişim eğilimlerini olumlu ya da olumsuz şekilde etkiler. Geri kalmış bölgelerde yerel yönetim aktörleri bölgede girişimcilere birtakım olanaklar sağlaması durumunda, girişimcinin faaliyetlerini uygulama alanı bulması ve uygulaması bölgenin gelişimi açısından pozitif bir duruma dönüşebilir. Girişimcilere kaynak aktarımı, altyapı, vergi muafiyeti, iş gücü gibi etmenlerin sunumu bölge ve girişimci arasındaki bağlılığın güçlenmesi, bölgenin kalkınma hamlesini gerçekleştirme olanağı sağlar. Öte yandan girişimci bölge içindeki kültürü, sosyoekonomik değeri, eğitim ve düşüncelerinin uygulama alanının oluşmasını sağlayan bölgelerde faaliyet gösterirse, karşılıklı fayda sağlanmış olur.

2.8. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Sorunları, Çözüm ve Öneriler

Türkiye’nin nüfusunun genç ve dinamik bir yapıda olması Türkiye ve bölgesel kalkınma açısından büyük bir fırsat olarak görülebilir. Özellikle de üniversiteden yeni mezun olmuş ve öğrenimi boyunca düşünce yapısını değiştiren, eğitim seviyesini yükselten, okul sonrası iş hayatına ön hazırlıklar yapan genç, yeni mezun olmuş kişiler bölgesel kalkınmada daha çok rol oynayabilir. Geri kalmış bölgelerde genç nüfusun, iş imkânlarının olduğu sanayileşmiş bölgelere göç etmesi bölge açısından önemli bir dinamik kayıp olmuştur. Bu kayıpların önüne geçilmesi için devlet tarafından teşvik edici plân ve projeler sunulması göçün yavaşlamasına hatta göç bazı bölgelerde durma noktasına kadar gelmiştir. Özellikle doğu ve güneydoğu bölgelerinde genç, dinamik nüfusun fikir ve görüşlerini yaymak, kendini ispatlamak, bildiği işi kendi bölgesinde yapmak gibi fikirleri olan genç insanların daha çok girişimcilik ruhuyla faaliyetlere başlaması, bölge düzeyinde ekonomik, sosyal, kültürel

etmenlerin dinamik bir yapıya dönüşmesine ortam hazırlamıştır (Paksoy ve Aydoğdu, 2010:119).

Ekonomik kalkınma amaçlı olarak girişilen politikalarda, çeşitli araçlar kullanılmıştır. Amaç bölgeler arasındaki gelişmişlik düzeyi farkını minimize etmek veya ortadan kaldırmak gibi politikalarla hareket etmektir. Fakat ülkemizde bu politikalar amacına ulaşamamıştır. Bunun sonucunda bölgeler arasındaki fark daha da artmıştır. İşte bu noktada Türkiye’de karşılaşılan temel sorunları şöyle sıralayabiliriz (Perktaş,2014:482-484):

- Kalkınma amaçlı oluşturulan politikaların ve proje kararlarının merkez aktörlerin onayıyla alınması, hedef kitlenin taleplerinin projenin onay aşamasında ve uygulanmasında dikkate alınmaması, katılımın olmaması,
- Bölgeyle ilgili plân ve proje çalışmalarında etkin bir izleme, tespit çalışmalarının ve değerlendirme süreçlerinin yetersiz olması,
- Bölgeye uygulanacak plân ve projelerin bölge yapısındaki ekonomik düzeyin, sosyal ve altyapının buna uygunluğunun mümkün olmaması, yani gelişmişlik düzeyi farkının bulunması,
- Proje faaliyetlerinin uygulama aşamasında bürokrasi engeline takılması, kararların zaman bakımından uygun aşamada verilememesi, bürokrasinin hantal olması,
- Bölgenin sosyoekonomik gelişiminde yerel kurumsallaşmanın yetersiz olması,
- Çok düzeyli ve tam katılımın sağlanacağı bölgesel politikaların yürütülememesi,
- Bölgesel plân ve projelerin uygulamasına kaynak kullanımını sağlayacak yönetimin olmaması veya plân ve programların yetersiz olması,
- Bölgesel kalkınma amaçlı yapılan plân ve projelerin uygulama faaliyetlerinde hedef kitleyle iletişiminin eksikliği, sistematığının kurulamaması, taleplerinin faaliyetlerde yer almaması,
- Bölge içindeki dinamikleri faaliyete geçirecek sektörlerin yetersiz çalışmaları ve uygulamanın tam yansıtılmaması,
- Bölgesel farklılığın çok olduğu bölgelerde kalkınma kutuplarının oluşturulamaması,
- Kaynakların yetersiz olması, finansman yetersizliği,
- Bölgeyle ilgili yapılan çalışma ve fizibilitenin yetersiz olması ya da yapılmaması,
- Bölge dışındaki faktörlerin bölgenin kalkınma sorununa olumsuz faktörlere bağlanıyor olmasıdır.

2.9. Bölgesel Plânlama ve Kalkınma Anlayışının Temelleri

Bölgesel plânlama ve kalkınma anlayışını aşağıdaki maddelerle açıklayabiliriz (Aslan, 2005: 276-283):

2.9.1. Ekonomik Coğrafya ve Bölgesel Kalkınma

Bölgeler arasındaki düzey farklılıklarının giderek artmasının sebepleri üzerinde yoğun bir araştırma ilgisi son zamanlarda artırmıştır. Özellikle ekonomistler ekonomik faaliyet açısından baktıkları bölgeyi tekrar araştırarak yeniden keşfetmişlerdir. Özellikle son zamanlarda ekonomik olayların çoğunun arkasında olan dünya kaynaklarının bölgesel(yerel) dağılımının ve buna bağlı faktörlerin hareket rolünün olduğu bilinmektedir. Bölgenin belli coğrafyada ve sahip olduğu coğrafi özelliğinin bilinmesi bölgede o oranda gelişme meydana geleceğini gösterir ve bölgelerarası fark azalır (www.ticaret.edu.tr, 14.02.2016).

Ekonomik coğrafya; doğal çevre ve ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiyi inceler. Çevreyi koruyan, çevre bilinciyle hareket eden kişi ya da gruplar ekonomik faaliyetlerin, ekonominin, iklimin, fiziki ve zihinsel yeterliliğin ve sağlığı etkileyecek etmenlerin üzerinde daha çok yoğunlaşırlar. Bölgenin sahip olduğu iklim, bölge ekonomisinde ve gelişiminde ana kaynak olarak kabul edilir. Öte yandan bölgenin tarihi, kültürü, örgütleniş şekli, hukuksal yapısı da coğrafi koşulların yanında bölge ekonomisinde etkili olduğu belirtilir. Son zamanlarda bölge kavramı coğrafyada daha çok görülmeye başlanmış (Arslan, 2005: 276-279).

Bölge ekonomisindeki gelişmelerin yaşanmasında zamanla mekân organizasyonunun gelişmesi etkili olmuştur. Organizasyonun temel sistematığının gelişmesi, bölge plânlamasında coğrafyanın temel alınması kaçınılmaz olmuştur. Yani bölgesel kalkınma ve plânlama coğrafya ile son derece iç içe girmiş kavramlar olmuştur. Bunun sonucunda belirlenen bölgenin ekonomik kalkınmasında coğrafi özelliklerinin ve bölgesel plânının nasıl yapılacağı titiz bir şekilde ele alınmaktadır. Bölge ekonomisindeki gelişmelerin maksimum düzeyde olması, ekonomik faaliyetlerin yoğunlaşmasına ve bölgenin ülke içinde ve dışında ticaret avantajı kazanmasını sağlar. Ülkedeki merkezci kuvvetler coğrafyanın yoğunlaşması gibi avantajları sağlamakla beraber iş gücü piyasası, pazar ölçeği payı gibi bölgeye katkılar da sağlarlar.

2.9.2. Bölgesel Kalkınma ve Plânlama

Bölgesel kalkınma, belli bölgelerde sanayinin yoğunlaşmasıyla ortaya çıkan bölgeler arası ekonomik farklılıkları ortadan kaldırmak için geri kalmış bölgelerin sanayileştirilmesi, altyapısının oluşturulması, kaynaklarına işlenme imkânı verilmesi, bölgede girişimde bulunan girişimcilere, devlet ve yerel aktörler aracılığı ile finansman, teçhizat yardımı yapılarak bölgenin ekonomik düzeyinin iyileştirilmesi, bölgeler arası gelişmişlik düzeyinin ortadan kaldırılmasına yardımcı olur gelişimin dengeli dağılımına yardımcı olur (Saraç, 2006: 31).

Bölgesel plânlama, kalkınma girişimde bulunulan bölgenin, sosyoekonomik yapısından ve çevresel yönden koordine edilmesidir. Bölgenin gerçek anlamda düzenlenmesi ve gerekli şekilde bölge ihtiyacı doğrultusunda donanımının yapılmasıdır. Girişimcilerin, bölge kalkınmasında sanayi teşvikleri, enerji kaynakları, ulaşım, krediler, hibe desteklemeleri gibi devletin sunduğu tüm araçlardan yararlanıp bölge kalkınmasında kullanma amacı gütmesidir. Bölge planlamasının en büyük amacı, bölgeler arasında oluşan gelişmişlik düzeylerini tüm bölgelere yaymaktır ve gelişimi topyekun sağlamaktadır (Kayan, 2012:106).

Bölgesel kalkınma ve plânlama ulusal kriterlerin ve politikaların gereksinimlerine göre hazırlanır ama yerel halk ve yönetimin katılımıyla gerçekleşir. Uygulanacak olan plân ve kalkınma stratejisinde yerel halkın önceliklerine dayalı talep ve arza göre sektörel programlar hazırlanır. Bu bağlamda bölgesel kalkınma plânlamaya bütünleşerek iç içe girmiş bir bütün olur. Bölgesel plânlamanın ve kalkınmanın ulusal ekonomi içinde önemli bir bütünleyici rolü vardır. Küreselleşen dünyada hızla değişen ekonomik yapıların oluşu ve rekabetin sert olması bunu hem ülke içindeki çıkarlarını koruma hem de ülke dışındaki durumu fırsata çevirme olanağı verir. Başarılı olan bir bölgesel plânlama, hem bölgesel düzeyde yarar oranı fazla olan sektörlere öncelik verilmesini hem de ulusal kalkınma ile bütünleşmeyi sağlar (Paksu,2014: 9).

Bölgesel kalkınma ve plânlama arasında sıkı bir ilişki vardır. Bölgenin tüm özellikleri üzerinde plânlama oluşturulması esas alınarak doğru bölgeye doğru plân çerçevesinde kalkınma hamleleri yapılır. Plânlamadaki amaç bölgedeki sosyoekonomik yapı, kültürel, tarih, gelişmişlik düzeyi, altyapı gibi etmenleri iyi bir şekilde belirleyip uygun plân koordinasyonu sayesinde plânın uygulanmasında daha fazla yarar sağlamaktır. Hedef olarak

belirlenen bölgeler arasındaki gelişmişlik düzeyinin plânlama sayesinde ortadan kaldırılması amaçlanır.

2.9.3. Bölgesel Plânlama Modelinin Amaçlanan Özellikleri

Bölgesel plânlamanın genel amaçları; bölgenin refah düzeyini yükseltmek, istihdamı oluşturmak, bölgenin kültürüne, tarihine, sosyolojisine olumlu yönde katkı sağlamak ve bölgeler arası farklılığı ortadan kaldırmaktır. Plânu uygulamadaki temel amaç, bölgesel plânlama ve bölgesel kalkınma arasında yer almaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde ekonomik ve sosyal farklılıklara neden olan faktörlerin oluşmasında plânlama konusunun gündeme gelmesi seyrek görülür. Bölgesel düzeyde altyapı yatırımları ve çeşitli yapılar, destekler her ülkede görülür. Özellikle yerel yönetimler kendi bölgelerinde girişimde bulunan girişimcilere birtakım destek paketleri sunarlar. Bunlar; kredi temini, ulaşım, enerji, arazi tahsisi, organize sanayi ve sanayi sitelerinin kurulması, imkânların geliştirilmesi gibi faktörlerle sınırlı kalmıştır. Oysa bölgesel plânlama politikası, girişimcilere çeşitli alanlarda eğitim, bilgi, eleştirel bakış, ileri görüşlülük, yaratıcı düşünce, bilgi birikimi, uzmanlık gerçekçiliği gerektiren düşünmeyi uygulama imkânı sağlar.

Bölgesel plânlama modelinde amaçlanan hedefler iki tanedir. Birincisi; küresel düzeyde mevcut gelişmeler ve eğilimi, ikincisi ise ülkenin içindeki kendine özgü koşulların ve bölgesel düzeyde problemlerin çözülmesini gerektiren niteliklerdir. Yerel ve küresel söylemler arasında bağ kurarak, bölgesel plânlama yaklaşımını uygun şekilde sorgulayarak; refah devlet anlayışı, ekonomik gelişme, istihdam, bölgesel farklılıklar gibi etmenlerin üzerinde yoğunlaşmasını ve uygulanmasını sağlar (www.spo.org.tr, 15.03.2016).

Bölgesel plânlama modelinde; toplumsal ve fiziki plânlama ile ekonomik plânlama arasındaki çalışmalar organizasyonasistemli bir şekilde elverişlidir. Bölgesel kalkınmada ulusal kalkınma politikalarının önemi çok büyüktür. Uygulanacak ulusal kalkınma politikasında yerel bölgelerin ihtiyaçlara cevap verecek nitelikte olması dikkate alınır ki ülke içinde bölgesel farklılıklar yaşanmasına olanak verilmesin. Ulusal plân ve yerel kalkınma plânı arasında bir bağ vardır. Ulusal plân; yerelin kültürünü, geleneğini, coğrafyasını, ekonomisini dikkate alarak plânlamayı oluşturur. Bu kurulan bağ yerel bilgilerin ulusala aktarılmasında kolaylaştırıcı rol oynaması dolayısıyla ulusal kalkınma hedefinin yerele daha

kolay uygulanmasına imkân sağlar (www.ticaret.edu.tr, 10.03.2016).

Öte yandan yerel ve bölgesel yönetimler, bölgenin fiziki olarak değişim ve nüfus dağılımı gibi etkenlere de sahiptirler. Bu etkenlerin uygun ve optimal şekilde kullanılması belirli bölgenin geliştirilmesi için hazırlanan bölgesel plânlama politikasında yer alması, bölge açısından kalkınmanın daha kolay gerçekleşmesine olanak sağlar. Bölgesel plân çerçevesinde oluşturulacak organların ve süreçlerin politikacı-teknokrat arasındaki çatışmaların ve çelişkilerin azaltılması ortak amacı etrafında maksimizasyonun en üst seviyede oluşmasını sağlamak için bölgesel plân açısından uygulanacak bölgesel kalkınma politikası önemli bir etkenleri arasında yer almaktadır (www.ticaret.edu.tr, 10.03.2016).

2.9.4. Bölgesel Plânlama Modelinin Teorik Temelleri

Bölge; siyasal, kültürel, ekonomik, coğrafi özellikler bakımından birbiriyle bağlantılı olarak ortaya çıktığı alandır. Bu oluşan alanda üretim etkenleri, tüketici topluluğu, yerel, kamu ve özel sektör alanında oluşan güçler olup heterojen ve homojen özellikteki etmenlerden doğal olarak etkilenmektedir. Bu mekanizmalar; coğrafi koşullar, hükümet politikaları, rekabet mekanizmaları, ticaret ve iş piyasaları arasında doğrudan ilişkide bulunup, iş ve ticaret piyasasına yön verirler. Bu etkileşme ve yönlendirme olgusu, devamlı olarak altyapıda ve teknik düzeyde kendini göstermektedir. Fakat altyapı faktörleri bölgeler arasındaki gelişmişlik düzeyi arasındaki farklılığı tek boyutta ortaya koymaktadır. Bu nedenle bölgesel kalkınmanın sağlanabilmesi ve saptanmasını sadece altyapı faktörüne bağlamak yetersiz kalmaktadır. Asıl sebep ulusal kalkınma ve uluslararası kalkınma sorunundan ziyade, öncelikle bölgeler arasındaki dengesizliğin saptanması ve belirlenmesidir. Bu nedenle sosyoekonomik sistemlerinde yardımların ve politikaların sağlam ana kaynaklardan yararlanması gerekmektedir.

Bir bölgenin gelişmişlik performansını, bölgenin hizmet ve üretimdeki geliri ortaya koymaktadır. İş ise bölgenin kendi kendisini geliştirmesi ve üretim faktörlerine bağlı kalmadan karşılıklı çıkar ilişkisine dayanan sosyal yardımlaşma düzeyinin ortaya konulmasıdır. Sonuçta iş imkânları ve gelir ile teknik ve sosyal altyapı etkenleri birleşince bölgenin istihdamını sağlama, refahını artırma gibi pozitif durumlar sağlanır.

Her toplumun bölgeler arası kalkınma düzeyinde farklılık olduğu saptanmaktadır. Bunlar iki şekilde açıklanabilir. Birincisi; az gelişmiş düzeyde olan kırsal bölgelerdir. Bunlar genellikle tarıma bağlı yöreler olup, gelir düzeyinin az ve işsizliğin yüksek olduğu, teknik ve sosyal altyapının yetersiz kaldığı bölgelerdir. İkincisi ise sanayileşmenin yaşandığı belirli bir refah düzeyine ulaşmış bölgeler olup ancak kendi toplumu içinde üretim ve hizmet anlayışını sürdüren, bölgesel kalkınmayı bölge içinde tutan bir düşünce sistemidir. Bu durum bölgenin hızla değişen koşullara uyum sağlamasını ve toptan gelişimini takip edememe gibi risklerle karşı karşıya kalması durumunu gündeme getirir. Bölgeler arasındaki farklılık, ulusal ve uluslararası düzeydeki kalkınma politikalarına uyum sağlamamakla beraber farkın daha çok açılmasına neden olmaktadır. Ulusal kalkınma aktörleri ülke refahını tabana yayma, her bölgeyi bir artı olarak görme politikalarını gerçekleştirdiği zaman bölgesel kalkınmaların sürekliliğini, ülke ve uluslararası düzeye yayma imkânı elde eder (www.ticaret.edu.tr, 10.03.2016)

2.10. Bölgesel Kalkınma Politikası ve Amaçları

Bölgeler arası farklılıkların en belirgin özellikleri; nüfus yoğunluğunun olması, ekonomik faaliyetlerinin olması, refah düzeyinin yüksek olduğu iş imkânlarının çok, istihdamın yüksek olduğu ve bütün bunların ülke içinde sadece bir veya birkaç bölgede toplanması, diğer bölgelerin ise bu durumların tersini yaşaması o ülkede bölgesel dengesizliğin olduğunun açık bir kanıtıdır. Bu durumda bölgesel kalkınma politikasının amacı, nüfusun ülkenin bölgelerinde dengeli dağılımını sağlamak ve geri kalmış bölgelerin sosyoekonomik düzeyinin yükseltilmesine daha etkin bir şekilde yardımcı olur (Saraç, 2006: 33-35).

Ulusal alanda yapılan kalkınma hamlelerinin ülkenin tüm bölgelerine aynı oranda sağlanması için bölgelerin yapılarını, sosyoekonomik durumunu, coğrafi yapısını, kültürünü, tarihini, nüfusunu, eğitim düzeyini belirleyen ön çalışmaların yapılma ve plânlama politikalarının bölgelere göre hazırlanmasını öngören bir ulusal kalkınma politikası yürütülmelidir. Ulusal kalkınma politikası bir denge sistemi olup, bu dengenin ülke içindeki bölgeler arası farklılığın az olmasına ya da hiç olmamasına bağlıdır. Ülke, hedeflerinde gerek yurt içi gerekse de yurt dışı faaliyetlerini gerçekleştirmek istiyorsa, kendi ülkesi içindeki bölgeler arası ekonomik istikrarı sağlaması, ülke dışındaki faaliyetlerine olumlu bir etki

yansıtır. Yani ekonomiyi bütün ülkede tek vücut haline getirme çabası ulusal kalkınmayı ve başarıyı sağlar.

Bölgesel kalkınma politikalarının başarılı olmasında uygulanacak metotları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Bölgenin nüfus özelliklerini, iş gücünü, dinamiklerini belirleme,
- Girişimde bulunan girişimcilere bölge kaynaklarını kullanma imkânı sunma,
- Yerel yönetim ve merkezi yönetimin yapacağı kalkınma hamlelerinde, bölge halkının tam katılımını sağlama ve ihtiyaçları doğrultusunda hareket etme,
- Yerel ve merkez arasındaki politik anlaşmazlığın en alt seviyeye getirilmesi,
- Kamu ve yerel yönetimin girişimde bulunan girişimcilere ekonomik yardım, finansman, araç ve gereç, arazi yardımı gibi imkânlarını sunma,
- Bölgesel kalkınma politikasında bölge içinde istihdamı oluşturma,
- Bölgeye eğitimsel, kültürel yönden ve değişim yönünden katkı sağlama,
- Bölgedeki nüfus hareketliliğini kontrol altına alma ve geri dönüşleri teşvik etme
- Ülke ekonomisinin istikrar kazanmasını sağlama,
- Bölge içindeki kaynak kullanımını sağlama ve paylaşımını tüm yurt geneline yayma,
- Bölgelere arası rekabeti adil bir seviyeye getirme ve sürekli gelişimini sağlamadır.

2.11. Bölgesel Kalkınma ve Güneydoğu Anadolu Projesi

Bölgesel Kalkınma ve Güneydoğu Anadolu Projesi'ni aşağıda görüldüğü gibi maddeler halinde açıklayabiliriz (www.adudspace.adu.edu.tr, 03.03.2016):

2.11.1. Bölgesel Kalkınma Politikalarının Ülke, Amaç ve Araçları Açısından GAP

Bölge genelinde kalkınmayı hedef alan bölgesel kalkınma plânlarıdır. Bölgesel kalkınma plânları; insan, toprak, su, sermaye kaynakları arasında oluşan bu birleşim bölge ve insanların faydalanması amacını taşımaktadır. Bu birleşimin sonucunda bölgeler arası farklılıkların giderilmesi ve ülke kaynaklarının uygun şekilde kullanılmasını sağlayacak sistematik bir süreci gerçekleştirmek için kalkınma projeleri oluşturulur. Yapılan kalkınma plânları ulusal düzeyde ekonomik kalkınmayı esas edinirken; bölgesel kalkınma için oluşturulan plânlar ise bölgesel düzeyde kalkınmayı öngörür. Bu noktada ulusal kalkınmanın yanı sıra bölgesel kalkınmayı ve gelişimi hedefleyen Güneydoğu Anadolu Projesi(GAP) oluşturulmuştur ve kısa zamanda faaliyet göstermiştir (Sevinç, 2011: 43-45).

Fırat ve Dicle Nehir'lerinden hidroelektrik sağlama ve sulama amacıyla 1970'lerde plânlanarak oluşturulan projeler GAP adıyla 1980'li yıllarda çok sektörlü bütünleşmiş bölgesel kalkınma projesi olarak değiştirilmiştir. GAP her şeyden önce yerel yani bölgesel ekonominin sınırlarını ifade eden, bölgesel düzeyde kalkınmayı amaçlayan bir projedir. GAP'ın kendine özgü plân ve projeleri, hedefleri ile kaynakları vardır (Yıldız, 2008: 287-300).

Bölgesel kalkınmanın amacı, bölgenin sahip olduğu potansiyeli ortaya çıkarmak, işlemek, geliştirmek, cazibe haline getirmekle beraber bölgeler arası farklılıkların ortadan kaldırılmasıdır. GAP'ın temel amaçları bu iki amacı da kapsamaktadır. Bölgenin insan gücünü; su kaynaklarını, kültürel tarihini, sermayesini, iş gücü vb. kaynaklarının kullanımını sistematik bir şekilde GAP dâhilinde yürütmeyi amaçlar. GAP bölgesi için en uygun kalkınma dengenin sağlanmasını amaçlar.

GAP'la GAP Master Planı'na dâhil olan; bölgenin gelişmesini sağlayan genel kalkınma ve sınaî amaçlarını yakalama, kaynaklarını verimli bir şekilde kullanma, tarımsal alanda destek sunma gibi amaçlarla hareket edip diğer bölgelerle arasındaki farklılıkları, dengesizliği, adaletsizliği gidermeye çalışmaktır. GAP Master Planı'nın temel kalkınma hedefi, tarıma dayalı kalkınma hamlelerine yoğunlaşarak bölgeyi ihracat bölgesi haline getirme ve arazi kaynaklarını gerek sulama, gerekse kentsel ve endüstriyel kullanım amaçları için şu çerçevede hareket edilmiştir. Bunlar aşağıda şöyle verilmiştir (Yıldız, 2008: 287-300):

- Bölgenin sahip olduğu su potansiyelini dengeli kullanma, yönetmek ve geliştirmek,
- Modern tarımsal faaliyetlere geçerek tarımsal uygulamaları pratik hale getirmek ve bitki çeşitliliğini artırarak arazi kullanımını daha yaygın bir şekilde geliştirmeyi sağlamak,
- Yerel kaynaklara dayalı ve tarım ile ilişkili üretime yoğunlaşan imalat sanayilerinin kurulmasını teşvik etmektir.
- Bölgesel kalkınmada yöre halkının ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, sosyal yapıyı ve kentsel altyapıyı sağlayıp kalifiyeli personelin bölgede kalmasını amaçlar.

GAP'ın ulusal hedeflere ulaşmaya ne kadar yaklaştığını ne derecede başarılı olduğunu, bölgeler arasındaki farklılığı, eşitsizliği gidermeye çalışmaktaki başarısı açısından, kültürel ve sosyoekonomik olarak ne kadar mesafe kat etmiştir? Bölge illerinin sağlık, istihdam, eğitim

gibi sorunlarının ne kadarını çözmüştür? Bütün bu soruların cevapları GAP kapsamında bulunan illerin durumlarındaki gelişimlerinde bulmak mümkündür. Şanlıurfa, Diyarbakır ve Gaziantep GAP kapsamı içerisinde bulunan bu üç büyük kentin son 20 yılda ekonomik ve sosyal dönüşümleri istatistiksel veriler ışığında baz alınacaktır. Bu veriler, bölgenin kalkınma proje sürecinde kültürel ve sosyoekonomik gelişimine ışık tutacaktır, bölgeler arası eşitsizliğin ne kadar olduğunu gösterecektir (www.acarindex.com, 03.03.2016).

2.11.2. Kalkınma Kutupları Yaklaşımı ve GAP

Yukarıda bahsettiğimiz şekilde kalkınma kutupları, geri kalmış ve gelişmeye hazır bir bölgede kalkınma girişiminde bulunulmasını ve süratle bütün bölgeye yayılmasını ifade eder. Perroux'un kalkınma kutupları için tanımı "Ekonomik kalkınma ülkenin her yerinde aynı zamanda gerçekleşmez, bazı bölgeler öncelik kazanır, yani kalkınma kutupları oluşur" şeklindeki tanımlamasını yapmıştır.

Kalkınma kutupları, mekân boyutuna ilişkin bölgenin ekonomik kalkınmasında ifade edilen bir kavramdır. Yani bölgenin üzerinde bulunduğu belli bir coğrafyanın ekonomik kalkınmasını ifade eder. Kutuplaşma, bölgenin bulunduğu alanda ekonomik faaliyetlerin dağılım eşitsizliğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle bölgenin bulunduğu alan, mekânın göstermiş olduğu çeşitli faaliyetler sonucunda diğer bölgelere oranla daha yoğun olduğunu gösterir. Bölgenin sahip olduğu doğal kaynakların niteliği, bölgelerin gelişim düzeyleri ile doğru orantılıdır. Türkiye'de bölgelerin gelişmişlik düzeyinin farklı olmasında doğal kaynakların dağılımı büyük rol oynar (Eşiyok, 2002: 20-30).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi zengin kaynaklara sahip olmasına rağmen hâlen bu kaynaklar değerlendirilememiştir. Bölgede sulama olanaklarının geliştirilmesi, tarıma dayalı sanayinin gelişmesi, tarım tekniklerinin değiştirilmesi ile bitki birleşiminin oluşturularak tarımda üretimi artırma gibi faaliyetlerle, bölgede tarıma dayalı endüstri çerçevesinde ekonomik ve coğrafi plânda hızlı kutuplaşma etkisi oluşturmaktadır. GAP projesi bölgesel kalkınma modeli niteliğindedir. Lâkin kalkınma kutuplarının oluşturulması ekonomideki gelir dengesizliğinin giderilmesinde ve ekonomik olanakların ülkenin belli bir veya birden fazla bölgesinde yoğunlaşmasını sağlamaktadır. Bu yolla hem ülke ekonomisine katkı sağlama hem

de bölgelerin gelir düzeyinin yükselmesine olanak tanıma amacı taşır, kalkınma dengeli sağlanmaya çalışılmış olur (www.kalkınma.com.tr, 05.03.2016).

Sonuç olarak bakıldığında GAP'ın bölgede bulunan büyük şehirlerin geçirdiği değişimden yola çıkarak dengesiz kalkınma görüşünün ifade edildiği kalkınma kutup modeli ile uyum sağlayan bir proje olduğu söylenebilir. GAP'ın gerçekleşmesi sanayinin, istihdamın, enerji ve sulama imkânlarının, bölge gelirinin, verimliliğinin artması gibi etkenleri çoğalttığını ve bölge dışına çıkan kaynak ve tasarrufların artık bölgede kalacağını göstermiştir. Bunun yanında, bölgede meydana gelen verimliliğin artmasında sosyal gelişme hem kültürel ve politik seçimlerde meydana gelen değişimleri hem de bölgenin önceki dezavantajından kurtulmasını sağlayacaktır. Ayrıca kalkınma girişiminin ülke ekonomisine olumlu yönde etki etmesini sağlayacaktır. Bunların tümü kalkınma modelleri dâhilinde gerçekleşen kalkınma kutuplarını ifade etmektedir.

2.11.3. Sürdürülebilir Kalkınma Modelleri Açısından GAP

Küresel bazdan yerel ölçeğe kadar en az anlaşılan ve uygulanan sürdürülebilirlik kavramını genel olarak açıklamak yanlış olmaz. Pek yaygın kullanıma sahip olmamakla beraber bu kelimenin kullanımı akademi çevrelerinde ve konuya ilgi duyan az sayıda amatörlerce araştırılan, incelenen bir kelime olup Latince kökü “subtenir”, “korumak” veya “aşağıdan desteklemek” olarak bu kelimeler tanımlanır ((Muscoe, 1995:4).

Ruckelshaus'a göre ise “Ekolojinin en geniş sınırları içinde ekonomik büyümenin ve kalkınmanın karşılıklı etkileşim ile sağlanacağı ve zaman içinde korunacağı doktrindir” (Özmehmet, 2012: 2-5).

Sürdürülebilir kalkınma; ekolojik, sosyal, mekânsal, kültürel ve ekonomik boyutlarda gerçekleşen bir kavramdır. Bu kavram da insan faaliyetlerinin doğa ile bir denge kurarak doğal kaynakların tüketimini bilinçli bir şekilde ya da tüketmeden gelecek nesillerin ihtiyaçlarını sağlamasına ve kalkınmasına olanak verecek biçimde bugünün ve geleceğin yaşamı arasındaki bağ ile kalkınma programlaması anlamını taşımaktadır (www.gap.gov.tr, 03.30.2016).

Sürdürülebilir kalkınma, 1960'lı yıllarda çevre ve ekoloji hareketinin tetiklenmesi, çevreye verilen yıkım boyutlarının açığa çıkmaya başlaması ile 1970'lerde uluslararası

boyutlara ulaşmış, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından 1983 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun kurulmasına katkı sunup vesile olmuştur (Özmehmet, 2012: 2-5).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Projesi (GAP), su kaynaklarının ve toprağın geliştirilmesi için tasarlanan bir proje olup, GAP'ın kalkınma projesine dönüştürülmesi girişimi çok sektörlü entegre olan Bölgesel Kalkınma İdaresi tarafından yapılmıştır. GAP, sosyal insan boyutu ve ekonomik büyüme hedefleri çerçevesinde idari, sürdürülebilir gelişim kavramıyla entegre olup, sadece ekonomik büyümeyi hedef almayıp temel olarak bölgenin yaşam kalitesini yükseltme amacı taşımaktadır. Doğal kaynakları geliştirme, çevreyi koruma, çevre bilincini oluşturma, altyapıyı geliştirme, tarım ve endüstriyel kalkınmayı sağlama, sosyal hizmetler vb. olmak üzere sürdürülebilir kaynakların etkin bir tarzda yaşam kalitesini yükseltme amacı doğrultusunda değerlendirilmektedir (Biçer ve Fazlıoğlu, 1990: 1151-1155).

1992 yılında Rio'da yapılan BM Yeryüzü Zirvesi'nde 21 olarak kabul edilen eylem plânında, sürdürülebilir gelişme/kalkınma ele alınmış olup gündem 21, ileriki yıllarda hükümetlerin ve bağımsız sektörlerin çevre ve kalkınmayı etkileyecek bütün alanlarda üstlenmesi gereken görevleri olan ve hükümetler tarafından kabul edilen geniş kapsamlı eylem plânıdır. Ülkemizde çevresel değerlerin sürdürülebilir kalkınmasının sağlanması ve çevresel değerlerin korunmasına yönelik YG-21 kent meclisler ve GAP örnekleri gösterilebilir (Yıldırım ve Öner, 2003:6-27).

GAP'ta sürdürülebilir insani gelişmenin, hedef ve amaçlarına yönelik plânlama ve uygulamaları şöyle sıralayabiliriz (www.todaie.edu.tr, 15.20.2016):

- Faaliyeti tüm tabana yayma, katılımçılık sağlama,
- İnsan kaynaklarını ön plâna çıkarma ve geliştirme,
- Eşitlik çerçevesinde hareket etme ve adil olmadır.

BM Kalkınma Grubu ve GAP İdaresi'nin ortaklaşa yürüttüğü seminerde kalkınma ve sürdürülebilirlik, seminerin konusunu oluşturmaktadır. GAP Bölgesi için esas olan GAP Bölgesinde Sürdürülebilir Kalkınma Programı kapsamında oluşturulan maddeleri şu şekilde sıralayabiliriz (www.gap.gov.tr, 03.30.2016):

- Sosyal hizmetlerin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğin teşvik edilmesini sağlama,

- Kırsal alanda üretim odaklı teşvikin yapılması ve tarımsal sürdürülebilirliğin devamının sağlanması, geliştirilmesi,
- Yerel girişimcilere imkânların sunumu ve kalkınma sanayisine teşvik edilmesi,
- İstihdamın sağlanması ve insan varlığının sürdürülebilirliğinin teşvik edilmesi,
- Doğal kaynaklardan yararlanmada en uygun seviyede sürdürülebilirlikten faydalanmadır.

2.11.4. Güneydoğu Anadolu Projesi

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) bölgelerin kalkınması ve bölgeler arası ekonomik, sosyal, kültürel kalkınma vb. etmenler arasındaki farklılığın giderilmesi için 1989 yılında uygulanmaya başlanmış olup, 2005 yılında bitirilmesi hedeflenmiştir. Bu projenin uygulandığı alan ve faaliyetlerin daha da genişletilerek 2023 yılında tamamlanması öngörülmüştür. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamındaki iller; Şanlıurfa, Gaziantep, Diyarbakır, Siirt, Şırnak, Batman, Adıyaman ve Kilis'tir. Bu illeri kapsayan proje 75.193km² alanda uygulanmış olup esas amaç bölge için sulama imkânı sunma ve elektrik üretimini sağlayıp topraktan yılda birden fazla ürün elde etme olanağını vermekte ve bölgeye daha fazla kârlılığı sağlamaktadır (Taşlıgil ve Şahin, 2013:1-4).

Güneydoğu Anadolu Projesi(GAP) Fırat ve Dicle Nehirleri üzerinde yapılması plânlanan barajlar, sulama tesisleri, hidroelektrik santrallerinin yanında kentsel ve kırsal altyapının, sağlık, eğitim, sanayi, ulaştırma ve diğer sektörlerin gelişmelerini ve hizmet sağlamalarını kapsayan bir projedir. Bu projenin temel amaçlarından biri de bölgeler arasındaki kalkınma düzey farklılığını gidermek, bölgeye istihdamı sağlamak ve bölgeden göçün engellenmesidir. Kısaca bölgenin sosyoekonomik koşullarının yanında, bölge halkının yaşam standartlarını ve yaşam kalitesini arttırmayı amaçlanmıştır (Yıldız, 2008: 287-300).

Bu projede bölge halkının ihtiyaçları doğrultusunda hareket edilip plânlama aşamasında yerel yönetimlerin ve merkezi yönetimler arasındaki iletişimin daha homojen olmasına dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda yerellik daha çok ön plâna çıkmıştır. Avrupa Birliği tarafından bölgelerin önemini vurgulamak için birçok karar alınmıştır. 1996 yılında imzalanan Maastrich Antlaşması yerelliğin önemine vurgu yapmış, bölgesel düzeyde hazırlanan plânların yerinden yönetilmesini önemle öngörmüştür (Goldsmith and Klausen, 1997: 5).

GAP, Türkiye'yi dünyaya önemli bir bölgesel kalkınma örneği olarak göstermiş, bölgesel kalkınma projesinde daha çok insan odaklı bir proje haline getirmiştir. Fiziki büyüklüğü ve teknik özelliklerinin yanı sıra yenilikçi ve insani yaklaşımları sayesinde tüm dünyanın ilgisini çekmiştir. Amaç olarak bölgenin sulama ve sanayisinin gelişimini gerçekleştirmede bölgede daha önce olmayan sanayi kolları ve ürünler yetiştirilmeye başlanmıştır. Bunların en başında tekstil sektöründe belli başlı illerde yetiştirilen ürün olan pamuk gelmektedir. Ayrıca sulama imkânlarının gelişimi sayesinde gelir getirisi daha yüksek olan ürünler de bölgede yetiştirme alanı edinmiştir.

GAP'ın temel amacı geri kalmış olan bölgenin kalkınmasını sağlamaktır. Bölgenin sahip olduğu verimli toprak yapısının çorak olması ve kurak bir bölgede olmasından dolayı olumsuz bir hava oluşturmaktaydı. Bölge dışına hem mevsimlik hem de kalıcı göçler devam etmekteydi. Bölgede istihdam düzeyi çok düşük, işsizlik had safhadaydı. Su hayattır, candır anlayışıyla halkın gereksinimi üzerindedaha çok durularak oluşturulan projede doğal kaynakların kullanımını sayesinde ülke ekonomisinde büyük bir enerji kaynağı olma yolunda adım atılmıştır. Bu anlamda bölgeye sağlanan su dâhilinde sunulan bazı imkânları şöyle şekilde aşağıda sıralayabiliriz (Benek, 2009: 54-56):

- Kurak olan toprakların suyla tanışmasını sağlama,
- Bölgede tarımsal üretimi artırma ve çeşitliliği oluşturma,
- Bölge kaynaklarının, bölgedeki insanların katkılarıyla uygun kullanımını sağlama,
- Bölgenin kalkınmasında sürdürülebilir bir politikanın izlenmesi,
- Bölgenin tanıtım ve faaliyetlerinin ulusal ve uluslararası alanda yapılması,
- Bölgeyle ilgili oluşturulan olumsuz önyargıların kırılması vb.dir.

GAP'ın birçok kalkınma projesinden farkını iki şekilde açıklayabiliriz. Bunlardan birincisi, kalkınma bölgesine entegre olma yaklaşımının benimsenmesidir. Projenin plânlama ve faaliyetlerinin belli bir sistematik sistemde oluşmasıdır. Örneğin sadece sulama amaçlı olarak değil, bölgeye altyapı hizmetleri sunulması, pazar oluşturulması, girişimci ve çiftçilere destek eğitimlerinin verilmesi, ürünün işlenmesi, ulaşım, sulama yatırımlarından daha yüksek seviyede fayda sağlanması gibi birbiriyle eşgüdümlü şekilde plânlanmasını ve ele alınmasını sağlamıştır. İkincisi ise plânlama aşamasından çok sektörlü plânlama ve kalkınma

yaklaşımının hedeflenmesidir. Bölgede, bölgesel kalkınma projesi tüm sektörlerin kalkınması dâhilinde geliştirilmesini temel amaç olarak görür. Yani proje sektörel bazda değil, bölgesel bazda plânlamayı ve uygulamayı, işlevsel hale getirmeyi esas almıştır. GAP projesinin en temel yaklaşımlarından biri ise sürdürülebilir insani yaklaşımı benimsemesidir. Proje uygulandığı çevreye duyarlı bir ekonomi sağlama, bölge insanının yaşam kalitesini artırma vb. anlayışındadır. Ekonomik getiriye ön plâna almayıp bölgenin doğasına saygı gösteren, koruyan, bölgedeki sosyal dengeleri gözeten ve bölgenin kalkınmasına önem veren bir projedir ve bölgesel farklılıkları ortadan kaldırma amacıyla oluşturulmuştur (Fazlıoğlu ve Bicer, 2009: 1550-1552).

2.11.4.1. GAP Bölgesi

Güneydoğu Anadolu Projesi'yle ilgili gerekli tanım ve açıklamalara çalışmamızın 2. bölümünde geniş bir şekilde yer verilmiştir.

2.11.4.1.1. Nüfusu

Şekil 1. Türkiye ve GAP Bölgesi'nin Konumu (GAP İlleri)

GAP, Türkiye'nin ortalama %10'nu civarında olan iller ve illerin nüfuslarının büyüklüğü 9 ili kapsamaktadır. Bu iller; Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak'tır. Bunlara ait nüfuslar aşağıda gösterilmiştir.

GAP bölgesinde bulunan illerin nüfuslarının yıllara göre artış ve azalışını, kadın ve erkek nüfuslarını aşağıdaki tablolarda görebiliriz (www.nufusu.com, 15.04.2016):

Tablo 1: Yıllara Göre Şanlıurfa Nüfusu

Yıl	Şanlıurfa Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2015	1.892.320	950.493	941.827
2014	1.845.667	925.703	919.964
2013	1.801.980	901.868	900.112
2012	1.762.075	881.521	880.554
2011	1.716.254	858.409	857.845
2010	1.663.371	831.382	831.989
2009	1.613.737	809.222	804.515
2008	1.574.224	788.278	785.946
2007	1.523.099	756.655	766.444

Tablo 2: Yıllara Göre Batman Nüfusu

Yıl	Batman Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2015	566.633	284.866	281.767
2014	557.593	280.002	277.591
2013	547.581	275.136	272.445
2012	534.205	268.941	265.264
2011	524.499	263.901	260.598
2010	510.200	255.502	254.698
2009	497.998	250.612	247.386
2008	485.616	244.981	240.635
2007	472.487	236.314	236.173

Tablo 3: Yıllara Göre Gaziantep Nüfusu

Yıl	Gaziantep Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2015	1.931.836	976.126	955.710
2014	1.889.466	953.760	935.706
2013	1.844.438	930.972	913.466
2012	1.799.558	907.172	892.386
2011	1.753.596	883.086	870.510
2010	1.700.763	855.384	845.379
2009	1.653.670	810.768	821.759
2008	1.612.223	810.768	801.455
2007	1.560.023	779.863	780.160

Tablo 4: Yıllara Göre Siirt Nüfusu

Yıl	Siirt Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2015	320.351	165.034	155.317
2014	318.366	164.098	154.268
2013	314.153	161.802	152.351
2012	310.879	160.813	150.066
2011	310.468	161.252	149.216
2010	300.695	153.028	147.667
2009	303.622	157.578	146.044
2008	299.819	155.747	144.072
2007	291.528	150.628	140.900

Tablo 5: Yıllara Göre Mardin Nüfusu

Yıl	Mardin Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2015	796.591	400.478	396.113
2014	788.996	395.968	393.028
2013	779.738	391.422	388.316
2012	773.026	388.736	384.290
2011	764.033	384.735	379.298
2010	744.606	371.019	373.587
2009	737.852	370.911	366.941
2008	750.697	378.451	372.246
2007	745.778	373.067	372.711

Tablo 6: Yıllara Göre Şırnak Nüfusu

Yıl	Şırnak Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2015	490.184	256.529	233.655
2014	488.966	255.228	233.738
2013	475.255	246.547	228.708
2012	466.982	244.221	222.761
2011	457.997	240.487	217.510
2010	430.109	219.187	210.922
2009	430.424	225.115	205.309
2008	429.287	226.261	203.026
2007	416.001	217.068	198.933

Tablo 7: Yıllara Göre Diyarbakır Nüfusu

Yıl	Diyarbakır Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
-----	-------------------	--------------	--------------

2015	1.654.196	834.354	819.842
2014	1.635.048	824.133	810.915
2013	1.607.437	809.791	797.646
2012	1.592.167	804.952	787.215
2011	1.570.943	795.894	775.049
2010	1.528.958	767.503	761.455
2009	1.515.011	767.926	747.085
2008	1.492.828	757.497	735.331
2007	1.460.714	735.561	725.153

Tablo 8: Yıllara Göre Kilis Nüfusu

Yıl	Kilis Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2015	130.655	65.407	65.248
2014	128.781	64.642	64.139
2013	128.586	64.346	64.240
2012	124.320	62.293	62.027
2011	124.452	62.107	62.345
2010	123.135	60.846	62.289
2009	122.104	60.538	60.538
2008	120.991	59.787	61.204
2007	118.457	58.489	59.968

Tablo 9: Yıllara Göre Adıyaman Nüfusu

Yıl	Adıyaman Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2015	602.774	303.163	299.611
2014	597.835	299.846	297.989
2013	597.184	299.963	297.221
2012	595.261	298.737	296.524
2011	593.931	298.204	295.727
2010	590.935	294.920	296.015
2009	588.475	294.213	294.262
2008	585.067	291.660	293.407
2007	582.762	288.615	294.147

GAP Bölgesi'nde 2007-2015 yıllarına göre illerin yıllık nüfus artış hızını, toplam nüfusu ve 2007-2015 yılları arasındaki nüfus hareketliliğini aşağıdaki tablolarda görebiliriz(www.tuik.gov.tr, 20.04.2015):

Tablo 10: GAP İlleri Nüfus Artış Hızı

İl- Provinces	Yıllık Nüfus Artış Hızı- Annual growth rate of population ⁽¹⁾ (%)							
	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	2010- 2011	2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014	2014- 2015
Adıyaman	3,9	5,8	4,2	5,1	2,2	3,2	1,1	8,2
Diyarbakır	21,7	14,9	9,2	27,1	13,4	10,9	17,0	11,6
Gaziantep	32,9	25,4	28,1	30,6	25,9	24,6	24,1	22,2
Mardin	6,6	-17,3	9,1	25,8	11,7	8,6	11,8	9,6
Siirt	28,0	12,6	-9,7	32,0	1,3	10,5	13,3	6,2
Şanlıurfa	33,0	24,8	30,3	31,3	26,3	22,4	24,0	25,0
Batman	27,4	24,6	24,0	27,5	18,4	20,7	18,1	16,1
Şırnak	31,4	2,6	-0,7	62,8	19,4	17,6	28,4	2,5
Kilis	21,2	9,2	8,4	10,6	-1,1	33,7	1,5	14,4

GAP illerindeki nüfus yoğunluğunu aşağıdaki tabloda gösterebiliriz. Tablolar birbirine bağlı olduğu için il sıralaması yukarıdaki tablo ile aynı sütundadır.

Tablo11: GAP Bölgesi İllerinin Nüfus Yoğunluğu

Nüfus Yoğunluğu- Population density ⁽¹⁾								
2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
83	83	84	84	84	85	85	85	86
97	99	101	102	104	106	107	109	110
229	236	243	249	257	264	270	277	283
85	85	84	85	87	88	89	90	90
53	55	55	55	57	57	57	58	59
81	84	86	89	91	94	96	98	101
101	104	107	110	113	115	118	120	122
58	60	60	60	64	65	66	68	69
83	85	86	86	87	87	90	90	91

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)

Source: The results of Address Based Population Registration System (ABPRS), 2007-2015

(1). Yıllık nüfus artış hızları hesaplanırken son yıl idari bölünüş yapısı dikkate alınmıştır.(1) In the calculation of annual growth rate of population, latest year's administrative division was taken into consideration.

2.11.4.1.2. Göç

Dünyanın her yerinde ve tarihin her döneminde doğal ve toplumsal kaynakların eşit olmayan dağılımı, ekonomik ve toplumsal gelişmenin de dengesiz olmasına neden olmuştur. Türkiye’de de bölgeler ile iller arası ekonomik ve toplumsal eşitsizlik ileri boyutlara ulaşmıştır.

Göç hareketinin çok sayıda nedeni vardır. İnsanlar buldukları bölgelerden ve ülkelerden siyasi, ekonomik, sosyal, eğitim, sağlık vb. nedenlerle kendi durumları açısından uygun olan bölgelere hareket ederler. Kendi bölgelerinde olanaklar geliştirilir, bölge açısından göçü önlemek ve bölgeyi geliştirmek adına bazı projeler gerçekleştirilir. Bunlardan birisi de GAP olup bölgenin gelişmesine, dışarıya olan göçün hızını azaltmasına, bölge içinde istihdamın oluşturulmasına olanak sağlayan bir proje olup GAP faaliyetleri ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde bölge dışına ve yurt dışına göçün oluşmasını büyük oranda engellemiştir (Erkan ve Adın, 2010: 38-40).

GAP 1980’li yılların başında başlamış olup, TRC1 bölge illerinin de yer aldığı GAP illerini kapsayan 9 ili kalkındırmak için yapılan çok amaçlı bir projedir. Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından yayımlanan GAP kapsamında genel olarak bölgede şehirleşme ve sosyalleşme çalışmasında, bölgedeki göç hareketinin kırdan kente ve bölge kentlerinden batının büyük kentlerine doğru bir nüfus hareketliliğinin gerçekleştiği belirtilmiştir. Bu göçün kırdan kente ve bölgeden başka bölgelere olmasında kendine has nedenleri bulunmaktadır. Bunları şöyle açıklayabiliriz (www.ika.org.tr, 20.04.2016):

- Doğum oranlarının yüksek olması ile ilgili olarak kentlere yönelik göç hareketinin daha sık olması,
- Kırsal kesimlerde iş imkânlarının kıt olması ya da hiç olmaması, iş umudu ile artan temel ihtiyaçlar nedeniyle göç hareketinin oluşması,

- Bölgenin siyasal olay ve durumlarından dolayı halkın daha güvenli kentlere göç etmesi,
- Kırsal kesimde aşiretler ve büyük ailelerin anlaşmazlıkları sonucunda güvensiz ortamın oluşmasından dolayı kentlere göç hareketinin tetiklenmesi,
- Bazı kırsal yerleşmelerin güvenlik gerekçesiyle, yerleşim yerinin değiştirilmesi,
- GAP uygulaması kapsamında baraj gölünün etkisiyle tarım arazilerinin sular altında kalması,
- Kırsal kesimlerde miras yoluyla bölünen toprakların ihtiyacı karşılayamamasıdır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde göç hareketinin batıya yönelmesi; beyin göçü, sermaye göçü ve kentli nüfus göçü şeklinde gerçekleşmektedir. Bölgenin ekonomisi, iş gücü, siyasal durumu vb. nedenlerinden dolayı gereken güvenceyi göremeyen sermaye sahipleri, geleceklerini güvence altına almak ve sermayelerini geliştirmek düşüncesiyle ülkenin daha gelişmiş bölgelerine yönelmeyi tercih ederler. Beyin göçünde ise bireyin belli bir eğitim seviyesine gelmesiyle genellikle üniversiteden sonra kendi fikirlerini uygulayacağı olanakların bölgede olmayışı kişiyi batıya göç etmeye yöneltmiştir. Ve son olarak kentte yaşayan nüfus; kentin ekonomik, eğitim, sağlık, sosyal vb. çeşitli nedenlerle gelişmiş kentlerine gitme eğilimiyle göç ederler.

GAP Bölgesi'nin zaman içindeki nüfus hareketliliği ve miktarı farkı aşağıdaki tablo 12 ve 13'de görülmektedir. Bunlar (www.tucaum.ankara.edu.tr, 20.04.2016):

Tablo 12: 1927'de Güneydoğu Anadolu Bölgesi Nüfusu

İlin Adı	Erkek Nüfus	Kadın Nüfus	Toplam Nüfus
Diyarbakır	97.387	96.929	194.316
Gaziantep	105.907	109.855	215.762
Mardin	90.539	92.932	183.471
Siirt	50.353	52.080	102.433
Urfa	101.062	102.533	203.595
Bölge geneli	445.248	454.329	899.577

Kaynak: İUM, Umumi Nüfus

Cumhuriyet döneminde 1927'de yapılan ilk nüfus sayımına göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin nüfusu 899.577'dir (Tablo 12). Bu nüfus sayımında bazı

iller Malatya' ya bağlı iken 1954 yılında Adıyaman'a il statüsü verilmiştir. Bu da toplam nüfus kapsamı dışında tutulmuştur. Bugün bölgede bulunan illerden Şırnak ve Batman 1990 yılında il statüsüne kavuşmuştur. Kilis ise 1995 yılında il olmuştur. 1927 yılında Türkiye toplam nüfusunun %6, 59'u Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşamaktaydı. ADNS verilerine göre toplam nüfusu 2013 yılında ise 8.096.532 kişi olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Türkiye toplam nüfusunun %10, 56 sının yaşadığı bölge olmuştur (www.tucaum.ankara.edu.tr, 20.04.2016).

Tablo 13: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin 2013 Nüfusu

İlin Adı	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Toplam Nüfus
Adıyaman	299 963	297 221	597 184
Batman	275 136	272 445	547 581
Diyarbakır	809 791	797 646	1607 437
Gaziantep	930 972	913 466	1844 438
Kilis	64 346	64 240	128 586
Mardin	391 422	388 316	779 738
Siirt	161 802	152 351	314 153
Şanlıurfa	901 868	900 112	1801 980
Şırnak	246 547	228 708	475 255
Bölge geneli	4081 847	4014 505	8096 352

Kaynak: (ADNKS)

GAP Bölgesi'ndeki illerin aldığı ile verdiği göçü ve net göç hızını (2014-2015) aşağıdaki tablolarda inceleyebiliriz (www.gap.gov.tr,22.04.2016):

Tablo 14: Bölgesel İstatistikler, Göç İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu Tablosu

İller	2014 Yılı				Net Göç Hızı(Binde)
	Nüfus 2014	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	
Adıyaman	597.835	16.578	24.330	-7.752	-12,88
Batman	557,593	18.543	21.515	-2.972	-5,32
Diyarbakır	1.635.048	36.920	48.019	-11.099	-6,77
Gaziantep	1.889.466	46.438	44.415	2.023	1,07
Kilis	128.781	5.759	7.451	-1.692	-13,05
Mardin	788.996	22.207	30.796	-8.589	-10,82
Siirt	318.366	10.551	14.366	-3.815	-11,91
Şanlıurfa	1.845.667	35.670	49.030	-13.360	-7,21
Şırnak	488.966	12.749	16.142	-3.393	-6,92
GAP	8.250.718	148.175	198.824	-50.649	-6,12

Kaynak: Bölgesel İstatistikler, Göç İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK),

Tablo 15: Bölgesel İstatistikler, Göç İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu'nun tablosu

İller	2015 Yılı				Net Göç Hızı(Binde)
	Nüfus 2014	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	
Şırnak	490 184	11 554	23 615	-12.061	-24,31
Siirt	320 351	10 505	16 166	-5.661	-17,52
Diyarbakır	1 654 196	36 124	56 025	-19.901	-11,96
Adıyaman	602 774	18 523	24 064	-5.541	-9,15
Batman	566 633	18 872	23 216	-4.344	-7,64
Şanlıurfa	1 892 320	40 135	50 580	-10.445	-5,50
Gaziantep	1 931 836	46 435	48 858	-2.423	-1,25

Kilis	130 655	6 776	6 593	183	1,40
Mardin	796 591	24 255	34 592	-10.337	12,89
GAP	8 385 540	153 387	223 917	-70.530	-8,38

Kaynak: Bölgesel İstatistikler, Göç İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2016).

2.11.4.1.3. İşgücü

Genel olarak Türkiye nüfusunun, özellikle de GAP kapsamında yer alan illerin nüfusunun yaklaşık yarısı kırsal kesimde yaşamaktadır. Özellikle GAP bölgesinde bu oran daha yüksektir. Çünkü GAP bölgesinde modern tarım yeterince gelişmediğinden bölge daha çok tarıma dayalı ve geleneksel tarım uygulamaları özelliğine sahiptir. Çünkü bölge kurak bir iklime sahip olup, tarımın en temel etmeni olan suyun olmayışı tarım faaliyetlerinin kısıtlı imkânlar dâhilinde sürdürülmesine neden olmaktadır. Bunların en başında sulama olanaklarının kısıtlı olması, bölgede büyük sıkıntı oluşturmaktadır (Yıldız, 2008: 292-300).

Bölgedeki tarımı destekleme ve geliştirme çabalarında son yıllarda birtakım hareketlilikler gözlenmektedir. Özellikle de bölgenin kırsal alanlarına yönelik, merkez tarafından desteklenen hibe programları bölgeye az da olsa bir canlılık getirmiştir. Çünkü bölgede ürün plânlanması ve pazarında sorunların olması üreticinin kafasını karıştırmaktadır ve ürün desteğinin geleceği için cesaretini kırmaktadır. Ve GAP, bölge için tarımsal verimliliğin artması, istihdamın oluşması, dışa göç eğiliminin azalması, çiftçilik faaliyetlerinin çeşitlenmesi, kırsal kesimin gelir düzeyinin yükselmesi için bunları hedeflemektedir. Ürünlerin üretilmesi ve çeşitliliğin sağlanması, bölgenin işsizlik sorununa çözüm olarak istihdam sağlama GAP'in en önemli hedefleri arasındadır(www.zmo.org, 20.04.2016).

GAP Bölgesi'nde işgücünün sektörel dağılımına bakıldığında, bölgenin kısıtlı imkânları ve iklimi büyük bir oranda ilk sırayı tarıma bırakmıştır. Bu oran (%61.35) olarak gösterilmektedir. Sanayi iş kolunda ise çalışanların oranı %7, ticaret iş kolunda çalışanların oranı %6.21, sanayi iş kolunda çalışanların oranı %7 ve mali iş kolunda çalışanların oranı ise %1.17'dir. Ama Gaziantep GAP Bölgesi'nin en gelişmiş sanayi kentidir, bölgede birincidir. Ayrıca Türkiye'de sanayi ve ticarete çok önemli bir yere sahiptir (Yıldız, 2008: 292-300).

2.11.4.1.4. Ekonomik Yapı

GAP bölgesindeki illerin ekonomik faaliyetlerinin Türkiye ekonomisine katkısı azdır. Bölgesinin başlıca ekonomik faaliyeti tarım ağırlıklı olmak üzere madencilik, hayvancılık, sanayi ve turizm, petrol gibi alanlardaki ekonomik faaliyetlerdir. GAP ile verimli araziler sulanmaya başlanmış ve bölgede bitki çeşitliliği artmaya başlamıştır. Bu sayede bölgede yetiştirilen tarım ürünlerinin miktarları ve kalitesi artmıştır. Bu ürünler; pamuk, Antep fıstığı, kırmızı mercimek, buğday, kimyon, arpa, nohut ve karpuz gibi önemli tarım ürünleri bölge iklim ve şartlarına göre yetiştirilmektedir (www.vitaminegitim.com, 22.04.2016).

Diyarbakır, Batman ve Adıyaman'da bulunan petrol yatakları bölge ekonomisine büyük katkı sağlar. Ayrıca bölgede madencilik faaliyetleri de yapılmaktadır. Krom, fosfat, magnezyum bölgenin önemli yeraltı zenginlikleridir. Bölge küçükbaş hayvancılık yapımına uygun olduğu için belirli illerde bunlar bölgeye ekonomik katkı sağlamaktadır. Bunlarla birlikte et, tekstil, dokuma, süt ve süt ürünleri de bölgenin önemli sanayi kuruluşlarıdır. Turizm faaliyetleri de bölge ekonomisine katkı sağlar. Batman'da Hasankeyf, Şanlıurfa'da Balıklı Göl, Diyarbakır Surları, geleneksel Mardin evleri, Nemrut Dağı Milli Parkı bölgede yer alan tarihi eserler turizm açısından önemli bir ekonomik kaynaktır. Ayrıca Fırat ve Dicle Nehirleri üzerinde kurulan birçok hidroelektrik santralleri de ekonomik olarak bölgeye katkı sağlıyor (www.sosyalokulu.com, 12.04.2016).

GAP, bölgenin konumu ve tarihi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Eski uygarlıklara ev sahipliği yapmış, eski çağlarda Anadolu'yu Mezopotamya'ya bağlayan önemli yolların geçtiği gelişmiş ulaşım ağlarına sahiptir. Türkiye-Suriye sınırında bulunan Bağdat demir yolları, E-24 karayolu; Gaziantep, Şanlıurfa, Kızıltepe, Cizre, Silopi' den geçerek Türkiye'nin önemli sınır kapılarından biri olan Habur sınır kapısından Irak topraklarına kadar önemli bir ulaşım ağına sahiptir ve konuma sahiptir (www.nuveforum.net, 20.04.2016).

3. BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİĞİN BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİSİ: ŞANLIURFA ÖRNEĞİNİN İNCELENMESİ

3.1. Araştırmanın Metodolojisi

3.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; ekonomik canlılığın bölge içerisinde artırılması ve yaygınlaştırılmasında girişimcilerin önemli görevleri olduğunu göstermek, ekonomik bölgesel kalkınma sürecinin elde edilebilmesi ve bölgesel refah düzeyinin artırılması için, bölgesel ihtiyaçlara cevap verebilecek gelişmeye açık olmayı sağlamak, işsizliğin önlenmesinde, bölgesel ekonomik büyümenin hızlandırılmasında ve toplumsal yapıda değişimci/yenilikçi bir sürecin başlatılmasını gibi temel faktörlerdir. Özellikle girişimcilik ekonomik alanda; istihdam hacminin genişletilerek işsizliğin önlenmesinde, ekonomik büyümenin hızlandırılmasında yeni endüstrilerin doğmasında, refah düzeyinin yükseltilerek geniş bir toplumsal tabana yayılmasında, bölgesel gelişmişlik farklarının ortadan kaldırılmasında ya da azaltılmasında yardımcı olmaktadır, diğer yandan sosyal alanda ise; girişimciliğin risk üstlenme, yenilikçi ve öncü olma niteliğinden dolayı tüm toplumların değişim ve gelişim süreçlerini izleme, toplumsal yapıda da değişimci/yenilikçi bir sürecin başlatılması, birçok teknolojik buluşun toplumun yararı için yenilikçi ürün ya da hizmetlere dönüştürülmesi ve değer yaratmada önemli bir etkiye sahiptir. Bu çalışmanın amacı, bireylerin risk alma ve başarıya ihtiyaçlarının girişimcilik potansiyeline etkisinin olup olmadığını belirlemektir.

3.1.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmada, Şanlıurfa ilindeki girişimciler, araştırmanın evrenini oluşturacaktır. Araştırmanın evreni ve örneklemini ulaşılabilir bireylerin çalışmaya katkısını sağlama amacıyla kolay örneklem yöntemi kullanılmaktadır.

3.1.3. Araştırmanın Konusu ve Alt Problemler

Bu çalışma, bölgeler arası gelişmişlik düzeyinin farklı olduğu Türkiye’de, bu farkın azaltılmasında ya da ortadan kaldırılmasında girişimcilerin nasıl bir rol üstleneceklerini ve kendilerine sunulan devlet destekli finansman ve hibelerle kendi bölgelerinin kalkınmasında

nasıl bir katkı sağlayacakları (istihdam, ekonomik gelişmişlik, işsizlik gibi) ve bu durumun kendi bölgelerinde nasıl yönetileceğini gösteren bir çalışmadır.

3.1.4. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada, girişimciliğin Şanlıurfa ilinin kalkınmasında nasıl bir rol oynayacağını ve devlet tarafından girişimcilere sağlanan desteklerin etkili kullanılarak yerel dinamiklerin, ilin kalkınmasında nasıl önemli bir etken olduğu ve yerel ekonomik dinamikler sayesinde Şanlıurfa ilinin ekonomisine ve istihdamına sağlayacağı katkıların neler olacağı gösterilecektir.

3.2. Veri Toplama Araçları ve Yöntem

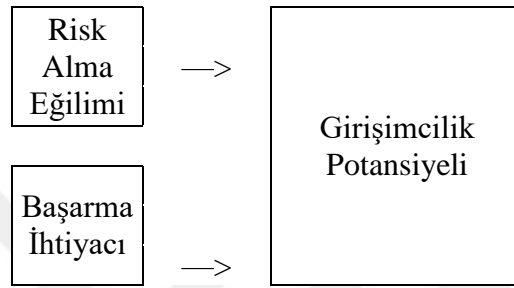
Çalışmanın analizleri IBM SPSS 20 ve Excel 2010 versiyonu kullanılarak hazırlanmıştır. Çalışma, çalışanların kişisel bilgileri ile ilgili 8, katılımcıların başarıma ihtiyacını belirlemeye yönelik bilgiler ile ilgili 6, katılımcıların risk alma eğilimini belirlemeye yönelik bilgiler ile ilgili 6, katılımcıların girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik bilgiler ile ilgili 12 soru olmak üzere toplamda 32 sorudan oluşmaktadır.

Tüm değişkenlerin frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmıştır. Tüm ölçeklere güvenilirlik ve faktör analizleri uygulanmıştır. Ölçeklerin normallik varsayımlarının test edilebilmesi için Kolmogrov Smirnov Testi uygulanmıştır. Karşılaştırmalı analizlerde Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Bağımsız Örneklem t Testi, Kruskal Wallis-H Testi ve Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. ANOVA analizi sonucunda farklılık gözlenmesi durumunda farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının bulunması için LSD Post-Hoc test tekniği uygulanırken, Kruskal Wallis-H Testi sonucunda farklılık gözlenmesi durumunda ise farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının bulunması için Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Ölçekler arasındaki ilişki için Spearman Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Sonuçların tamamı tablolar ve yorumları ile birlikte sunulmuştur.

3.2.1 Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri Şanlıurfa'da girişimcilere uygulanmıştır. Çalışma girişimcilerin bazı kişilik özelliklerini belirlemeye çalışmasından dolayı betimleyici ve bu kişisel özellikler ile girişimcilerin başarıma ihtiyaçları, risk alma eğilimleri ve girişimcilik potansiyelleri arasındaki ilişkinin yönünü ve şiddetini belirlemeye çalışmasından dolayı

keşifsel bir çalışma olma özelliğini taşımaktadır. Bu nedenle çalışmamızda tarama modeli kullanılmıştır. Geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu şekilde ortaya koyan araştırma yaklaşımı olarak tanımlanan tarama modeli, araştırmalarda araştırmaya konu olan olay ya da olguları oldukları şekliyle açıklamaya çalışmaktadır (Karasar, 1995:77).

Şekil 2: Araştırma Modeli
Kaynak: Ören ve Biçkes, 2011: 76

Yukarıda gösterilen kavramsal ifadeler ve literatür taramasına göre araştırmanın hipotezlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

3.2.2 Araştırmanın Hipotezleri

H1: Risk alma eğilimi ile girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H2: Başarma ihtiyacı ile girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H3: Yöneticilerin demografik özellikleri girişimcilik potansiyeli açısından farklılık gösterir.

H3a: Yöneticilerin cinsiyet durumları açısından girişimcilik potansiyelleri farklılık gösterir.

H3b: Yöneticilerin yaşları açısından girişimcilik potansiyelleri farklılık gösterir.

H3c: Yöneticilerin eğitim durumları açısından girişimcilik potansiyelleri farklılık gösterir.

H3d: Yöneticilerin yaşam alanları açısından girişimcilik potansiyelleri farklılık gösterir.

H3e: Yöneticilerin kendi işine sahip olma durumları açısından girişimcilik potansiyelleri farklılık gösterir.

H3f: Yöneticilerin aile bireylerinin toplam sayısı açısından girişimcilik potansiyelleri farklılık gösterir.

H3g: Yöneticilerin yetiştirilme tarzı açısından girişimcilik potansiyelleri farklılık gösterir.

H3h: Yöneticilerin anne eğitim düzeyi açısından girişimcilik potansiyelleri farklılık gösterir.

H3i: Yöneticilerin baba eğitim düzeyi açısından girişimcilik potansiyelleri farklılık gösterir.

H4: Yöneticilerin demografik özellikleri risk alma eğilimi açısından farklılık gösterir.

H4a: Yöneticilerin cinsiyet durumları açısından demografik özellikleri ile risk alma eğilimleri farklılık gösterir.

H4b: Yöneticilerin yaşları açısından demografik özellikleri ile risk alma eğilimleri farklılık gösterir.

H4c: Yöneticilerin eğitim durumları açısından demografik özellikleri ile risk alma eğilimleri farklılık gösterir.

H4d: Yöneticilerin yaşam alanları açısından demografik özellikleri ile risk alma eğilimleri farklılık gösterir.

H4e: Yöneticilerin kendi işine sahip olma durumları açısından demografik özellikleri ile risk alma eğilimleri farklılık gösterir.

H4f: Yöneticilerin aile bireylerinin toplam sayısı açısından demografik özellikleri ile risk alma eğilimleri farklılık gösterir.

H4g: Yöneticilerin yetiştirilme tarzı açısından demografik özellikleri ile risk alma eğilimleri farklılık gösterir.

H4h: Yöneticilerin anne eğitim düzeyi açısından demografik özellikleri ile risk alma eğilimleri farklılık gösterir.

H4i: Yöneticilerin baba eğitim düzeyi açısından demografik özellikleri ile risk alma eğilimleri farklılık gösterir.

H5: Yöneticilerin demografik özellikleri başarıma ihtiyacı açısından farklılık gösterir.

H5a: Yöneticilerin cinsiyet durumları açısından başarıma ihtiyaçları farklılık gösterir.

H5b: Yöneticilerin yaşları açısından başarıma ihtiyaçları farklılık gösterir.

H5c: Yöneticilerin eğitim durumları açısından başarıma ihtiyaçları farklılık gösterir.

H5d: Yöneticilerin yaşam alanları açısından başarıma ihtiyaçları farklılık gösterir.

H5e: Yöneticilerin kendi işine sahip olma durumları açısından başarıma ihtiyaçları farklılık gösterir.

H5f: Yöneticilerin aile bireylerinin toplam sayısı açısından başarıma ihtiyaçları farklılık gösterir.

H5g: Yöneticilerin yetiştirilme tarzı açısından başarıma ihtiyaçları farklılık gösterir.

H5h: Yöneticilerin anne eğitim düzeyi açısından başarıma ihtiyaçları farklılık gösterir.

H5i: Yöneticilerin baba eğitim düzeyi açısından başarıma ihtiyaçları farklılık gösterir.

3.2.3 Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcıların demografik özelliklerine ait frekans (f) ve yüzde (%) bulgularına ait sonuçlar Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Demografik Değişkenler

Değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Yaşınız	25 Yaş ve Altı	27	18,00
	26-35	30	20,00
	36-45	54	36,00
	46 Yaş ve Üzeri	39	26,00
	Toplam	150	100,00
Eğitim Durumunuz	İlköğretim	17	11,30
	Lise	54	36,00
	Üniversite	66	44,00
	Yüksek Lisans	11	7,30
	Doktora	2	1,30
Toplam	150	100,00	
Hayatınızın büyük bölümünü geçirdiğiniz yaşam alanı	Kentsel Alan	99	66,00
	Kırsal Alan	51	34,00
	Toplam	150	100,00
Anne veya babanız kendi işine sahip mi?	Evet	70	46,70
	Hayır	80	53,30
	Toplam	150	100,00
Aile bireylerinin toplam sayısı kaçtır?	1 Kişi	4	2,70
	2 Kişi	13	8,70
	3 Kişi	25	16,70
	4 Kişi	26	17,30
	5 Kişi ve Üzeri	82	54,70
Toplam	150	100,00	
Yetiştirilme Tarzınız	Baskıcı	24	16,00
	Serbest	41	27,30

	Kontrollü	41	27,30
	Güvene Dayalı Serbest	44	29,30
	Toplam	150	100,00
Annelerin Eğitim Düzeyi	Okur-Yazar Değil	46	30,70
	İlköğretim	67	44,70
	Lise	30	20,00
	Ön Lisans	3	2,00
	Üniversite	4	2,70
	Toplam	150	100,00
Babaların Eğitim Düzeyi	Okur-Yazar Değil	12	8,00
	İlköğretim	63	42,00
	Lise	50	33,30
	Ön Lisans	6	4,00
	Üniversite	18	12,00
	Lisans Üstü	1	0,70
	Toplam	150	100,00

Tablo 16’da görüldüğü üzere, katılımcıların %18’inin 25 yaş ve altında, %20’sinin 26 ile 35 yaş arasında, %36’sının 36 ile 45 yaş arasında, %26’sının ise 46 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların %11,30’u ilköğretim mezunu, %36’sı lise mezunu, %44’ü üniversite mezunu, %7,30’u yüksek lisans mezunudur, %1,30’u ise doktora eğitimini tamamlamıştır. Katılımcıların %66’sı hayatının büyük bölümünü kentsel alanda, %34’ü ise kırsal alanda geçirmiştir. Katılımcıların %46,70’inin anne ya da babasının kendi işine sahip olduğu, %53,30’unun ise kendi işine sahip olmadığı görülmektedir. Katılımcıların %16’sı baskı altında, %27,30’u serbest olarak, %27,30’u kontrollü bir şekilde, %29,30’u ise güvene dayalı bir serbestlik ile yetiştirilmiştir. Katılımcıların anne ve babalarının eğitim durumları da incelenmiştir. Buna göre katılımcıların annelerinin %30,70’inin, babalarının %8’inin okur-yazar olmadığı görülmüştür. Yine katılımcıların annelerinin %44,70’inin, babalarının %42’sinin ilköğretim mezunu olduğu; annelerinin %20’sinin, babalarının %33,30’unun lise mezunu olduğu; annelerinin %2’sinin, babalarının %4’ünün ön lisans mezunu olduğu; annelerinin %2,70’inin üniversite, babalarının %12’sinin üniversite mezunu olduğu görülmüştür. Ek olarak katılımcıların anneleri arasında yüksek lisans eğitimi alan bulunmadığı, babalarının ise yalnızca %0,70’inin yüksek lisans eğitimi aldığı belirlenmiştir.

3.2.4. Puan Skalası

Katılımcılar kendilerine yöneltilen başarıma ihtiyacını, risk alma eğilimini ve girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik ifadelerle “Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum” yanıtlarından kendilerine en yakın olanı seçerek yanıt verdikleri görülmüştür. Verdikleri yanıtlara ait puan skalası ise Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Ölçeklere Ait Puan Skalası

Yanıtlar	Puan Skalası
Kesinlikle Katılmıyorum	1,00- 1,80
Katılmıyorum	1,81- 2,60
Kararsızım	2,61- 3,40
Katılıyorum	3,41- 4,20
Kesinlikle Katılıyorum	4,21- 5,00

Kaynak: Tatlıdil, 2002: 100

3.2.5 Güvenilirlik Skalası

Güvenilirlik skalasına ait bulgular Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Güvenilirlik Skalası

Cronbach’s Alpha	Güvenilirlik
0 ile 0,40 arası	Güvenilir Değil
0,40 ile 0,60 arası	Düşük Güvenilirlik
0,60 ile 0,80 arası	Oldukça Güvenilir
0,80 ile 1,00 arası	Yüksek Derecede Güvenilir

Kaynak: Ergün ve Usluel, 2015:20-33

Tablo 18’de görüldüğü üzere,Cronbach’s alfa değeri 0 ile 0,40 arasında ise ölçek güvenilir değil, 0,40 ile 0,60 arasında ise ölçek düşük güvenilirlikte, 0,60 ile 0,80 arasında ise ölçek oldukça güvenilir, 0,80 ile 1,00 arasında ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

3.2.6 Başarıma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Güvenilirlik Analizi

Katılımcıların başarıma ihtiyacını belirlemeye yönelik bilgilere, vermiş oldukları yanıtlara ait güvenilirlik analizine ait bulgular Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Güvenilirlik Analizi

Öge İstatistikleri

Öğeler	\bar{x}	s
1.Kimse beğenmese de ben doğru bildiğimi savunurum.	3,71	1,41
2.Başarısız olduğum bir konuda tekrar tekrar deneme yapmaktan korkmam.	3,86	1,11
3.Yapmaya karar verdiğim bir işin mutlaka gerçekleşeceğine inanırım.	3,13	1,28
4.Kendi şansımı kendim yaratırım.	3,61	1,52
5.Büyük sorunlarla karşılaştığımda tek başıma üstesinden geleceğime inanırım.	3,95	0,99
6.Başarısızlığa uğrama düşüncesi bende sıkıntı ve endişe yaratmaz.	2,89	1,29

Tablo 19’da görüldüğü üzere, '1.Kimse beğenmese de ben doğru bildiğimi savunurum' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std. sapma değeri $3,71 \pm 1,41$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

2.'Başarısız olduğum bir konuda tekrar tekrar deneme yapmaktan korkmam' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $3,86 \pm 1,11$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

3.'Yapmaya karar verdiğim bir işin mutlaka gerçekleşeceğine inanırım' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $3,13 \pm 1,28$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Kararsızım” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

4.'Kendi şansımı kendim yaratırım' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $3,61 \pm 1,52$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

5.'Büyük sorunlarla karşılaştığımda tek başıma üstesinden geleceğime inanırım' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $3,95 \pm 0,99$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın "Katılıyorum" görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

6.'Başarısızlığa uğrama düşüncesi bende sıkıntı ve endişe yaratmaz' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $2,89 \pm 1,29$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın "Kararsızım" görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

3.2.6.1 Güvenilirlik İstatistikleri

Tablo 20: Güvenilirlik İstatistikleri Gösteren Tablo

Cronbach's Alfa	n
0,717	6

6 öge ile yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach'salfa değeri 0,717 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu Cronbach's alfa değerine baktığımızda ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu söyleyebiliriz.

3.3.6.2 Ölçek İstatistikleri

Tablo 21: Ölçek İstatistiklerini Gösteren Tablo

Ortalama	Varyans	Std. Sapma	n
21,160	24,323	4,932	6

6 değişkenin ortalama \pm std.sapma değeri $21,160 \pm 4,932$, varyansı ise 24,323 olarak hesaplanmıştır.

3.2.7 Risk Alma Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Güvenilirlik Analizi

Katılımcıların risk eğilimini belirlemeye yönelik bilgiler vermiş oldukları yanıtlara ait güvenilirlik analizine ait bulgular Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. Katılımcıların Risk Alma Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Güvenilirlik Analizi

Öge İstatistikleri

Öğeler	\bar{x}	s
1.Yeni yemekler, yeni yerler ve yeni tecrübeler peşinde koşarım.	3,62	1,38
2.Korkunca, korkunun üstüne giderim.	3,70	1,10
3.Hiç tanımadığım birine gidip sohbete başlayabilirim.	3,34	1,39
4.Bir şey daha önce başkası/başkaları denememişse ben de denemem.	2,53	1,44
5.Son 6 ay içinde sahip olduklarımı kaybetmeme neden olabilecek bazı riskler aldım.	3,19	1,33
6.Kasıtlı olarak hiç bilmediğim bir yola sapabilirim.	2,85	1,30

Tablo 22’de görüldüğü üzere, 1.’Yeni yemekler, yeni yerler ve yeni tecrübeler peşinde koşarım’ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std. sapma değeri 3,62 \pm 1,38 olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

2.’Korkunca, korkunun üstüne giderim’ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri 3,70 \pm 1,10 olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

3.’Hiç tanımadığım birine gidip sohbete başlayabilirim’ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri 3,34 \pm 1,39 olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Kararsızım” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

4.’Bir şey daha önce başkası/başkaları denememişse ben de denemem’ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri 2,53 \pm 1,44 olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılmıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

5.’Son 6 ay içinde sahip olduklarımı kaybetmeme neden olabilecek bazı riskler aldım’ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri 3,19 \pm

1,33 olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Kararsızım” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

6.’Kasıtlı olarak hiç bilmediğim bir yola sapabilirim 'ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $2,85 \pm 1,30$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Kararsızım” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

3.2.7.1 Güvenilirlik İstatistikleri

Tablo 23: Güvenilirlik İstatistikleri Tablosu

Cronbach's Alfa	n
0,230	6

6 öge ile yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach'salfa değeri 0,230 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu Cronbach's alfa değerine baktığımızda ölçeğin yeterince güvenilir olmadığını söyleyebiliriz.

3.2.7.2 Ölçek İstatistikleri

Tablo 24: Ölçek İstatistikleri Tablosu

Ortalama	Varyans	Std. Sapma	n
19,240	13,056	3,613	6

6 değişkenin ortalama \pm std.sapma değeri $19,240 \pm 3,613$, varyansı ise 13,056 olarak hesaplanmıştır.

3.2.8 Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Güvenilirlik

Analizi

Katılımcıların girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik bilgiler vermiş oldukları yanıtlara ait güvenilirlik analizine ait bulgular Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25. Katılımcıların Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Güvenilirlik Analizi

Öge İstatistikleri	\bar{X}	s
Öğeler		
1.Hayallerimi gerçeğe dönüştürmede bana katkıda bulunabilecek kişilerle	4,45	0,92

birlikte hareket etmenin/çalışmanın gerekliliğine inanırım.		
2.Değişim ve sürpriz gelişmelere karşı çabucak ve başarılı bir şekilde uyum sağlayabilen esnek bir kişiliğe sahibim.	3,84	1,11
3.Meydan okumalara (rekabete) ve problemlere çözüm bulmak için gereken beceriye sahibim.	3,79	1,02
4.İşimde bana yardımcı olabilecek her türlü yeni bilgiyi nerede ve kimse olursa olsun arar bulurum ve öğrenirim.	4,02	1,03
5.Yeni fırsatlar/fikirler yakalayıp, onlardan yenilikler oluşturmayı ve bir iş kurarak büyütmeyi severim.	3,73	1,14
6.Başarıyla motive olurum ve sürekli daha iyisini yapmak için çaba harcarım.	3,97	1,00
7.Çalıştığım ve birlikte olduğum kişilere vizyon, umut ve enerji aktaracak dinamik bir kişiyim.	4,03	1,22
8.Meydan okumalara (rekabete) ve problemlere çözüm bulma için gereken yaratıcılığasahibim.	3,65	1,10
9.Başarmak istediğini gerçekleştirmek için sıkı çalışan biriyim.	4,13	1,08
10.Bir iş kurmakla ve büyütmele ifade edilen riski başarıyla yönetirim.	3,13	1,12
11.Yeni fikirlerle nasıl daha iyi ve daha etkili olunabileceği ile ilgili olarak sık sık gündeme gelirim.	3,31	1,17
12.Ticari değere sahip olan iş fırsatlarını sürekli olarak görebilirim.	3,49	1,37

Tablo 25'te görüldüğü üzere, 1.'Hayallerimi gerçeğe dönüştürmede bana katkıda bulunabilecek kişilerle birlikte hareket etmenin/çalışmanın gerekliliğine inanırım' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $4,45 \pm 0,92$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın "Kesinlikle Katılıyorum" görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

2.'Değişim ve sürpriz gelişmelere karşı çabucak ve başarılı bir şekilde uyum sağlayabilen esnek bir kişiliğe sahibim' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $3,84 \pm 1,11$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın "Katılıyorum" görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

3.'Meydan okumalara (rekabete) ve problemlere çözüm bulmak için gereken beceriye sahibim' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $3,79 \pm 1,02$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın "Katılıyorum" görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

4.'İşimde bana yardımcı olabilecek her türlü yeni bilgiyi nerede ve kimse olursa olsun arar, bulurum ve öğrenirim' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $4,02 \pm 1,03$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

5.'Yeni fırsatlar/fikirler yakalayıp, onlardan yenilikler oluşturmayı ve bir iş kurarak büyütmeyi severim' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $3,73 \pm 1,14$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

6.'Başarıyla motive olurum ve sürekli daha iyisini yapmak için çaba harcarım' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $3,97 \pm 1,00$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

7.'Çalıştığım ve birlikte olduğum kişilere vizyon, umut ve enerji aktaracak dinamik bir kişiyim' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $4,03 \pm 1,22$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

8.'Meydan okumalara (rekabete) ve problemlere çözüm bulma için gereken yaratıcılığa sahibim' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $3,65 \pm 1,10$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

9.'Başarmak istediğini gerçekleştirmek için sıkı çalışan biriyim' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $4,13 \pm 1,08$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

10.'Bir iş kurmakla ve büyütmele ifade edilen riski başarıyla yönetirim' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $3,13 \pm 1,12$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Kararsızım” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

11.'Yeni fikirlerle nasıl daha iyi ve daha etkili olunabileceği ile ilgili olarak sık sık gündeme gelirim' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $3,31 \pm 1,17$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Kararsızım” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

12.'Ticari değere sahip olan iş fırsatlarını sürekli olarak görebilirim' ifadesine katılımcıların vermiş oldukları yanıtların ortalama \pm std.sapma değeri $3,49 \pm 1,37$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların genel olarak bu ifadeye verdikleri yanıtın “Katılıyorum” görüşüne yakın olduğu görülmüştür.

3.2.8.1 Güvenilirlik İstatistikleri

Tablo 26: Güvenilirlik İstatistikleri Tablosu

Cronbach's Alfa	n
0,808	12

12 öge ile yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach'salfa değeri 0,808 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu Cronbach's alfa değerine baktığımızda ölçeğin yüksek derecede güvenilir olmadığını söyleyebiliriz.

3.2.8.2 Ölçek İstatistikleri

Tablo 27: Ölçek İstatistikleri Tablosu

Ortalama	Varyans	Std. Sapma	n
45,540	57,270	7,658	12

12 değişkenin ortalama \pm std.sapma değeri $45,540 \pm 7,658$, varyansı ise 57,270 olarak hesaplanmıştır.

3.2.9 Faktör Analizi

Örneklem büyüklüğü açısından faktör analizi ve veri yapısının uygunluğunu test etmek için kullanılan bir yöntem ise Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi sonuçlarıdır. KMO değeri 0 ile 1 arasında değişir. Kısmi korelasyonlar sıfıra yaklaştıkça KMO değeri 1'e yaklaşır. KMO=0 olduğunda, her bir değişkenin diğer değişkenler tarafından hatasız olarak mükemmel bir biçimde kestirildiği anlaşılır. İyi bir faktörleşme elde edebilmek için

KMO'nun 0,80'in üzerinde olması istenir. Çoğu zaman KMO değerinin 0,60'ın üzerinde olması da yeterlidir.

İncelenen değişkenler arasında dikkate değer bir ilişki olmadığında, faktör analizinin amaçlarından olan bağımsızlaştırma, bir amaç olmayacak ve boyut indirgemekten de bir kazanç sağlanmayacaktır. Bu çerçevede, en azından bazı değişkenler arasındaki anlamlı korelasyonların varlığının istatistiksel açıdan tümel olarak ortaya konması gerekir. Bu amaçla Bartlett testinden yararlanılır. Bu testle korelasyon matrisinin 0'dan farklı bir matris olduğu test edilir.

Öz değer kavramına genel olarak bakıldığında, bu kavram, bir faktörle p kadar orijinal değişken arasındaki ilişki katsayılarının, diğer bir deyişle faktör yüklerinin kareleri toplamı olarak tanımlanabilir. Bir faktörün öz değeri, faktörle orijinal değişken arasındaki ilişkinin gücünü yansıtır. Öz değerler, faktörlerce açıklanan varyansı hesaplamada ve faktör sayısına karar vermede kullanılır. Öz değeri 1'in üzerinde olan faktörler "önemli faktörler" olarak dikkate alınırken, öz değeri 1'in altında olan faktörler "önemsiz faktörler" olarak nitelendirilir.

Faktör yük değerleri, maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır. Maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerlerinin yüksek olması beklenir. Bir faktörle yüksek düzeyde ilişki veren maddelerin oluşturduğu bir küme varsa bu bulgu, o maddelerin birlikte söz konusu yapıyı ölçtüğü anlamına gelir. Bir maddenin 0,30 düzeyinden faktör yükü, faktör tarafından açıklanan varyansın %9 olduğunu ($0,30^2 = 0,09$) gösterir. Genel olarak 0,60 ve üstündeki yük değeri yüksek, 0,3-0,59 arası yük değeri orta düzeyde büyüklük olarak tanımlanır.

Literatürde, bir maddenin faktör yük değeri için asgari büyüklüğün 0,30 olması yönünde genel bir görüş bulunmaktadır. Ancak bu büyüklüğün 0,40 olması gerektiğini savunan görüşlerde bulunmaktadır (Tatlıdil, 2002: 75-80).

3.2.10 Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Faktör Analizi

Katılımcıların başarma ihtiyacını belirlemeye yönelik bilgiler vermiş oldukları yanıtlara ait faktör analizine ait bulgular Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik ölçmede KMO ve Bartlett's Küresellik Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	0,791
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square 146,013 df 15 Sig. <0,001

Öncelikle uygulana KMO testi sonucunda veri yapımızın faktör analizi için uygun olduğu tespit edilmiştir (KMO = 0,791). Bartlett Küresellik Testi sonucunda ise değişkenlerimiz arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu, faktör analizi sonucunda anlamlı faktörleşmeler elde edilebileceği görülmüştür.

Tablo 29. Başarma İhtiyacına Yönelik Ölçeğin Toplam Varyans Açıklanma Oranı

Faktörler	Başlangıç Özdeğerleri			Dönüştürülmüş Sonuçlar		
	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Toplam Açıklanan Varyans (%)	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Toplam Açıklanan Varyans (%)
2	2,530	42,164	42,164	2,530	42,164	42,164
4	0,930	15,499	57,663			
1	0,731	12,181	69,844			
6	0,711	11,857	81,701			
5	0,571	9,521	91,222			
3	0,527	8,778	100,000			

Özdeğeri 1'den büyük 1 faktör bulunmaktadır. Başka bir deyişle yapımızda 1 tane önemli faktör bulunmaktadır ve uygulanan faktör analizi sonucunda ölçek 1 boyutta açıklanabilmektedir. 2."Başarısız olduğum bir konuda tekrar tekrar deneme yapmaktan korkmam" boyutu tek başına varyansın %42,164'ünü açıklayabilmektedir.

Tablo 30: Başarma İhtiyacına Yönelik Ölçmede Maddelerin Faktör Yük Değerleri

Faktörler	Yük
	Değerleri F1
1.Kimse beğenmese de ben doğru bildiğimi savunurum.	0,622
2.Başarısız olduğum bir konuda tekrar tekrar deneme yapmaktan korkmam.	0,745
3.Yapmaya karar verdiğim bir işin mutlaka gerçekleşeceğine inanırım.	0,573
4.Kendi şansımı kendim yaratırım.	0,718
5.Büyük sorunlarla karşılaştığımda tek başıma üstesinden geleceğime inanırım.	0,600
6.Başarısızlığa uğrama düşüncesi bende sıkıntı ve endişe yaratmaz.	0,619

Faktör analizi sonucunda tüm faktör yük değerlerinin 0,300'ün üzerinde olduğu ve tüm maddelerin kapsam geçerliliği ile örtüştüğü görülmüştür. Buna göre ölçek tek boyuttan ve 6 maddeden oluşmaktadır.

3.2.11 Risk Alma Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Faktör Analizi

Katılımcıların risk alma eğilimini belirlemeye yönelik bilgiler, vermiş oldukları yanıtlara göre yapılan faktör analizine ait bulgular Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31. Risk Alma Eğilimine Yönelik Ölçeğin KMO ve Bartlett's Küresellik Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0,684
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	95,593
	df	15
	Sig.	< 0,001

Öncelikle uygulana KMO testi sonucunda veri yapımızın faktör analizi için uygun olduğu tespit edilmiştir (KMO = 0,684). Bartlett Küresellik Testi Sonucunda ise değişkenlerimiz arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu, faktör analizi sonucunda anlamlı faktörleşmelerde edilebileceği görülmüştür.

Tablo 32: Risk Alma Eğilimine Yönelik Ölçeğin Toplam Varyans Açıklanma Oranı

Faktörler	Başlangıç Özdeğerleri	Dönüştürülmüş Sonuçlar
-----------	-----------------------	------------------------

	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Toplam Açıklanan Varyans (%)	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Toplam Açıklanan Varyans (%)
6	2,097	34,945	34,945	2,097	34,945	34,945
5	1,056	17,595	52,540	1,056	17,595	52,540
3	0,971	16,184	68,723			
2	0,690	11,498	80,221			
1	0,655	10,916	91,138			
4	0,532	8,862	100,000			

Özdeğeri 1’den büyük 2 faktör bulunmaktadır. Başka bir deyişle yapımızda 2 tane önemli faktör bulunmaktadır ve uygulanan faktör analizi sonucunda ölçek 2 boyutta açıklanabilmektedir. 6.”Kasıtlı olarak hiç bilmediğim bir yola sapabilirim” boyutu tek başına varyansın %34,945’ini, “5.Son 6 ay içinde sahip olduklarımı kaybetmeme neden olabilecek bazı riskler aldım” boyutu tek başına varyansın %17,595’ini açıklayabilmektedir. 2 boyut tarafından ise varyansın toplamda %52,540’ı açıklanabilmektedir.

Tablo 33: Risk Alma Eğilimine Yönelik Ölçek Maddelerin Faktör Yük Değerleri

Faktörler	Yük Değerleri	
	F1	F2
1.Yeni yemekler, yeni yerler ve yeni tecrübeler peşinde koşarım.	0,511	-
2.Korkunca, korkunun üstüne giderim.	0,599	-
3.Hiç tanımadığım birine gidip sohbe başlayabilirim.	0,670	-
4.Bir şey daha önce başkası/başkaları denememişse ben de denemem.	-	0,383
5.Son 6 ay içinde sahip olduklarımı kaybetmeme neden olabilecek bazı riskler aldım.	-	0,811
6.Kasıtlı olarak hiç bilmediğim bir yola sapabilirim.	0,713	-

Faktör analizi sonucunda tüm faktör yük değerlerinin 0,300’ün üzerinde olduğu ve tüm maddelerin kapsam geçerliliği ile örtüştüğü görülmüştür. Buna göre ölçek 2 boyuttan ve 6 maddeden oluşmaktadır.

3.2.12 Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Faktör Analizi

Katılımcıların girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik bilgiler, vermiş oldukları yanıtlara göre yapılan faktör analizine ait bulgular Tablo 34’te verilmiştir.

Tablo 34. Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik KMO ve Bartlett's Küresellik Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	0,825
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square 396,13 df 66 Sig. < 0,001

Öncelikle uygulana KMO testi sonucunda veri yapımızın faktör analizi için uygun olduğu tespit edilmiştir (KMO = 0,825). Bartlett Küresellik Testi sonucunda ise değişkenlerimiz arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu, faktör analizi sonucunda anlamlı faktörleşmelerde edilebileceği görülmüştür.

Tablo 35. Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Toplam Varyans Açıklanma Oranı

Faktörler	Başlangıç Özdeğerleri			Dönüştürülmüş Sonuçlar		
	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Toplam Açıklanan Varyans (%)	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Toplam Açıklanan Varyans (%)
4	3,914	32,621	32,621	3,914	32,621	32,621
9	1,213	10,107	42,728	1,213	10,107	42,728
5	1,045	8,708	51,436			
8	0,982	8,181	59,617			
11	0,915	7,627	67,244			
3	0,844	7,030	74,273			
7	0,672	5,603	79,876			
12	0,577	4,808	84,685			
2	0,526	4,385	89,070			
1	0,455	3,792	92,861			
10	0,429	3,578	96,440			
6	0,427	3,560	100,000			

Özdeğeri 1'den büyük 2 faktör bulunmaktadır. Başka bir deyişle yapımızda 2 tane önemli faktör bulunmaktadır ve uygulanan faktör analizi sonucunda ölçek 2 boyutta açıklanabilmektedir. 4. "İşimde bana yardımcı olabilecek her türlü yeni bilgiyi nerede ve kimse olursa olsun arar bulurum ve öğrenirim" boyutu tek başına varyansın %32,621'ini, 59. "Başarmak istediğini gerçekleştirmek için sıkı çalışan biriyim" boyutu tek başına

varyansın %10,107'sini açıklayabilmektedir. 2 boyut tarafından ise varyansın toplamda %42,728'i açıklanabilmektedir.

Tablo 36. Maddelerin Faktör Yük Değerleri

Faktörler	Yük Değerleri	
	F1	F2
1.Hayallerimi gerçeğe dönüştürmede bana katkıda bulunabilecek kişilerle birlikte hareket etmenin/çalışmanın gerekliliğine inanırım.	0,501	-
2.Değişim ve sürpriz gelişmelere karşı çabucak ve başarılı bir şekilde uyum sağlayabilen esnek bir kişiliğe sahibim.	0,573	-
3.Meydan okumalara (rekabete) ve problemlere çözüm bulmak için gereken beceriye sahibim.	0,598	-
4.İşimde bana yardımcı olabilecek her türlü yeni bilgiyi nerede ve kimse olursa olsun arar bulurum ve öğrenirim.	0,661	-
5.Yeni fırsatlar/fikirler yakalayıp, onlardan yenilikler oluşturmayı ve bir iş kurarak büyütmeyi severim.	0,659	-
6.Başarıyla motive olurum ve sürekli daha iyisini yapmak için çaba harcarım.	0,483	-
7.Çalıştığım ve birlikte olduğum kişilere vizyon, umut ve enerji aktaracak dinamik bir kişiyim.	0,594	-
8.Meydan okumalara (rekabete) ve problemlere çözüm bulma için gereken yaratıcılığasahibim.	0,622	-
9.Başarmak istediğini gerçekleştirmek için sıkı çalışan biriyim.	-	0,567
10.Bir iş kurmakla ve büyütmele ifade edilen riski başarıyla yönetirim.	0,500	-
11.Yeni fikirlerle nasıl daha iyi ve daha etkili olunabileceği ile ilgili olarak sık sık gündeme gelirim.	0,602	-
12.Ticari değere sahip olan iş fırsatlarını sürekli olarak görebilirim.	0,577	-

Faktör analizi sonucunda tüm faktör yük değerlerinin 0,300'ün üzerinde olduğu ve tüm maddelerin kapsam geçerliliği ile örtüştüğü görülmüştür. Buna göre ölçek 2 boyuttan ve 12 maddeden oluşmaktadır.

3.2.13 Normallik Testi

Ölçeklere uygulanan Kolmogrov-Smirnov normallik testine ait bulgular Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37. Normallik Testi

Kolmogorov-Smirnov Testi			
Boyutlar	İstatistik Değeri	df	P Değeri
Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgiler	0,073	150	0,051
Katılımcıların Risk Alma Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bilgiler	0,087	150	0,008
Katılımcıların Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgiler	0,111	150	0,000

Katılımcıların başarıma ihtiyacı puanı ile normal dağılım arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur, yani normal dağılım özelliği göstermektedir ($p=0,051>0,05$).

Katılımcıların risk alma eğilimi puanı ile normal dağılım arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır, yani normal dağılım özelliği göstermemektedir ($p=0,008<0,05$).

Katılımcıların girişimcilik potansiyeli puanı ile normal dağılım arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır, yani normal dağılım özelliği göstermemektedir ($p<0,001<0,05$).

3.2.14 Başarma İhtiyacı Puanının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların başarıma ihtiyacını belirlemeye yönelik bilgilere ait puanın katılımcıların yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına ait bulgular Tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	f, \bar{X} ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Başarma İhtiyacını Belirleme Puanı	25 yaş ve altı	27	3,28	0,85	G.Arası	4,131	3	1,37	2,032	0,122
	26-35	30	3,37	0,95	G.İçi	98,96	146	0,68		
	36-45	54	3,70	0,72	Toplam	10377	149			
	46 yaş ve üzeri	39	3,59	0,84						

Katılımcıların, başarıma ihtiyaçlarında yaş durumları arasında farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak Anova Testi yapıldı. Analiz sonucunda elde edilen değer $p=,112>,05$ olmasından dolayı katılımcıların başarıma ihtiyaçlarında yaş açısından anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.2.15 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların risk alma eğilimini ve girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik bilgilere ait puanların katılımcıların yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39. Katılımcıların Risk Alma Eğilimini ve Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilerine Ait Puanların Yaş Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	x^2	sd	P
Risk Alma Eğilimi Puanı	Yaş	25 yaş ve altı	27	60,24	4,464	3	0,216
		26-35	30	78,52			
		36-45	54	81,27			
		46 yaş ve üzeri	39	75,76			
Girişimcilik Potansiyeli Puanı	Yaş	25 yaş ve altı	27	73,28	1,388	3	0,708
		26-35	30	72,07			
		36-45	54	73,47			
		46 yaş ve üzeri	39	82,49			

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, katılımcıların risk alma eğilimi ile yaş değişkenine ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=4,464$; $p>0,05$).

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, katılımcıların girişimcilik potansiyeli ile yaş değişkenine ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=1,388$; $p>0,05$).

3.2.16 Başarıma İhtiyacı Puanının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların başarıma ihtiyacını belirlemeye yönelik bilgilere ait puanın katılımcıların eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına ait bulgular Tablo 40’te verilmiştir.

Tablo 40. Katılımcıların Başarım İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f, \bar{X} ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Başarım İhtiyacını Belirleme Puanı	İlköğretim	17	3,62	0,94	G.Arası G.İçi Toplam	0,49	4	0,122	0,173	0,952
	Lise	54	3,52	0,74						
	Üniversite	66	3,49	0,88						
	Yüksek Lisans	11	3,68	0,94						
	Doktora	2	3,58	0,59						

Katılımcıların, başarım ihtiyaçlarında eğitim durumları arasında farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak Anova Testi yapıldı. Analiz sonucunda elde edilen değer $p = ,952 > ,05$ olmasından dolayı katılımcıların başarım ihtiyaçlarında eğitim durumları açısından anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.2.17 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının Eğitim Durumlarına Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların risk alma eğilimini ve girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik bilgilere ait puanların katılımcıların eğitim durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 41’de verilmiştir.

Tablo 41. Katılımcıların Risk Alma Eğilimini ve Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilerine Ait Puanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	x^2	sd	P
Risk Alma Eğilimi Puanı	Eğitim Durumu	İlköğretim	17	76,44	4,970	4	0,290
		Lise	54	67,08			
		Üniversite	66	78,31			
		Yüksek Lisans	11	94,41			
		Doktora	2	98,00			
Girişimcilik Potansiyeli Puanı	Eğitim Durumu	İlköğretim	17	65,18	3,022	4	0,554
		Lise	54	72,57			
		Üniversite	66	77,87			
		Yüksek Lisans	11	86,14			
		Doktora	2	105,50			

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, katılımcıların risk alma eğilimi ile eğitim durumu değişkenine ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=4,970$; $p>0,05$).

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, katılımcıların girişimcilik potansiyeli ile eğitim durumu değişkenine ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=3,022$; $p>0,05$).

3.2.18 Başarma İhtiyacı Puanının Yaşam Alanı Değişkenine Göre

Karşılaştırılması

Katılımcıların başarma ihtiyacını belirlemeye yönelik bilgilere ait puanın, katılımcıların hayatlarının büyük bölümünü geçirdikleri yaşam alanlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Bağımsız Grup t Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 42’de verilmiştir.

Tablo 42. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının Yaşam Alanı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığın Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Değişken	Faktör	N	\bar{x}	Ss	$Sh_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	p	
Başarma İhtiyacını Belirleme Puanı	Yaşam Alanı	Kentsel Alan	99	3,579	0,803	0,081	0,985	0,236
		Kırsal Alan	51	3,437	0,886	0,124		

Tablo 42’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların başarma ihtiyacını belirlemeye yönelik faktörlere ait puanın, katılımcıların hayatlarının büyük bir bölümünü geçirmiş olduğu yaşam alanına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($t=0,985$; $p>0,05$).

3.2.19 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının Yaşam Alanı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların risk alma eğilimini ve girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik bilgilere ait puanların katılımcıların hayatlarının büyük bölümünü geçirdikleri yaşam alanlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney-U Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 43'te verilmiştir.

Tablo 43. Katılımcıların Risk Alma Eğilimini ve Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilerine Ait Puanların Yaşam Alanı Değişkenine Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Boyut	Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	Mann Whitney-U	P
Risk Alma Eğilimi Puanı	Yaşam Alanı	Kentsel Alan	99	81,49	1931,5	0,018
		Kırsal Alan	51	63,87		
Girişimcilik Potansiyeli Puanı	Yaşam Alanı	Kentsel Alan	99	79,12	2166,5	0,155
		Kırsal Alan	51	68,48		

Mann Whitney U Testi sonucunda, katılımcıların risk alma eğilimini belirlemeye yönelik puanı ile katılımcıların hayatlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri yaşam alanına ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p < 0,05$).

Mann Whitney U Testi sonucunda, girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik puanı ile katılımcıların hayatlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri yaşam alanına ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p > 0,05$).

3.2.20 Başarma İhtiyacı Puanının "Anne ya da babanız kendi işine sahip mi?" Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların başarma ihtiyacını belirlemeye yönelik yaşam alanı değişikliklerine göre Bağımsız Grup t Testi sonuçları

Tablo 44. Katılımcıların Başarım İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının "Anne ya da babanız kendi işine sahip mi?" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Değişken Faktör	N	\bar{x}	Ss	$Sh_{\bar{x}}$	t Testi	
					t	p
Başarım İhtiyacını Kendi Belirleme İşİ Puanı	70	3,591	0,829	0,099	0,817	0,415
Evet	80	3,479	0,836	0,093		
Hayır						

Tablo 44'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların başarım ihtiyacını belirlemeye yönelik faktörlere ait puanın, katılımcıların anne ya da babalarının kendi işine sahip olması durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($t=0,817$; $p>0,05$).

3.2.21 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının "Anne ya da babanız kendi işine sahip mi?" Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların risk alma eğilimini ve girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik bilgilere ait puanların katılımcıların anne ya da babalarının kendi işine sahip olup olmamasına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney-U Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 45'te verilmiştir.

Tablo 45. Katılımcıların Risk Alma Eğilimini ve Girişimcilik Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bilgilerine Ait Puanların "Anne ya da babanız kendi işine sahip mi?" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Boyut	Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	Mann Whitney-U	P
Risk Alma Eğilimi Puanı	Kendi İşİ	Evet	70	77,07	2690	0,677
		Hayır	80	74,12		
Girişimcilik Potansiyeli Puanı	Kendi İşİ	Evet	70	77,21	2680	0,651
		Hayır	80	74,00		

Mann Whitney U Testi sonucunda, katılımcıların risk alma eğilimini belirlemeye yönelik puanı ile katılımcıların anne ya da babalarının kendi işine sahip olması durumuna ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Mann Whitney U Testi sonucunda, girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik puanı ile katılımcıların anne ya da babalarının kendi işine sahip olması durumuna ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

3.2.22 Başarma İhtiyacı Puanının "Aile bireylerinin toplam sayısı" Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların başarma ihtiyacını belirlemeye yönelik bilgilere ait puanın katılımcıların aile bireylerinin toplam sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına ait bulgular Tablo 46'da verilmiştir.

Tablo 46. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının "Aile bireylerinin toplam sayısı" Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	f, \bar{x} ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları						
	Grupta Kişi sayısı	N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P	
Başarma İhtiyacını Belirleme Puanı	1 Kişi	4	3,46	0,64	G.Arası	1,166	4	0,292	0,415	0,798	
	2 Kişi	13	3,28	0,88							
	3 Kişi	25	3,65	0,63							G.İçi
	4 Kişi	26	3,53	0,93							Toplam
	5 Kişi										
	ve üzeri	82	3,54	0,86							

Katılımcıların, başarma ihtiyaçlarında aile bireylerinin toplam sayısı arasında farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak Anova Testi yapıldı. Analiz sonucunda elde edilen değer $p = 0,798 > 0,05$ olduğundan dolayı katılımcıların başarma ihtiyaçlarında aile bireylerinin toplam sayısı açısından anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.2.23 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının "Aile bireylerinin toplam sayısı" Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların risk alma eğilimini ve girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik bilgilere ait puanların katılımcıların aile bireylerinin toplam sayısına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 47’de verilmiştir.

Tablo 47.Katılımcıların Ailedeki Toplam Birey Sayısına Göre Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyellerine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Puan	Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	P
Risk Alma Eğilimi Puanı	Aile bireylerinin toplam sayısı	1 Kişi	4	98,25	1,340	4	0,854
		2 Kişi	13	70,00			
		3 Kişi	25	76,42			
		4 Kişi	26	74,60			
		5 Kişi ve üzeri	82	75,27			
Girişimcilik Potansiyeli Puanı	Aile bireylerinin toplam sayısı	1 Kişi	4	67,75	0,783	4	0,941
		2 Kişi	13	83,42			
		3 Kişi	25	75,98			
		4 Kişi	26	71,54			
		5 Kişi ve üzeri	82	75,73			

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, katılımcıların risk alma eğilimi ile aile bireylerinin toplam sayısına ait ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p=0,854>0,05$).

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, katılımcıların girişimcilik potansiyeli ile aile bireylerinin toplam sayısına ait sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p=0,941>0,05$).

3.2.24 Başarma İhtiyacı Puanının "Yetiştirilme tarzınız" Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların başarma ihtiyacını belirlemeye yönelik bilgilere ait puanın katılımcıların yetiştirilme tarzlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına ait bulgular Tablo 48’de verilmiştir.

Tablo 48. Katılımcıların Başarım İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının "Yetiştirilme Tarzınız" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f, \bar{X} ve ss Değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
Puan	Grup	N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Başarım İhtiyacını Belirleme Puanı	Baskıcı	24	3,06	0,87	G.Arası	7,322	3	2,441	3,722	0,013
	Serbest	41	3,66	0,77	G.İçi	95,755	146	0,656		
	Kontrollü	41	3,50	0,84	Toplam	103,077	149			
	Güvene Dayalı Serbest	44	3,69	0,78						

Katılımcıların, başarım ihtiyaçlarında yetiştirilme tarzı arasında farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak Anova Testi yapıldı. Analiz sonucunda elde edilen değer $p=0,013>0,05$ olmasından dolayı katılımcıların başarım ihtiyaçlarında yetiştirilme tarzı açısından anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.2.25 Başarım İhtiyacı Puanının "Yetiştirilme Tarzınız" Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Başarım İhtiyacı puanının katılımcıların yetiştirilme tarzlarına göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan LSD Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 49'da verilmiştir.

Tablo 49. Başarım İhtiyacı Puanının "Yetiştirilme Tarzınız" Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
Başarım İhtiyacını Belirleme Puanı	Baskıcı	Serbest	-0,607	0,208	0,004
		Kontrollü	-0,449	0,208	0,033
		Güvene Dayalı Serbest	-0,638	0,206	0,002
	Serbest	Baskıcı	0,607	0,208	0,004
		Kontrollü	0,159	0,179	0,377
		Güvene Dayalı Serbest	-0,031	0,176	0,862
	Kontrollü	Baskıcı	0,449	0,208	0,033
		Serbest	-0,159	0,179	0,377

	Güvene Dayalı Serbest	-0,189	0,176	0,284
Güvene	Baskıcı	0,638	0,206	0,002
Dayalı	Serbest	0,031	0,176	0,862
Serbest	Kontrollü	0,189	0,176	0,284

Başarma İhtiyacı puanının katılımcıların yetiştirilme tarzlarına göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın, baskı altında yetiştirilen katılımcılar ile serbest olarak yetiştirilen katılımcılar arasında; baskı altında yetiştirilen katılımcılar ile kontrollü olarak yetiştirilen katılımcılar arasında; baskı altında yetiştirilen katılımcılar ile güvene dayalı ve serbest olarak yetiştirilen katılımcılar arasında olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

3.2.26 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının "Yetiştirilme Tarzınız" Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların risk alma eğilimini ve girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik bilgilere ait puanların katılımcıların yetiştirilme tarzlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 50'de verilmiştir.

Tablo 50. Katılımcıların Yetiştirilme Tarzına Göre Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyellerine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Puan	Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	P
Risk Alma Eğilimi Puanı	Yetiştirilme Tarzınız	Baskıcı	24	64,81	6,343	3	0,096
		Serbest	41	82,27			
		Kontrollü	41	65,68			
		Güvene Dayalı Serbest	44	84,17			
Girişimcilik Potansiyeli Puanı	Yetiştirilme Tarzınız	Baskıcı	24	63,21	6,928	3	0,074
		Serbest	41	83,99			
		Kontrollü	41	65,87			
		Güvene Dayalı Serbest	44	83,27			

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, katılımcıların risk alma eğilimi ile katılımcıların yetiştirilme tarzlarına ait ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=6,343$; $p>0,05$).

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, katılımcıların risk alma eğilimi ile katılımcıların yetiştirilme tarzlarına ait ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=6,928$; $p>0,05$).

3.2.27. Başarma İhtiyacı Puanının "Annenizin Eğitim Düzeyi" Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların başarma ihtiyacını belirlemeye yönelik bilgilere ait puanın katılımcıların annelerinin eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına ait bulgular Tablo 51’de verilmiştir.

Tablo 51. Katılımcıların Başarma İhtiyacını Belirlemeye Yönelik Bilgilere Ait Puanının "Annenizin eğitim düzeyi" Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	f, \bar{x} ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları							
		N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P		
Başarma İhtiyacını Belirleme Puanı	Okur-yazar değil	46	3,58	0,87	G.Arası	6,324	4	1,581	2,369	0,055		
	İlköğretim	67	3,44	0,82							G.İçi	
	Lise	30	3,54	0,74								Toplam
	Ön Lisans	3	3,11	0,51								
	Üniversite	4	4,67	0,68								

Katılımcıların, başarma ihtiyaçlarında eğitim düzeyi arasında farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak Anova Testi yapıldı. Analiz sonucunda elde edilen değer $p=,055>0,05$ olmasından dolayı katılımcıların başarma ihtiyaçlarında eğitim düzeyi açısından anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.2.28 Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Puanlarının "Annenizin Eğitim Düzeyi" Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların risk alma eğilimini ve girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik bilgilere ait puanların katılımcıların annelerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşıp

farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 52’de verilmiştir.

Tablo 52.Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyellerine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Puan	Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	χ^2	sd	P
Risk Alma Eğilimi Puanı	Anne Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	46	80,14	4,139	5	0,387
		İlköğretim	67	68,56			
		Lise	30	84,32			
		Ön Lisans	3	58,67			
		Üniversite	4	84,88			
Girişimcilik Potansiyeli Puanı	Anne Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	46	79,43	1,852	5	0,763
		İlköğretim	67	72,90			
		Lise	30	71,52			
		Ön Lisans	3	89,67			
		Üniversite	4	93,12			

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, katılımcıların risk alma eğilimi ile katılımcıların annelerinin eğitim düzeylerine ait sıralamalar, ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=4,139$; $p>0,05$).

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, katılımcıların risk alma eğilimi ile katılımcıların annelerinin eğitim düzeylerine ait sıralamalar, ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=1,852$; $p>0,05$).

3.2.29 Başarma İhtiyacı Puanının "Babanızın Eğitim Düzeyi" Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların başarıma ihtiyacını belirlemeye yönelik bilgilere ait puanın katılımcıların babalarının eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Kruskall Wallis-H Testi sonuçlarına ait bulgular Tablo 53’te verilmiştir.

Tablo 53. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyellerine Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Puan	Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	x^2	sd	P
Risk Alma Eğilimi Puanı	Baba Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	12	76,29	2,520	5	0,773
		İlköğretim	63	77,32			
		Lise	50	78,24			
		Ön Lisans	6	78,25			
		Üniversite	18	61,19			
		Lisans Üstü	1	55,50			
Girişimcilik Potansiyeli Puanı	Baba Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	12	84,21	2,118	5	0,833
		İlköğretim	63	75,55			
		Lise	50	77,49			
		Ön Lisans	6	78,50			
		Üniversite	18	62,97			
		Lisans Üstü	1	76,00			

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, katılımcıların risk alma eğilimi ile katılımcıların babalarının eğitim düzeylerine ait ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=2,520$; $p>0,05$).

Kruskall Wallis-H Testi sonucunda, katılımcıların girişimcilik potansiyeli ile katılımcıların babalarının eğitim düzeylerine ait ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=2,118$; $p>0,05$).

3.2.30 Korelasyon Katsayısı ve Yönü

Korelasyon katsayısı ve yönüne ait bilgiler Tablo 54’te verilmiştir.

Tablo 54. Korelasyon Katsayısı ve Yönü

Kuvvetli (-)	Orta (-)	Zayıf (-)	Zayıf (+)	Orta (+)	Kuvvetli (+)
$-1 \leq r < -0,9$	$-0,9 \leq r < -0,5$	$-0,5 \leq r < 0$	$0 \leq r < 0,5$	$0,5 \leq r < 0,9$	$0,9 \leq r < 1$

Korelasyon katsayısı, değişkenlerin yönü, etkileşimlerin nasıl olduğu hakkında bilgi verir. Değişkenlerin birbiri arasında etkileşim var mı, varsa etkileşimin çok fazla mı yani kuvvetli mi olduğu ve gözlem gruplarından birinin gözlem değerleri artarken diğeri azalıyor mu yoksa aynı yönde mi ilerliyor olduğu gözlenebilir.

Korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değişen değerler alır. Katsayı, etkileşimin olmadığı durumda 0, tam ve kuvvetli bir etkileşim varsa 1, ters yönlü ve tam bir etkileşim varsa -1 değerini alır. Korelasyon katsayısı genellikle r harfiyle gösterilir. Buna göre; korelasyon katsayısını $-1 \leq r \leq +1$ eşitsizliğiyle gösterebiliriz.

3.2.31 Ölçekler Arasındaki İlişki

Katılımcıların başarıma ihtiyacını, risk alma eğilimini ve girişimcilik potansiyelini belirlemeye yönelik bilgiler arasındaki ilişkiler Spearman Korelasyon Analizi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 55'te verilmiştir.

Tablo 55. Başarı İhtiyacı, Risk Alma Eğilimi ve Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Spearman'srho-Korelasyon Analizi

		a	b	c	
Spearman'srho	a- Başarıma İhtiyacı	r	1	0,568	
		p		<0,001	
		n		150	
	b- Risk Alma Eğilimi	r		1	
		p		<0,001	
		n		150	
	c- Girişimcilik Potansiyeli	r			1
		p			
		n			

Risk alma eğilimi ile girişimcilik potansiyeli arasında yapılan Spearman'srho sonuçlarına göre ($r=0,55$, $p=0,001 < 0,05$) iki değişken arasından orta kuvvette ve anlamlı bir ilişki vardır.

Başarıma ihtiyacı ile risk alma eğilimi ve girişimcilik potansiyeli arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan Spearman'srho- Korelasyon Analizi sonuçlarına göre ($r=0,571$, $p=0,001 < 0,05$) orta kuvvette pozitif yönlü bir ilişki vardır. H2 kabul edilir.

Katılımcıların başarıma ihtiyaçları ile risk alma eğilimleri arasındaki ilişkiler için yapılan Spearman analizine göre ölçekler arasında pozitif yönlü ve orta kuvvette, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,568$; $p < 0,05$).

Katılımcıların başarıma ihtiyaçları ile girişimcilik potansiyelleri arasındaki ilişkiler için yapılan Spearman analizine göre ölçekler arasında pozitif yönlü ve orta kuvvette, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,571$; $p<0,05$).

Katılımcıların risk alma eğilimleri ile girişimcilik potansiyelleri arasındaki ilişkiler için yapılan Spearman analizine göre ölçekler arasında pozitif yönlü ve orta kuvvette, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,550$; $p<0,05$).

Çalışmaya yönelik anketler yüzyüze anket yöntemi ile Şanlıurfa merkez ilçelerinde(Karaköprü, Haliliye ve Eyyübiye) 150 kişiye uygulanmıştır. Katılımcıların demografik bilgilerine ait 8 soru sorulmuştur, bu sorular ile katılımcıların yaşları, eğitim durumları, yaşam alanları, anne ve babalarının iş durumları, aile bireylerinin toplam sayısı, yetiştirilme tarzları, anne ve babalarının eğitim düzeylerine ait bilgiler toplanmıştır. İkinci kısımda katılımcıların başarıma ihtiyaçlarını belirlemek amacı ile 6 soru, üçüncü kısımda risk alma eğilimlerini belirlemek amacı ile 6 soru, son kısımda ise girişimcilik potansiyellerini belirlemek amacı ile 12 soru sorulmuştur. Karşılaştırmalı analizlere geçmeden önce gerçekleştirilen güvenilirlik analizleri ile katılımcıların başarıma ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla hazırlanan ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu, risk alma eğilimlerini belirlemek amacıyla hazırlanan ölçeğin yeterince güvenilir olmadığını, girişimcilik potansiyellerini belirlemek amacıyla hazırlanan ölçeğin ise yüksek derecede güvenilir olduğunu söyleyebiliriz. Faktör analizleri sonucunda ölçeklerde anlamlı faktörleşmeler gerçekleştiği görülmektedir. Karşılaştırmalı analizlere geçerken ölçek puanlarının normallik varsayımları test edilmiştir ve katılımcıların başarıma ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik bilgilere ait puanların normal dağıldığı, risk alma eğilimlerini ve girişimcilik potansiyellerini belirlemeye yönelik bilgilere ait puanların ise normal dağılmadığı görülmüştür.

Gerçekleştirilen karşılaştırmalı analizler sonucunda, katılımcıların başarıma ihtiyaçlarının yaşlarına, eğitim durumlarına, hayatlarının çoğunluğunu geçirdikleri yaşam alanlarına, anne ya da babalarının kendi işlerine sahip olmalarına, aile bireylerinin toplam sayılarına, annelerinin eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak bir farklılık gözlenmediği görülmektedir. Ancak katılımcıların başarıma ihtiyaçlarının yetiştirilme tarzlarına göre farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre katılımcı eğer baskıcı bir ailede yetiştirilmiş ise serbest

ve güvene dayalı serbest bir aile yetiştirilen katılımcıya göre daha fazla başarıma ihtiyacı içerisinde; ancak baskıcı bir ailede yetiştirilen katılımcı kontrollü bir ailede yetiştirilen katılımcıya göre daha az başarıma ihtiyacı içerisinde. Bireyler öz saygısının tatmini, öz güven, değer, güç, yetenek ve yeterlilik, dünya için yararlı ve gerekli olma duygusuna yol açmaktadır (Maslow, 1970: 45). Bu durumu katılımcıların yetiştirilirken eksikliğini hissettiği duygularını tatmin etmek ve önemli birisi olmak için daha çok çalışması şeklinde açıklayabiliriz.

Katılımcıların risk alma eğilimlerinin yaşlarına, eğitim durumlarına, anne ya da babalarının kendi işlerine sahip olmalarına, aile bireylerinin toplam sayılarına, yetiştirilme tarzları anne ve babalarının eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak bir farklılık gözlenmediği görülmektedir. Ancak katılımcıların risk alma eğilimlerinin hayatlarının çoğunluğunu geçirdikleri yaşam alanlarına göre farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre hayatlarının çoğunluğunu kentsel alanda geçiren katılımcıların, hayatlarının çoğunluğunu kırsal alanda geçiren katılımcılara oranlara daha fazla risk alma eğiliminde oldukları görülmüştür. Bu durumda kırsal alanda daha fazla yaşayan katılımcıların belirsizlikten kaçındığını ve belirsizliğe tolerans düzeyinin düşük olduğunu söyleyebiliriz. Genel olarak girişimcilerin belirsizliğe toleransı ve risk eğilimi daha önce gerçekleştirilen çalışmalara göre (*Girişimcilerde Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişkisine Kültürel Yaklaşım-Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*) düşük bulunmuştur. Ancak kentsel alanda yetişen katılımcıların risk almaya daha uyumlu olduğunu söylemek mümkündür.

Katılımcıların girişimcilik potansiyellerinin yaşlarına, eğitim durumlarına, hayatlarının çoğunluğunu geçirdikleri yaşam alanlarına, anne ya da babalarının kendi işlerine sahip olmalarına, aile bireylerinin toplam sayısına, yetiştirilme tarzlarına, anne ve babalarının eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak bir farklılık gözlenmediği görülmektedir.

Literatür çalışmasına baktığımızda KOSGEB tarafından yapılan bir çalışma sonucunda GAP bölgesindeki kadın girişimciliğin. Kadın girişimci oranı üç alt bölgede de Türkiye ortalamasının (%22,2) belirgin olarak altında olduğu ortaya çıkmıştır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde her iki yılda da genç nüfusun katılımı Türkiye ortalamasının üstünde iken, 45-64

yaş aralığı Türkiye ortalamasının altında olduğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi, lisans ve yüksek lisans eğitime sahip girişimci oranının en düşük olduğu bölgedir (www.kosgeb.gov.tr, 14.04.2017).

Genel olarak Hs3, Hs4, Hs5 hipotezlerinin kabul edilmediğini, yani demografik değişkenlere göre yöneticilerin girişimcilik potansiyellerinin, risk alma eğilimlerinin ve başarıma ihtiyaçlarının farklılık göstermediğini, yani birbirleri ile oldukça benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz.

Çalışmada kullanılan 3 ölçeğin birbirleri ile ilişkileri incelenmiştir. Gerçekleştirilen korelasyon analizleri doğrultusunda H1 ve H2 hipotezlerinin kabul edildiği görülmektedir. Buna göre katılımcıların başarıma ihtiyaçları, risk alma eğilimleri ve girişimcilik potansiyelleri arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunduğu gözlenmiştir. Yani bir girişimci başarıma ihtiyacı içerisinde ise aynı zamanda risk alır ve girişimcilik faaliyetlerinde bulunur. Ya da bir girişimci girişimcilik faaliyetlerine başladığı esnada başarılı olabilmek adına gerekli tüm riskleri alır. Çalışmamızda da görüldüğü üzere bu üç olgu birbiri ile anlamlı ilişkiler içerisindedir ve doğru orantılıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Girişimcinin, girişimcilik faaliyetlerinde yeni bir iş, fikir, yenilik ve düşüncelerin ortaya çıkarılmasıyla girişimcilik bu faaliyetlerle bölge ve ülke kalkınmasına katkı yapacağını bu düşüncelerle girişimcilik sınırlandırılmamalıdır. Sürekli olarak gelişen ve küreselleşen dünyamızda girişimciliği etkileyen en önemli faktörler; sosyal çevre, ekonomik çevre, risk, eğitim durumu, kişisel ve davranışsal özellikler, birey ve toplum için önemi gibi etmenler girişimcinin faaliyetlerini etkiler. Bütün bunların sistematik bir şekilde işleyişi faaliyetlerin olumlu yönde seyir almasını etkiler.

Girişimci kendi çıkarları doğrultusunda en iyiyi sağlamak amacıyla ekonomik koşulları en etkin biçimde kullanıp riski göze alarak; belirsizliğe katlanarak, üretim ve hizmeti yönlendiren veya yöneten, yeni yöntem, tarzlar ve süreçleri geliştiren, yeni pazarlar araştıran ve oluşumunu sağlayan kişiler olarak tanımlanır. Girişimcinin bu tanımından yola çıkarak içinde bulunduğumuz küresel sürecin koşullarında bölgelerin gelişmesi ve bölgeler arası dengesizliğin azalması, ülkenin kalkınmasında ve gelişmesinde hızla değişen çağın şartlarına uyum sağlamayı sağlayan girişimciler önemli birer etken olarak kabul edilir.

Girişimcilik potansiyeline sahip bireylerin var olması, ülkenin kalkınmasında ve büyümesinde, büyüme hızının artmasında önemli rol oynamaktadır. Özellikle kendi bölgelerinin kalkınmasında ve gelişmesinde bölgenin sahip olduğu; sosyal, ekonomik, demografik yapı, siyasal, eğitim düzeyi, altyapı vb. etmenlerin risklerini alarak kendi bölgelerinin kalkınmasında büyük rol oynarlar. Kendi bölgelerinin ve diğer bölgeler arasındaki farklılıkların ortadan kalkmasında önemli bir dinamiktirler.

Ülkemizde bölgeler arası dengesizliklerin önemli bir sorun olması, girişimcilik ile kalkınma arasında önemli bir bağ oluşturmaktadır. Bölgelerin sahip olduğu potansiyeli ve kaynakları bakımından farklılıklar oluşturması bazı bölgelerin gelişim trendinin yakalaması ve bazı bölgelerin ise geride kalmasına neden olmaktadır. İşte burada girişimci devreye girerek geri kalmış bölgelerin tüm sektörleri içine alan, bölgenin sahip olduğu dinamikleri harekete geçirebilen, entegre, sürdürülebilir, bölge insanın ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilen bir bölgesel kalkınma çalışmasını yürütmeyi hedef alarak girişim faaliyetinde bulunur.

Girişimcilerin; girişimcilik potansiyellerinin belirlenmesinde onların; yaşlarına, eğitim durumlarına, hayatlarının çoğunluğunu geçirdikleri yaşam alanlarına, anne ya da babalarının kendi işlerine sahip olmalarına, aile bireylerinin toplam sayısına, yetiştirilme tarzlarına, anne ve babalarının eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak bir farklılık oluştuğu yukarıdaki çalışmamızda gzlenmediğimiz gibi görülmektedir.

Girişimcilik faaliyetleri bir ülkedeki bölgeler arasındaki dengesizliğin oluşmasında büyük farklılıkların azalmasında önemli bir dinamiktir. Bölgelerin farklı ekonomik gelişmişlik seviyelerinde olmaları bu farklılıkların nedenleridir. Girişimci; istihdam ve zenginlik yaratma, yenilikler yapma, sosyoekonomik ilişkileri geliştirme gibi önemli faaliyetler yürüterek toplumsal faydayı maksimum kılmaya katkıda bulunur. Girişimcilik; rekabet gücü, istihdam yaratma, pazarda varlığın devamını sağlayarak istihdamı sürekli kılma ve nitelikli mal üretimiyle bölgenin ekonomik gelişmeye katkıda bulunma becerisini gerekli kılmaktadır. Bununla birlikte bölgeler arasında rekabet artışı ile verimlilik artışı, birbirini etkileyen bir döngü oluşturmakta; rekabet sebebiyle girişimciler, bölgesel ihtiyaçlara yanıt verecek daha nitelikli mal/hizmet üretimi için işgücünün ve üretim verimliliğini artırırken, verimlilik artışı, pazarda rekabetin daha fazla hız kazanmasına etki oluşturmaktadır. Bu sayede bölge, daha nitelikli, ucuz ve çeşitli mal/hizmet üretimi ile fayda sağlamakta ve bölgenin ekonomik ve sosyal canlılığı sağlanmaktadır. Tüm bunlar ülkenin kalkınmasında büyük bir rol oynayıp, ülkenin kalkınma politikası amaçlarına ulaşmada daha hızlı bir süreç oluşturmaktadır.

Girişimci, ülkenin ekonomik büyümenin ve kalkınmanın sağlanabilirliği açısından oldukça önem arz etmektedir; üzerinde durulması gereken önemli bir unsurdur. Ekonomik ve beşerî sermayeye önem vermek gerekmektedir. Girişimciler; belirsizlik ve risk ortamında, bölgesel farklılıkların ortadan kaldırılmasında, yeni ürün/hizmet ve bu ürün veya hizmetlerin üretiminde kullanılan tekniklerin geliştirilmesinde, yeni pazarlar, yeni hammadde kaynakları bularak rekabetin artırılmasında, teknolojiyi ve piyasadaki değişimleri izleyerek değişen koşullara uyum sağlamada, üretilen ürün ve hizmetlerle katma değerini artıran, istihdamı ve gelir düzeyini artıran girişimcilik faaliyetleri ülkelerin ekonomik sistemlerine olumlu yönde etki ederek hem bölgelerin hem de ülkenin ekonomik kalkınmasına ve gelişmesine katkıda bulunacaklardır. Bu çalışmada girişimci ve girişimcilik faaliyetleri; ülkenin ve bölgelerin

ekonomik büyüme ve kalkınmasında, bölgeler arasındaki dengesizliğin azaltılmasında girişimcilik faaliyetleri birçok yönden ele alınmıştır.

Bu çalışmadaki verilere göre girişimcilerin başarıma ihtiyaçları, risk alma eğilimleri ve girişimcilik potansiyelleri arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunduğu gözlenmiştir. Girişimcinin girişim aşamasında risk faktörü önemli rol oynamaktadır. Yani bir girişimci başarıma ihtiyacı içerisinde ise aynı zamanda risk alır ve girişimcilik faaliyetlerinde bulunur. Risk başarıma arzusuyla doğru bir orana sahiptir. Ya da bir girişimci girişimcilik faaliyetlerine başladığı zamanda başarılı olabilmek adına gerekli tüm riskleri alır. Yukarıda da gösterilen olgular bu çalışmamızda görüldüğü üzere ele alınan üç olgu birbiri ile anlamlı ilişkiler içerisinde ve doğru orantılıdır.

Yapılan bu çalışmada gerçekleştirilen karşılaştırmalı analizler sonucunda, katılımcıların başarıma ihtiyaçlarının yaşlarına, eğitim durumlarına, hayatlarının çoğunluğunu geçirdikleri yaşam alanlarına, anne ya da babalarının kendi işlerine sahip olmalarına, aile bireylerinin toplam sayılarına, annelerinin eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak bir farklılık gözlenmediği görülmektedir. Ancak girişimcilerin faaliyetlerini başarıma ihtiyaçlarının yetiştirilme tarzlarına göre farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre katılımcı eğer baskıcı bir ailede yetiştirilmiş ise serbest ve güvene dayalı serbest bir aile yetiştirilen katılımcıya göre daha fazla başarıma ihtiyacı içerisinde; ancak baskıcı bir ailede yetiştirilen katılımcı kontrollü bir ailede yetiştirilen katılımcıya göre daha az başarıma ihtiyacı içerisinde. Bireyler öz saygısının tatmini, öz güven, değer, güç, yetenek ve yeterlilik, dünya için yararlı ve gerekli olma duygusuna yol açmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aydoğdu, H. ve Paksoy, S.(2010). “Bölgesel Kalkınmada Girişimciliğin Geliştirilmesi: Gap-Gidem Örnekleri”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* (5,1), 126-130.
- Aydın, A. (2008), “İktisadi Açıdan Bölgesel Dengesizlik: Mardin İli Örneği”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(24): 304-312.
- Aslan, K. (2005). “Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama Ve Bölgesel Kalkınma Ajansları”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:4 Sayı:7/1 s.275-294*
- Aytaç, Ö.(2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı: 15, s:153.
- Arslan, K. (2005). “Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama Ve Bölgesel Kalkınma Ajansları, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:4 Sayı:7 Bahar 2005/1 s.275-294*.
- Bal, O.(2011). “İnovasyonun Ekonomik Kalkınmaya Etkileri”, s. 7-14.
- Bilgin, M. (2002).”*Yerel Yönetimlerin Bölgesel Kalkınmadaki Etkinliği: Göller Bölgesi Uygulaması*”, Süleyman Demirel Üniversitesi: İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, c.7, s.2, 315
- Busenitz, L. (1999). Entrepreneurial Risk And Strategic Decision Making(Journal Of Applied Behavioral Science, September
- Benek, S. (2009). “Ortaya Çıkışı, Gelişme Seyri Ve Bölgeye Etkileri Bakımından Güneydoğu Anadolu Projesi (Gap)”, *Ankara Üniversitesi SB Dergisi*, 64-3,54-56

- Cansız, E. (2007) *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- Çetin, Murat ve Kara, Mehmet. (2008). “Bir Kalkınma Aracı Olarak Organize Sanayi Bölgeleri: Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi Üzerine Bir Araştırma”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 31, Temmuz-Aralık 2008*.
- Çetin, M ve Kara, M. (2008), *Bir Kalkınma Aracı Olarak Organize Sanayi Bölgeleri: Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi Üzerine Bir Araştırma*, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, S.31, s.50*.
- Çokgezen, M. (2012). *Türkiye’de Devlet, Girişimcilik Ve Yerel Kalkınma*, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2010-110.
- Demirel, E. ve Tikici, M. (2004). “*Kültürün Girişimciliğe Etkileri*” Fırat Üniversitesi Sivrice M.Y. O. Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı – ELAZIĞ ve İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü – MALATYA
- Dollinger, M.J. (1999), *Entrepreneurship*, PrenticeHall, s: 4.
- Durak, İ. (2011). “Girişimciliği Etkileyen Çevresel Faktörlerle İlgili Girişimcilerin Tutumları: Bir Alan Araştırması”, *Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt:9, Sayı:2, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF, Çanakkale 8-24*.
- Eşiyok, A. (2002). “*Kalkınmada Bölgesel Farklılıklar Büyüme Kutupları ve GAP (Tespitler ve Çözüm Önerileri)*”, Ankara, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.
- Fazlıoğlu, A ve Bicer, İ. (2009). “Toplumsal Dönüşüm Projesi Olarak Güneydoğu Anadolu Projesi’nin (Gap) Toplumsal Yansımaları”, Aydın, VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi, 1552-1552.

- Günel, A. ve Diğerleri .(2014). “ Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Rolü”, International Conference On Eurasian Economies, 4-5.
- Gündoğdu, Ö ve Yalman, İ.(2014).“Kadın Girişimciliği Ve Bölgesel Kalkınma:Tr72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) Bölgesinde Uygulama”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* (9. 1), 43-45.
- Gözek, S. (2006) “*Girişimci Adayının Özellikleri, Girişimcilik Eğilimleri Ve Girişimci Adaylarına Sağlanan Destekler*” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş, Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı.
- Güreşçi, E. (2014) “*Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma: İspir Hamza Polat Myo Örneği*” *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* (9: 1), 233
- Güner, M. (2007).“*Bölgesel Kalkınma Ajansları Ve Türkiye Uygulaması*, yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Ankara: Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kentleşme Ve Çevre Sorunları Bilim Dalı
- Güner, H ve Korkmaz, A. (2011). “İstihdamın Arttırılmasında Girişimciliğin Önemi: Girişimcilik Destekleme Modeli Olarak İŞGEM’LER”, *Çalışma İlişkileri Dergisi, Cilt2, sayı1*, 44-50.
- Gökçe, B. (2009). “*Bir Bölgesel Dönüşüm Projesi Olarak Gap: Gap’ın Dünü ve Bugüne Etkileri*, Aydın, 6. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiri Kitabı
- Gabel, T., PYKA, A. and HANUSCH, H. (2003). An Evolutionary Approach To The Theory of Entrepreneurship. *Industry and Innovation*, 10(4), 493-514.
- Güner, H. (2010). “*İstihdamın Arttırılmasında Girişimciliğin Önemi; Girişimciliği Destekleme Modeli Olarak İşgem’ler*”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi Ve Endüstriyel İlişkiler Anabilim Dalı.
- Goldsmith, M.J. F. and Klausen, K. K. (1997).“ European Integration and Local Government” (U.K: Cheltenham), 1-5.

- Hebert, R. and Link, A. N. (1989), In Search of Meaning of Entrepreneurship. Small Business Economics, Volume 1/1, s.39-49.
- Kasalak, M. (2014). “Bölgesel Kalkınma Açısından Sosyokültürel Yapının Girişimciliğe Etkisi”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Nisan 2014, Sayı: 31, ss.262-270.*
- Kalkan ve Diğerleri. (2012) “Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma” Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:15, 233.
- Kayan, A. (2012). Türkiye’de Bölge Planlaması: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt/Volume: 9, 103-134.*
- Kanberoğlu, Z. (2008).” *Kobi’lerin Bölgesel Kalkınma Üzerine Etkileri: Van İli Üzerine Bir Uygulama*”, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisat ABD.
- Kurt, M., Ağca, V. ve Erdoğan, S. (2006). “Afyon karahisar İli Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Analizi”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 8(2), 90-100.*
- Muscoe, M. (1995). A sustainable community profile. Places, 9 (3), 4.
- Özmehmet, E. (2012). “Dünyada Ve Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları”, S.2-5
- Paksu, A. (2014). “*Kalkınma Ajanslarının Bölgesel Kalkınmaya Etkisi, İpek yolu Kalkınma Ajansı Örneği*”, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı
- Paksoy, S. Aydoğdu, M. (2008), Bölgesel Kalkınmada Girişimciliğin Geliştirilmesi: GAP-GİDEM Örnekleri, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Y.5, S.1, s.113-134.
- Perktaş, E. (2014). “ Bölgesel Kalkınma Özelinde Girişimciliğin Ekonomik Kalkınma Sürecindeki Rolü, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 7, 478-480.*

- Saraç, A. (2006). “*Bölgesel Kalkınma Modelleri Ve Güneydoğu Anadolu Projesi (Gap)*”
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Sakarya ve Diğerleri.(2008). “*Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Anadolu Bölgesi'nin Kalkınmasında Güneydoğu' da Güneydoğu Projesi Anadolu Projesi Ve Hayvancılığın Önemi*”, 35-41.
- Sarıca, İ. (2001), “*Türkiye’de Bölgesel Gelişme Politikaları ve Projeleri*”, *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi S.1, s.154-155.*
- Sevinç, H. (2011). “*Bölgesel Kalkınma Sorunsalı: Türkiye’de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikaları*”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (6:2), 41-44*
- Stel, A ve Diğerleri. (2004). “*The effect of entrepreneurship on national economic growth: an analysis using the GEM database*”, The first GEM research conference
- Stimson, R. J., STOUGH, R. and ROBERTS, B. H. (2006). *Regional Economic Development: Analysis and Planning Strategy, Second Edition, Springer, Germany.*
- Şahin, D.(2008). “*Yönetimin Bölgesel Kalkınma Sorunlarına Uyumunun Sağlanması Bağlamında Kalkınma Ajanslarının Rolü*”, Yüksek Lisans Tez Projesi, Ankara, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı
- Turan, S. (2007), *Bölgesel Kalkınma Ajansları Dünyadaki Uygulamalar ve Türkiye Modeli, KONYA, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.*
- Tutar, F ve Demiral, M. (2007). “*Yerel Ekonomilerin Yerel Aktörleri: Bölgesel Kalkınma Ajansları*” , *Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Nisan, Sayı:2, 4-6*
- Taşgil, N ve Şahin, G. (2013). “*Güneydoğu Anadolu Projesi (Gap)’Nin Dünü Bugünü Yarını*”, *Akademik Bakış Dergisi, sayı:36,1-4*

- Ulucan, S. (2015) “*Girişimcilik Eğiliminin Ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Ortaöğretimde Lise 3. Ve 4. Sınıf Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Yıldız, Ö. (2008). “Gap İllerinde Sosyal Ve Ekonomik Dönüşüm”,*Ege Akademik Bakış 8 (1)*,287- 300
- Yıldırım, U ve Öner, Ş. (2003). “ Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımının Türkiye’ye Yansımaları: GAP’ta Sürdürülebilir Kalkınma Ve Yerel Gündem 21”, 6-27
- Yıldız, S. (2007). “*Girişimcilik*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim dalı.
- Zengin, E. ve Diğerleri. (2014). “Yerel Yönetimler Ve Yerel Kalkınma”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 3 Sayı: 2,14-18.*
- Winata, S. (2008). The Economic Determinants of Entrepreneurial Activity : Evidence from a Bayesian Approach, Massey University.

KİTAPLAR

- Ataseven, M. (2014). *Girişimcilik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Akgemci, T ve Çelik, A. (2007). *Girişimcilik Kültürü Ve Kobiler*, Ankara: Gazi Kitap Evi
- Akdemir, A. (2015). *Girişimcilik Ve İş Kurma*. Ankara: Orion Kitapevi
- Berber, M. (2015). *İktisadi Büyüme Ve Kalkınma*. Trabzon: Derya Kitapevi
- Bozkurt, Ö .(2011). *Dünyada Ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler Ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. (2011). *Dünyada Ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Çetin, C. (1996). *Girişimcilik*. İstanbul: Der Yayınları
- Demir, U. (2008). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*, Ankara, Detay Yayıncılık
- Eryılmaz, M ve Diğerleri.(2015). *İşletme Kuram Ve Pratik*. Ankara: Ekin Basım Yayın Dağıtım
- Ertürk, M. (2013). *İşletme Biliminin Temel İlkeleri*. İstanbul: Beta Yayınları
- Luecke, R. (2008). *Girişimcinin El Kitabı*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları
- Marangoz, M. (2016). *Girişimcilikte Güncel Konular Ve Uygulamalar*. İstanbul: Beta Yayıncılık
- Marangoz, M . (2012). *Girişimcilik*. İstanbul: İstanbul: Beta Yayıncılık
- Mirza, K. (2010). *İşletme*. İstanbul: Literatür Yayıncılık
- Kesim, M. (2010). *Girişimcilik, Ankara, Sistem Ofset Basım Yayın Sanayi Ve Ticaret Ltd. ŞTİ.*
- Küçük, O. (2014). *Girişimcilik Ve Küçük İşletme Yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayı
- Pearce, J ve Robinson, R. (2015). *Stratejik Yönetim*. Çeviren: Mehmet Barca, Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık
- Örücü, E. (2013). *Modern İşletmecilik*. Ankara: Dora Yayıncılık
- Tatlıldil, H. (2002). *Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler*. Ankara: Akademi Matbaası

İNTERNET KAYNAKÇA

- <http://www.ticaret.edu.tr/uploads/kutuphane/dergi/s7/M00095.pdf>, 21.01.2016).
- http://www.spo.org.tr/resimler/ekler/ca82782c5372a54_ek.pdf
- http://adudspace.adu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11607/288/ahmet_sarac_tez.pdf?sequence=3&isAllowed=y, 03.03.2016.
- <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/erciyesiibd/article/view/5000118332>, 05.03.2016.
- http://www.turkcebilgi.com/g%C3%BCneydo%C4%9Fu_anadolu_projesi#bilgi, 12.03.2016
- http://www.kalkinma.com.tr/data/file/raporlar/ESA/GA/2002-GA/GA-02-04_13_Kalkinmada_Farkliliklar_Buyume_Kutuplari_ve_GAP.pdf, 05.03.2016.
- <http://www.gap.gov.tr/gap-surdurulebilir-kalkinma-programi-sayfa-28.html>, 15.03.2016.
- http://www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/bb2ecff6340f226_ek.pdf?dergi=Cagdas%20Yerel%20Yonetimler%20Dergisi, 15, 28.02.2016.
- https://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%BCneydo%C4%9Fu_Anadolu_Projesi#Kaynak.C3.A7a, 20.02.2016.
- https://www.ekodialog.com/Konular/bolgesel_kalkinma.html, 21.01.2016
- <http://blog.milliyet.com.tr/girisimcilerin-basarisiz-olma-nedenleri-/Blog/?BlogNo=387860> 19.20.2016.
- http://www.sobiad.org/ejournals/dergi_ybd/arsiv/2010_1/09huseyin_ersoy.pdf, 20.02.2016
- <http://www.arastirmax.com/system/files/dergiler/323/makaleler/21/67/arastirmax-girisimciligin-baslangici-olarak-firsat-tanimlama.pdf>, 02.10.2016
- <http://www.pasulya.com/girisimcilikte-risk-nedir-risk-almak-ne-kadar-dogru>, 02.02.2016
- <http://mugim.maltepe.edu.tr/girisimcilik-nedir>, 05.01.2016
- http://ordergi.duzce.edu.tr/Dokumanlar/arsiv/2010_sayi_1.pdf, 01.01.2016
- http://oran.org.tr/TR72_Taslak%20B%C3%B6lge_Planı%2020142023/icindekiler/4.5%20Giri%C5%9Fimcilik.pdf, 12.11.2015.
- <http://hbogm.meb.gov.tr/aol/kitaplar/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf>, 10.12.2015.
- <http://www.nufusu.com/il>, 15.04.2016.

http://www.cs.unsyiah.ac.id/~frdaus/PenelusuranInformasi/File-Pdf/oguz.bal12.10.2011_11.30.06bildiri.pdf, 07.04.2016

<http://www.dmy.info/kalkinma-nedir/>, 07.04.2016.

<http://www.gap.gov.tr/adiyaman-sayfa-4.html>, 12.04.2016.

http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280.2015.08/sem8_33.pdf, 20.04.2016.

<http://ika.org.tr/upload/yayinlar/TRC1-BOLGESI-GOC-RAPORU-821564.pdf>, 20.04.2016.

http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/5ba7c3bbe8402a4_ek.pdf, 20.04.2016.

<http://www.vitaminegitim.com/ortaokul/detay/guneydogu-anadolu-bolgesi%E2%80%99ndeki-ekonomik-faaliyetler?i=TRS1102SM004>, 22.04.2016.

<http://www.sosyalokulu.com/altsayfa.asp?nedir=sayfa&id=169>, 12.04.2016.

<http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/GEM-2014.pdf>, 14.04.2017
